

La xarxa de ciutats mitjanes de l'Arc Llatí: caracterització, problemàtiques i reptes

Direcció:
Antoni Durà Guimerà

Realització:
Carlos Haas Fournel
Xavier Oliveras Gonzàlez

Departament de Geografia
Universitat Autònoma de Barcelona

Febrer 2008

Sumari

Presentació	1
1. Les ciutats mitjanes de l'Arc Llatí	3
2. Indicadors de les ciutats mitjanes de l'Arc Llatí	19
2.1. Població	20
Població 2006	
Evolució 1990 – 2006	
Població estrangera	
Relació de Dependència	
Població en Atur	
2.2. Economia	38
Població Activa per grans sectors d'activitat	
Seus de les principals empreses	
Turisme: places hoteleres	
Institucions Firals	
2.3. Innovació	53
Seus universitàries	
Parcs Científics i Centres Innovació	
2.4. Cultura	65
Museus	
Arts escèniques: Teatres i Auditoris; Companyies de Teatre i Música; Festivals	
2.5. Comunicacions	70
Ciutats amb Aeroport	
Ciutats portuàries	
Fonts consultades	75
Annex: fitxes de les 181 ciutats (Volum a part)	

PRESENTACIÓ

El present document respon a la petició d'obtenir una visió de conjunt sobre les ciutats mitjanes que es troben dins l'àmbit de l'anomenat Arc Llatí.

L'interès de l'estudi es troba reflectit, per exemple, en el Pla Estratègic de l'Arc Llatí, document que presenta la xarxa de ciutats com un dels elements que vertebrava aquest territori, i que a la vegada obre les portes a la necessitat del seu enfortiment.

Fins al moment actual, els estudis existents sobre la jerarquia urbana europea tendeixen a contemplar les ciutats més importants, o bé el conjunt de la xarxa, però és més difícil d'aconseguir una visió específica referida a les ciutats mitjanes.

Entre les anàlisis referides a la xarxa urbana europea, l'informe pren específicament com a referència l'estudi "Villes européennes. Analyse comparative", elaborat el 2003 per l'equip UMR Espace 6012 (directores: Céline Rozenblat i Patricia Cicille), a la Maison de la Géographie de Montpellier, per encàrrec de la DATAR (document a la web de la DATAR). En aquest estudi – força més ambiciós que el present- es va dur a terme una anàlisi de la xarxa urbana de la Unió Europea a partir d'un conjunt d'indicadors, els quals permetien elaborar tant el sistema jeràrquic en el que s'organitzaven les principals 180 aglomeracions europees, com el perfil específic que presentava cadascuna d'elles.

En l'anàlisi que aquí es presenta de les ciutats mitjanes de l'Arc Llatí es pretén respondre, amb una primera aproximació, a la demanda sobre la caracterització, les problemàtiques i els reptes d'aquest conjunt de ciutats.

El mètode adoptat ha estat la selecció d'un conjunt d'indicadors que havien de reunir les següents característiques: ser suficientment explicatius envers allò que es demanava – caracterització, problemàtiques i reptes-; que es poguessin obtenir a través de fonts estadístiques de forma global (o per agregació de diverses fonts), i no ciutat per ciutat; i també que fossin comparables entre les diferents regions i Estats que formen l'Arc Llatí. En aquest sentit, l'estudi aporta un recull de 15 indicadors diferents que pretenen oferir aquest retrat ampli sobre les ciutats mitjanes de l'àmbit d'estudi. Aquests indicadors han estat agrupats en 5 conjunts: Població, Economia, Innovació, Cultura i Comunicacions.

En la línia de "Villes européennes", l'informe ha donat una especial importància a la cartografia com a mitjà més adequat per a oferir una visió comparativa de cadascun dels indicadors. Així, realment, l'informe esdevé un primer **Atles** de les ciutats mitjanes de l'Arc Llatí. Normalment, els mapes s'acompanyen de taules que detallen i complementen la informació cartografiada, fet que permet realitzar diferents lectures d'un mateix indicador. Aquesta lectura es duu a terme a través d'un text per a cada indicador, on s'indiquen les idees principals que s'extreuen de l'anàlisi.

L'estructura de l'informe té dues parts, i un detallat Annex que el complementa. A l'informe, la primera part identifica el conjunt de les 181 ciutats mitjanes seleccionades, a més de 13 grans ciutats de referència dins el territori, i s'expliquen els criteris de selecció; la segona part, la principal en extensió, desenvolupa els 15 indicadors a través dels esmentats conjunts de mapes, taules i text. En aquest sentit, cal dir que l'anàlisi es centra en les ciutats mitjanes, però incorpora també referències a les ciutats grans, en la mesura en que ajuden a explicar l'estructura territorial de l'Arc Llatí.

Finalment, en forma d'Annex, s'adjunta un volum amb les fitxes de les 181 ciutats analitzades, i de les 13 grans ciutats, que permet la consulta individualitzada per a cadascuna de tots els indicadors utilitzats. Aquesta mateixa informació s'adjunta, en format de base de dades, en versió electrònica, la qual cosa permetrà consultes específiques de diversa naturalesa sobre aquesta base.

L'informe, en resum, vol ser un instrument que permeti detectar les necessitats i les oportunitats de les ciutats mitjanes de l'Arc Llatí, com a pas previ a l'elaboració de propostes de col·laboració, de polítiques de suport des de l'Associació Arc Llatí, o des dels Estats i les institucions europees, per arribar a les quals l'Associació també pot actuar com a corretja transmissora.

1. LES CIUTATS MITJANES DE L'ARC LLATÍ

Es pot caracteritzar les ciutats mitjanes de l'Arc Llatí com aquelles que ocupen un segon nivell en la jerarquia urbana d'aquest àmbit geogràfic. Aquesta jerarquia ve encapçalada per grans ciutats que concentren un nombre important de funcions polítiques, administratives, econòmiques, culturals, etc., i que vertebran al seu entorn els respectius entramats urbans a nivell regional o fins i tot estatal.

Les grans ciutats com a marc de referència de la xarxa urbana de l'Arc Llatí

Per la seva posició, aquestes grans ciutats tendeixen a rebre una especial atenció en els estudis de conjunt, i a més, disposen d'uns instruments de gestió poderosos, capaços d'assumir un gran nombre de competències i de vehicular una política exterior pròpia, que els permet establir contactes, acords i xarxes fins i tot a nivell internacional. Pel que fa a l'Arc Llatí –tal com s'ha delimitat en el present estudi-, les 13 ciutats considerades dins aquest primer nivell són les següents:

Espanya: Barcelona, Màlaga, Múrcia, Saragossa, Sevilla, València.

França: Marsella.

Itàlia: Gènova, Milà, Nàpols, Palerm, Roma, Torí.

Portugal: no té cap ciutat de primer nivell dins l'àmbit.

Aquesta selecció inclou tots els municipis de l'Arc Llatí que superen els 400.000 habitants. Ara bé, més enllà de la dada demogràfica, tots ells presenten una significació important que es desprèn de les seves funcions urbanes. Dins d'aquesta llista, el cas de Roma n'és el més destacat, per la seva qualitat de capital d'Estat. La resta, amb l'excepció de Màlaga, tenen un rang político-administratiu de capitals regionals, al qual caldria afegir en alguns casos (Milà, Barcelona, Nàpols, Marsella, Sevilla) un hinterland que en supera aquest àmbit. Pel que fa a Màlaga, avui és centre d'una àrea urbana litoral amb un dels ritmes de creixement més alts d'Europa, i la capital *de facto* de l'Andalusia Oriental.

Aquest conjunt de ciutats, per tant, és present en l'informe en la mesura que permet comprendre millor l'estructura de la xarxa urbana del conjunt de l'Arc Llatí. D'aquesta manera, són presents en l'anàlisi, en la cartografia i les taules, bé que no ocupen la part principal de l'estudi, reservada a les ciutats mitjanes.

El conjunt de ciutats mitjanes de l'Arc Llatí

És a partir d'aquest primer nivell, doncs, que s'ha identificat un conjunt de 181 ciutats mitjanes dins el territori de l'Arc Llatí. A grans trets, el seus llindars demogràfics es troben entre els 400.000 i els 50.000 habitants, bé que amb excepcions per sota d'aquest llindar. D'altra banda, els seus perfils són diversos, i van des de capitals administratives de nivells NUTS III (províncies, departaments), a municipis de perifèries metropolitanes, passant per ciutats que han desenvolupat un perfil basat en diverses funcions urbanes: seus d'importantes empreses, centres culturals, nuclis turístics, municipis industrials... Fins i tot, en alguns casos, en els que el seu perfil no apareix destacat per les seves funcions urbanes, el seu pes demogràfic és prou significatiu per la quantitat de serveis que aquestes ciutats es veuen abocades a gestionar.

Tota aquesta diversitat de ciutats presenta una base i unes necessitats comuns, donades pel seu pes dins la xarxa urbana, i a la vegada uns reptes i potencials diferents, derivats de les característiques de cadascuna.

Selecció de les 181 ciutats mitjanes de l'Arc Llatí

A l'hora de definir quines es poden considerar el conjunt de ciutats mitjanes que formen l'Arc Llatí, ha calgut establir uns criteris delimitadors, ja que es tracta d'un concepte obert que admet moltes interpretacions.

Identificació de ciutat amb municipi

En primer lloc, es parteix de l'assimilació del concepte de ciutat amb el de municipi. Malgrat que la literatura territorial reconeix que sovint les realitats urbanes es configuren en delimitacions supramunicipals, a efectes del present estudi la identificació respon:

- a una necessària simplificació, a l'hora d'elaborar una primera aproximació a aquest conjunt de ciutats.
- i també a la finalitat del present informe, basada en la realitat que al front d'aquests municipis es troben les institucions locals capaces de desenvolupar polítiques, i ser receptores d'estratègies supra-locales, com puguin ser les futures estratègies de suport que es puguin proposar en un futur des de l'Associació Arc Llatí.

Així doncs, a diferència d'altres estudis similars, s'ha pres la unitat político-administrativa local com a unitat d'anàlisi: municipis en el cas d'Espanya, comunes en els casos francès i italià, consells en el de Portugal.

Definició de l'àmbit de l'Arc Llatí

Per a la definició de l'àmbit territorial de l'Arc Llatí s'ha procedit a una anàlisi basada en un criteri de continuïtat territorial, i també en el de la pertinença a l'Associació Arc Llatí. El resultat presenta lleugeres variacions respecte al que s'ha obtingut en altres estudis sobre l'Arc Llatí.

a) Continuitat territorial de l'Arc Llatí

El primer criteri general ha estat definir un espai de continuïtat territorial de l'espai de l'Arc Llatí. Aquest espai continu es dibuixa a l'entorn de la Mediterrània Occidental i té encara una prolongació fins al sud de Portugal. En aquest sentit, l'estudi ha incorporat totes les províncies i departaments de les diferents regions costaneres de la Mediterrània Occidental.

Per al cas de Portugal s'ha considerat adoptar un criteri més restringit, incloent només les tres províncies més properes al litoral sud d'aquest Estat.

b) Pertinença a l'Associació Arc Llatí (AL):

La contigüitat territorial es veu completada per la pertinença dels territoris membres de l'Arc Llatí (províncies o departaments). D'aquesta manera, més enllà de les regions litorals, s'ha considerat la inclusió dels següents casos:

- les províncies o departaments socis de l'AL, i que s'ubiquen en les esmentades regions contigües a les litorals. És el cas de les 3 províncies d'Aragó, que incorporen tota la regió; o el de la província d'Albacete (Castella-la Mancha) i el Departament de Drôme (Rhône-Alpes), únics representats de les respectives regions.
- en el cas d'Itàlia, adoptant solucions diferents per a les tres regions contigües a les litorals, Piemont, Llombardia i Emilia-Romanya:

Per al Piemont i Llombardia, s'ha inclòs el conjunt de les dues regions, donat que eren nombrosos els socis de l'AL, i era difícil establir-ne una partició.

En canvi, s'ha aplicat una restricció amb la regió d'Emilia-Romagna, ja que una part s'estén fins a l'Adriàtic, de manera que s'ha inclòs només la part central i occidental, a partir de Bolonya inclosa.

Criteris de selecció de les ciutats mitjanes

La selecció de les 181 ciutats incloses en l'estudi s'ha basat en diferents criteris:

a) El criteri demogràfic

A partir dels territoris delimitats, el criteri demogràfic ha estat la base per a delimitar quins municipis serien considerats ciutats mitjanes. Després d'estudiar diverses possibilitats, s'ha considerat que l'interval adequat era el dels municipis que compten entre 50.000 i 400.000 habitants. Els límits vindrien donats per les següents raons:

Límit superior a 400.000 habitants:

Com s'ha vist, per damunt d'aquesta xifra es troben un grup de 13 ciutats que majoritàriament ja són capitals regionals, fins i tot d'Estat (cas de Roma). Són ciutats que solen estar considerades de forma preferent en altres estudis, que les prenen com a paràmetres de comparació entre els diferents territoris, sovint a escala europea (p. Ex., "Villes européennes"). Com s'ha dit, en el present informe esdevenen, en canvi, elements de referència.

Límit inferior als 50.000 habitants:

Per sota dels 50.000 habitants tendeix a donar-se un doble fenomen: el nombre de casos s'incrementa considerablement, i al mateix temps, el pes de les ciutats dins la jerarquia urbana és considerablement menor.

b) La capitalitat administrativa com a criteri complementari

La llista s'ha completat amb aquelles poblacions que es trobaven per sota del llindar demogràfic dels 50.000 (i per sobre dels 30.000), però que en canvi tenen un paper en la jerarquia urbana degut a la seva capitalitat en els departaments i províncies corresponents. Ara bé, aquest criteri només s'ha aplicat quan no hi havia cap altre municipi, comuna o consell amb una població superior als 50.000 habitants.

Els casos en els que s'ha emprat aquest criteri són: a Portugal (Beja, i Santiago do Cácem); a Espanya (a l'Aragó: Osca i Terol); a Itàlia (al Laci: Frosinone i Rieti; i a Sardenya: Nuoro, Oristano, i Vibo Valentia), i a França (al Llenguadoc-Rosselló: Carcassona; a Provença-Alps-Costa Blava: Gap; i a Còrsega: Bàstia).

Tanmateix, s'ha desestimat aplicar el mateix criteri en províncies del nord d'Itàlia, donada la important presència de ciutats mitjanes en províncies veïnes, fet sumat a la petita dimensió territorial de les províncies italianes, comparada amb les seves homòlogues dels altres estats de l'Arc Llatí.

La Taula "Nombre de ciutats segons el llindar" presenta la distribució de nuclis segons els intervals demogràfics que s'indiquen. Són 15 ciutats de més de 200.000 habitants, 13 entre 150 i 200.000 h., 23 entre 100 i 150.000 h., 118 entre 50 i 100.000 h., i 12 (excepcionals) entre 30 i 50.000 habitants.

Un mapa de conjunt i 5 mapes regionals permeten identificar la ubicació de les 181 ciutats.

La Taula "Ciutats estudiades" permet identificar amb rapidesa la pertinença territorial i la població de cada ciutat. A més, indica també quines ciutats tenen un caràcter de capital provincial o departamental: permet així una primera lectura jeràrquica, al costat de la demogràfica, per a cada regió.

CIUTATS MITJANES DE L'ARC LLATÍ
NOMBRE DE CIUTATS SEGONS EL LLINDAR

Estat	Més de 200.000 habitants	Entre 150.000 i 200.000 habitants	Entre 100.000 i 150.000 habitants	Entre 50.000 i 100.000 habitants	Entre 30.000 i 50.000 habitants	Total	Ciutats grans
Espanya	9	5	11	40	2	67	6
França	2	1	3	8	3	17	1
Itàlia	4	7	9	68	5	93	6
Portugal	0	0	0	2	2	4	0
Total	15	13	23	118	12	181	13

Dades de Espanya 2006, França 2005, Itàlia i Portugal 2004

CIUTATS MITJANES DE L'ARC LLATÍ
CIUTATS ESTUDIADES

Regió	Ciutat	Estat	Província/Depart.	Població
ANDALUCÍA	Sevilla	Espanya	Sevilla	704.414
	Málaga	Espanya	Málaga	560.631
	Huelva	Espanya	Huelva	145.763
	Córdoba	Espanya	Córdoba	322.867
	Granada	Espanya	Granada	237.929
	Jerez de la Frontera	Espanya	Cádiz	199.544
	Almería	Espanya	Almería	185.309
	Cádiz	Espanya	Cádiz	130.561
	Marbella	Espanya	Málaga	125.519
	Jaén	Espanya	Jaén	116.769
	Dos Hermanas	Espanya	Sevilla	114.672
	Algeciras	Espanya	Cádiz	112.937
	San Fernando	Espanya	Cádiz	93.544
	El Puerto de Sta. María	Espanya	Cádiz	83.101
	El Ejido	Espanya	Almería	75.969
	Chiclana de la Frontera	Espanya	Cádiz	72.364
	Roquetas de Mar	Espanya	Almería	71.740
	Vélez-Málaga	Espanya	Málaga	67.697
	Alcalá de Guadaira	Espanya	Sevilla	64.990
	Fuengirola	Espanya	Málaga	63.899
	Sanlúcar de Barrameda	Espanya	Cádiz	63.509
	La Línea de la	Espanya	Cádiz	63.026
	Linares	Espanya	Jaén	61.452
	Mijas	Espanya	Málaga	61.147
	Torremolinos	Espanya	Málaga	58.683
	Estepona	Espanya	Málaga	58.603
	Motril	Espanya	Granada	57.895
	Benalmádena	Espanya	Málaga	50.298
MURCIA	Murcia	Espanya	Murcia	416.996
	Cartagena	Espanya	Murcia	208.609
	Lorca	Espanya	Murcia	89.936
	Molina de Segura	Espanya	Murcia	57.431
C-La Mancha	Albacete	Espanya	Albacete	161.508
COMUNITAT VALENCIANA	València	Espanya	València	805.304
	Alacant	Espanya	Alacant	322.431
	Elx	Espanya	Alacant	219.032
	Castelló de la Plana	Espanya	Castelló	172.110
	Torrevieja	Espanya	Alacant	92.034
	Orihuela	Espanya	Alacant	77.979
	Gandia	Espanya	València	74.827
	Torrent	Espanya	València	74.616
	Benidorm	Espanya	Alacant	67.627
	Sagunt	Espanya	València	62.702
	Alcoi	Espanya	Alacant	60.590
	Paterna	Espanya	València	57.343
	Elda	Espanya	Alacant	55.138

 Capitals provincials (Espanya, Itàlia, Portugal) o departamentals (França)

Amb negreta s'han indicat les ciutats grans

Fonts: INE Espanya 2006, INSEE França 2005, ISTAT Itàlia i INE Portugal 2004

*Dades de 1999 **Dades de 2001

CIUTATS MITJANES DE L'ARC LLATÍ
CIUTATS ESTUDIADES

Regió	Ciutat	Estat	Província/Depart.	Població*
CATALUNYA	Barcelona	Espanya	Barcelona	1.605.602
	l'Hospitalet de Llobregat	Espanya	Barcelona	248.150
	Badalona	Espanya	Barcelona	221.520
	Sabadell	Espanya	Barcelona	200.545
	Terrassa	Espanya	Barcelona	199.817
	Tarragona	Espanya	Tarragona	131.158
	Lleida	Espanya	Lleida	125.677
	Santa Coloma de Gr.	Espanya	Barcelona	119.056
	Mataró	Espanya	Barcelona	118.748
	Reus	Espanya	Tarragona	101.767
	Girona	Espanya	Girona	89.890
	Cornellà de Llobregat	Espanya	Barcelona	84.289
	Sant Boi de Llobregat	Espanya	Barcelona	81.368
	Sant Cugat del Vallès	Espanya	Barcelona	73.774
	Manresa	Espanya	Barcelona	71.772
	Rubí	Espanya	Barcelona	70.006
	El Prat de Llobregat	Espanya	Barcelona	63.069
	Vilanova i la Geltrú	Espanya	Barcelona	62.826
	Viladecans	Espanya	Barcelona	61.168
	Granollers	Espanya	Barcelona	58.940
	Castelldefels	Espanya	Barcelona	58.663
	Cerdanyola del Vallès	Espanya	Barcelona	57.959
	Mollet del Vallès	Espanya	Barcelona	51.713
ILLES BALEARS	Palma de Mallorca	Espanya	Illes Balears	375.048
ARAGÓ	Zaragoza	Espanya	Zaragoza	649.181
	Huesca	Espanya	Huesca	49.312
	Teruel	Espanya	Teruel	33.673
LANGUEDOC-ROUSSILLON	Montpellier	França	Hérault	244.300
	Nîmes	França	Gard	143.000
	Perpignan	França	Pyrénées Orient.	114.800
	Béziers	França	Hérault	72.400
	Carcassonne	França	Aude	45.800
PROVENCE-ALPES-CÔTE D'AZUR	Marseille	França	Bouches-du-Rhône	826.700
	Nice	França	Alpes Maritimes	347.900
	Toulon	França	Var	166.800
	Aix-en-Provence	França	Bouches-du-Rhône	139.800
	Avignon	França	Vaucluse	90.800
	Antibes	França	Alpes Maritimes	72.500
	Cannes	França	Alpes Maritimes	70.200
	La Seyne-sur-Mer	França	Var	58.000
	Arles	França	Bouches-du-Rhône	52.600
	Gap	França	Hautes Alpes	38.200
RHONE-ALPES	Valence	França	Drôme	65.400
CORSE	Ajaccio	França	Corse-du-Sud	52851*
	Bastia	França	Haute-Corse	37880*
LIGURIA	Genova	Itàlia	Genova	620.316
	La Spezia	Itàlia	La Spezia	93.268
	Savona	Itàlia	Savona	61.881
	San Remo	Itàlia	Imperia	51.159

CIUTATS MITJANES DE L'ARC LLATÍ
CIUTATS ESTUDIADES

Regió	Ciutat	Estat	Província/Depart.	Població*
PIEMONTE	Torino	Itàlia	Torino	900.608
	Novara	Itàlia	Novara	102.260
	Alessandria	Itàlia	Alessandria	85.939
	Asti	Itàlia	Asti	73.120
	Cuneo	Itàlia	Cuneo	54.875
	Moncalieri	Itàlia	Torino	54.462
LOMBARDIA	Milano	Itàlia	Milano	1.308.735
	Brescia	Itàlia	Brescia	191.114
	Monza	Itàlia	Monza e Brianza	121.618
	Bergamo	Itàlia	Bergamo	114.190
	Como	Itàlia	Como	80.510
	Varese	Itàlia	Varese	80.107
	Sesto San Giovanni	Itàlia	Milano	79.131
	Busto Arsizio	Itàlia	Varese	78.445
	Cinisello Balsamo	Itàlia	Milano	72.852
	Pavia	Itàlia	Pavia	71.660
	Cremona	Itàlia	Cremona	71.458
	Vigevano	Itàlia	Pavia	59.561
	Legnano	Itàlia	Milano	54.854
	Rho	Itàlia	Milano	51.136
EMILIA-ROMAGNA	Bologna	Itàlia	Bologna	373.539
	Modena	Itàlia	Modena	178.874
	Parma	Itàlia	Parma	164.528
	Reggio nell'Emilia	Itàlia	Reggio nell'Emilia	146.705
	Piacenza	Itàlia	Piacenza	98.583
	Carpi	Itàlia	Modena	63.316
TOSCANA	Firenze**	Itàlia	Firenze	356.118
	Prato	Itàlia	Prato	176.013
	Livorno	Itàlia	Livorno	155.880
	Arezzo	Itàlia	Arezzo	93.783
	Pisa	Itàlia	Pisa	88.988
	Pistoia	Itàlia	Pistoia	84.526
	Lucca	Itàlia	Lucca	81.995
	Grosseto	Itàlia	Grosseto	73.759
	Massa	Itàlia	Massa-Carrara	67.576
	Carrara	Itàlia	Massa-Carrara	65.039
	Viareggio	Itàlia	Lucca	63.290
	Siena	Itàlia	Siena	54.370
	Scandicci	Itàlia	Firenze	50.379
LAZIO	Roma	Itàlia	Roma	2.547.677
	Latina	Itàlia	Latina	110.025
	Guidonia Montecelio	Itàlia	Roma	71.354
	Aprilia	Itàlia	Latina	60.838
	Viterbo	Itàlia	Viterbo	59.860
	Fiumicino	Itàlia	Roma	52.998
	Civitavecchia	Itàlia	Roma	50.333
	Velletri	Itàlia	Roma	50.036
	Frosinone	Itàlia	Frosinone	48.606
	Rieti	Italia	Rieti	46.515

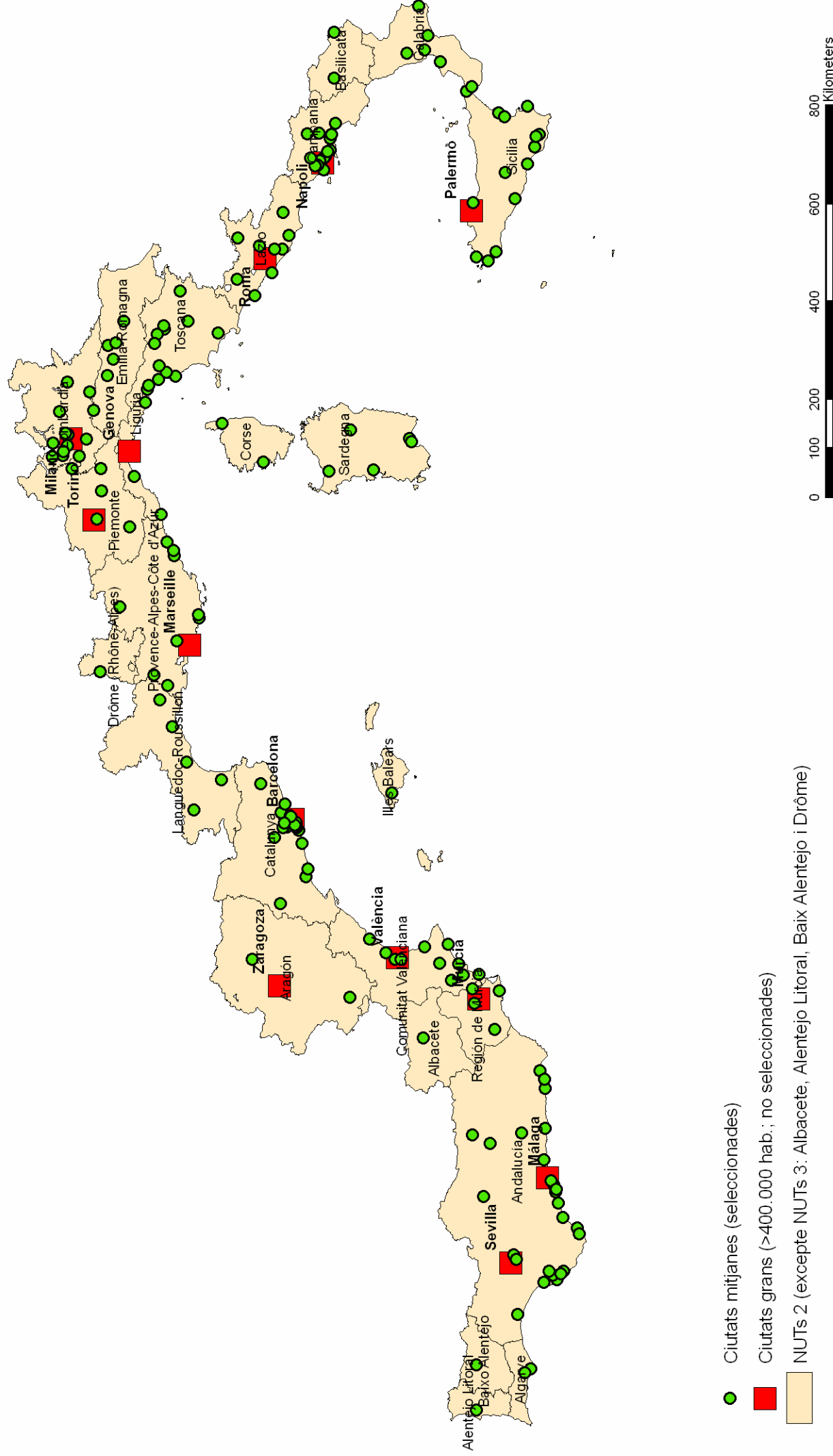
CIUTATS MITJANES DE L'ARC LLATÍ

CIUTATS ESTUDIADES

Regió	Ciutat	Estat	Província/Depart.	Població*
CAMPANIA	Napoli	Itàlia	Napoli	984.242
	Salerno	Itàlia	Salerno	136.678
	Giugliano in Campania	Itàlia	Napoli	103.735
	Torre del Greco	Itàlia	Napoli	89.198
	Casoria	Itàlia	Napoli	82.557
	Pozzuoli	Itàlia	Napoli	80.956
	Caserta	Itàlia	Caserta	78.965
	Castellammare di Stabia	Itàlia	Napoli	66.339
	Afragola	Itàlia	Napoli	63.270
	Benevento	Itàlia	Benevento	61.636
	Marano di Napoli	Itàlia	Napoli	58.645
	Portici	Itàlia	Napoli	58.494
	Avellino	Itàlia	Avellino	56.400
	Ercolano	Itàlia	Napoli	56.174
	Aversa	Itàlia	Caserta	52.914
	Cava de' Tirreni	Itàlia	Salerno	52.389
	Battipaglia	Itàlia	Salerno	50.791
	San Giorgio a Cremano	Itàlia	Napoli	50.222
BASILICATA	Potenza	Itàlia	Potenza	68.920
	Matera	Itàlia	Matera	58.643
CALABRIA	Reggio di Calabria	Itàlia	Reggio di Calabria	181.440
	Catanzaro	Itàlia	Catanzaro	94.924
	Cosenza	Itàlia	Cosenza	71.014
	Lamezia Terme	Itàlia	Catanzaro	70.644
	Crotone	Itàlia	Crotone	60.457
	Vibo Valentia	Itàlia	Vibo Valentia	33.782
SICILIA	Palermo	Itàlia	Palermo	670.820
	Catania	Itàlia	Catania	305.773
	Messina**	Itàlia	Messina	252.026
	Siracusa	Itàlia	Siracusa	123.022
	Marsala	Itàlia	Trapani	79.719
	Gela	Itàlia	Caltanissetta	76.998
	Ragusa	Itàlia	Ragusa	71.222
	Trapani	Itàlia	Trapani	68.335
	Caltanissetta	Itàlia	Caltanissetta	60.776
	Vittoria	Itàlia	Ragusa	59.828
	Agrigento	Itàlia	Agrigento	58.853
	Modica	Itàlia	Ragusa	53.070
	Bagheria	Itàlia	Palermo	52.083
	Acireale	Itàlia	Catania	51.532
	Mazara del Vallo	Itàlia	Trapani	51.164
SARDEGNA	Cagliari	Itàlia	Cagliari	162.560
	Sassari	Itàlia	Sassari	121.849
	Quartu Sant'Elena	Itàlia	Cagliari	69.159
	Nuoro	Itàlia	Nuoro	36.901
	Oristano	Itàlia	Oristano	32.238
ALGARVE	Loulé	Portugal	Algarve	62.295
	Faro	Portugal	Algarve	58.305
ALENTEJO	Beja	Portugal	Baixo Alentejo	34.970
LITORAL	Santiago do Cacém	Portugal	Baixo Alentejo	30.203

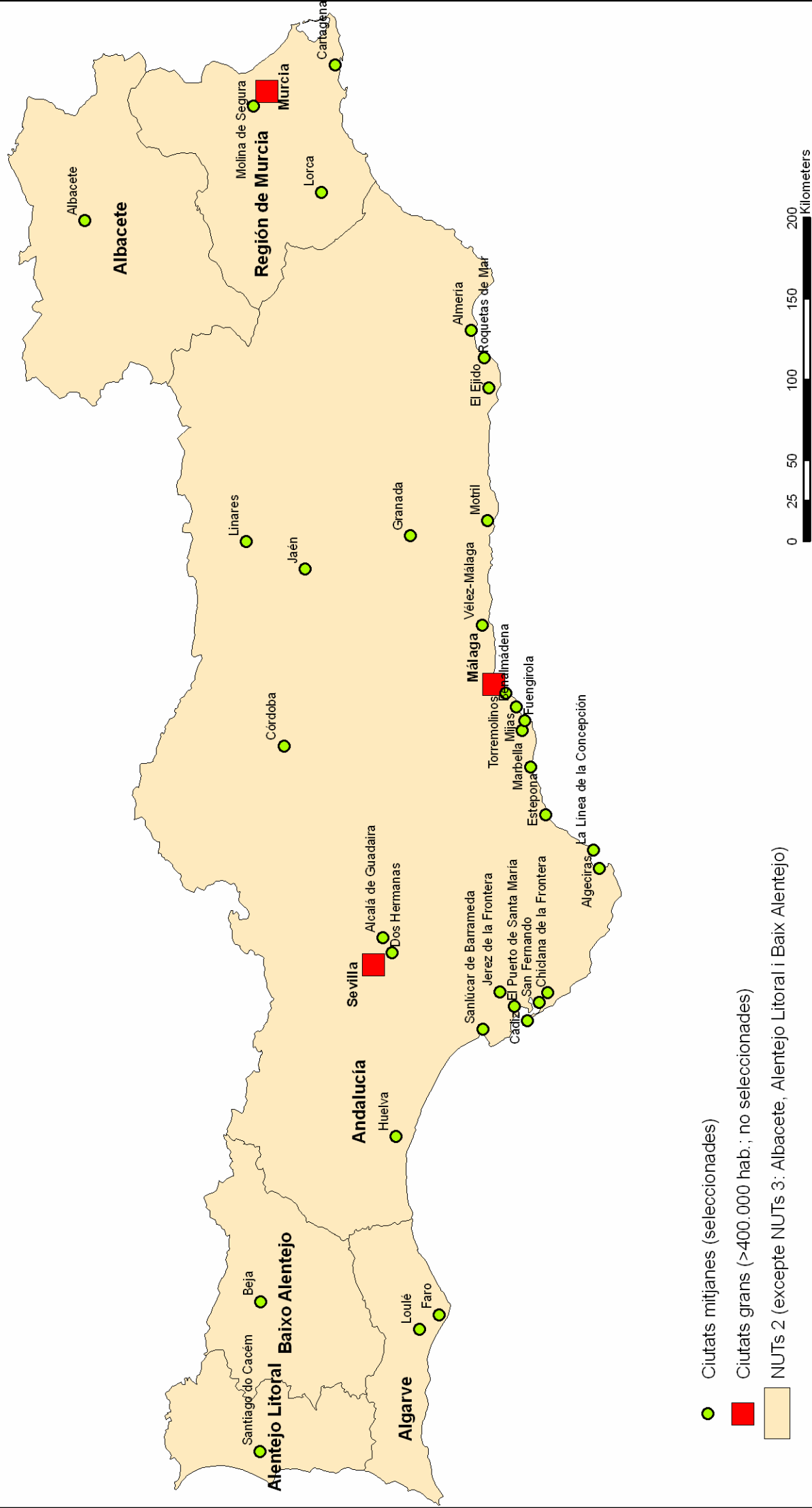
LES CIUTATS MITJANES DE L'ARC LLATÍ

LES CIUTATS MITJANES DE L'ARC LLATÍ

LES CIUTATS MITJANES DE L'ARC LLATÍ

LES CIUTATS MITJANES DE L'ARC LLATÍ Portugal meridional i Espanya meridional

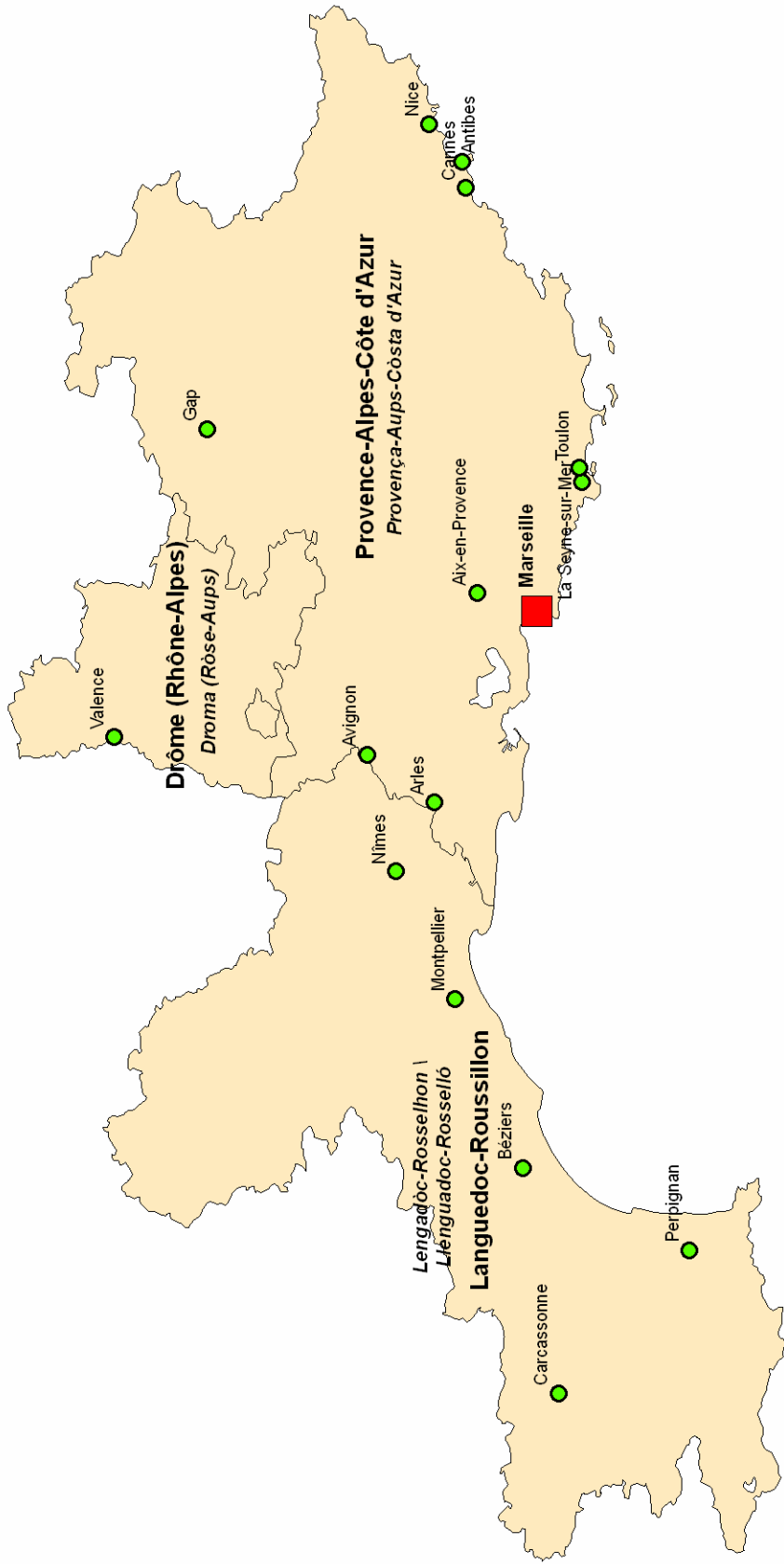
LES CIUTATS MITJANES DE L'ARC LLATÍ

Espanya oriental

LES CIUTATS MITJANES
DE L'ARC LLATÍ

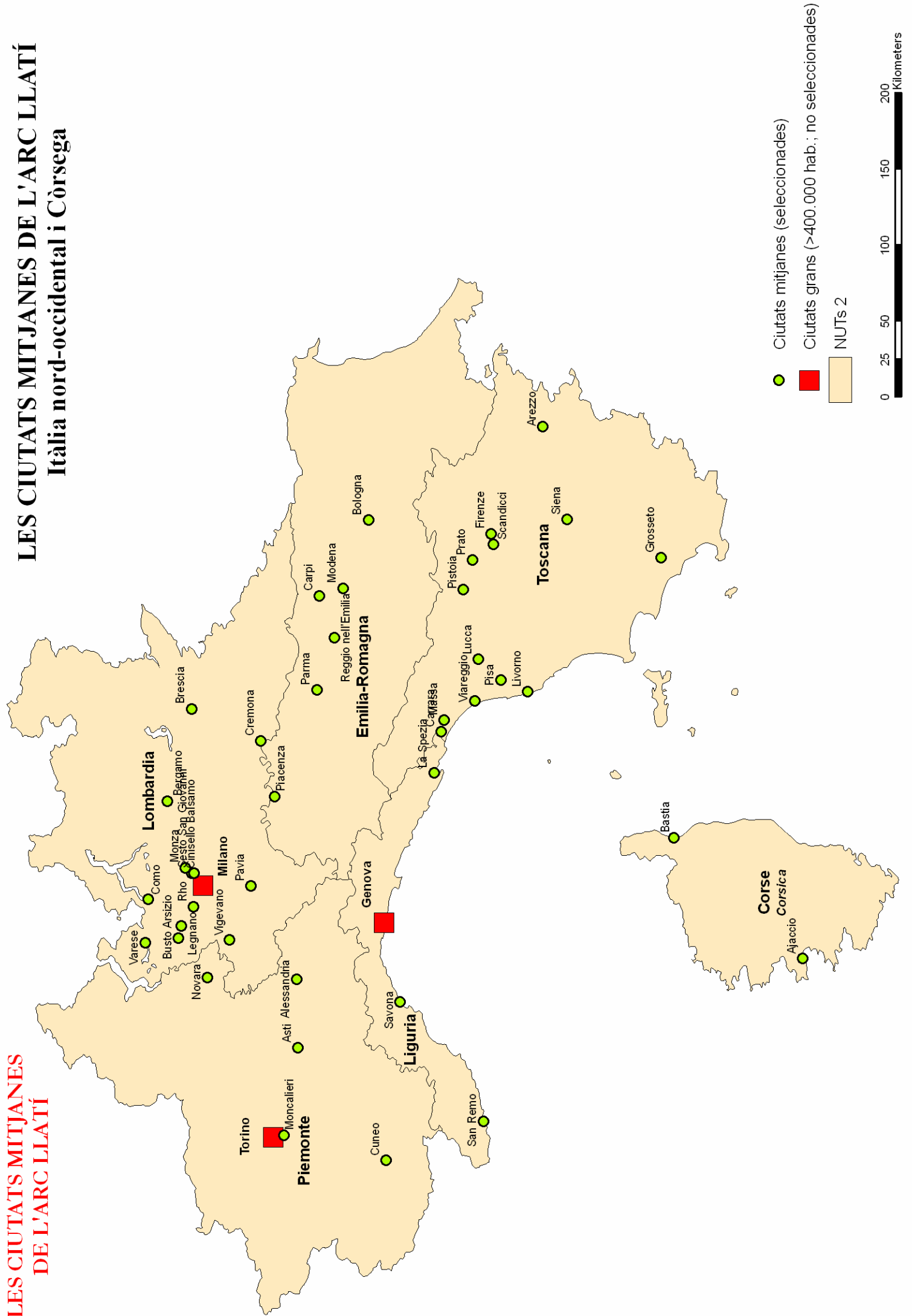
LES CIUTATS MITJANES DE L'ARC LLATÍ
França Meridional

- Ciutats mitjanes (seleccionades)
- Ciutats grans (>400.000 hab.; no seleccionades)
- NUTs 2 (excepte NUTs 3: Drôme)

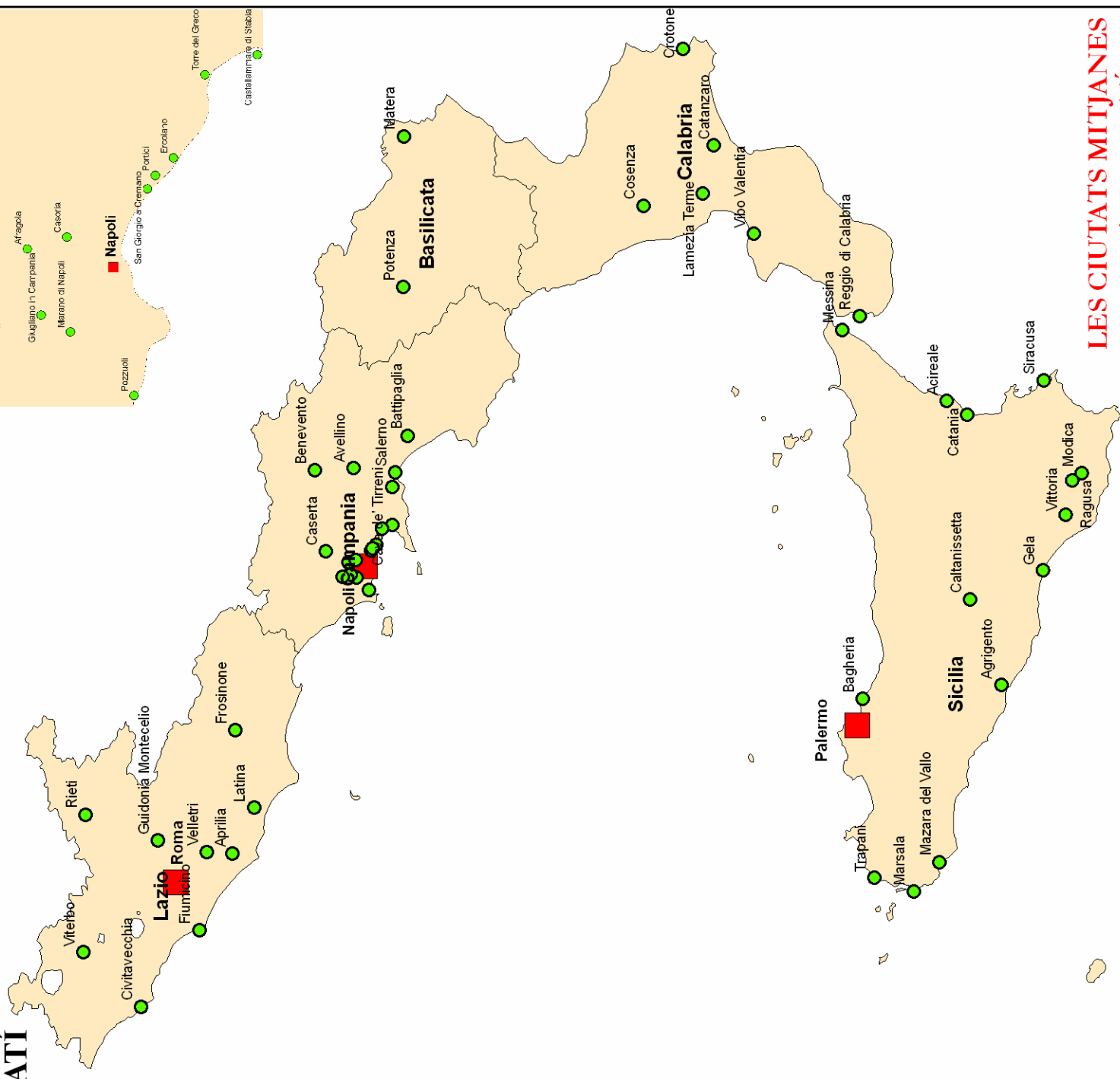
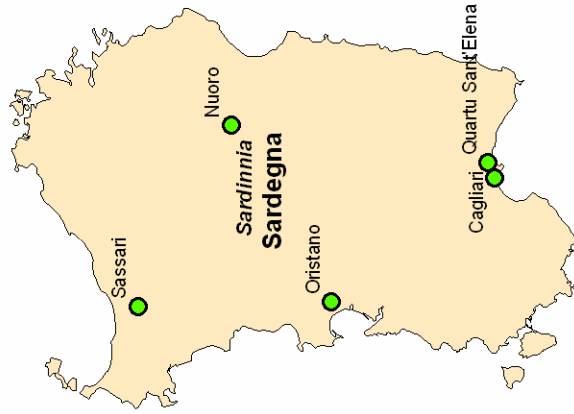
LES CIUTATS MITJANES
DE L'ARC LLATÍ

LES CIUTATS MITJANES DE L'ARC LLATÍ
Itàlia nord-occidental i Còrsega

LES CIUTATS MITJANES DE L'ARC LLATÍ

Itàlia sud-occidental

- Ciutats mitjanes (seleccionades)
- Ciutats grans (>400.000 hab.; no seleccionades)
- NUTs 2

LES CIUTATS MITJANES
DE L'ARC LLATÍ

2. INDICADORS DE LES CIUTATS MITJANES DE L'ARC LLATÍ

Els resultats de l'anàlisi de les ciutats mitjanes de l'Arc Llatí es presenten a partir de l'agrupació de 6 conjunts temàtics que agrupen un total de 15 indicadors.

A l'apartat de **Població** es presenten 4 indicadors demogràfics i socials: la Població total; l'Evolució de la Població 1990 – 2006; la Taxa de Dependència; la Taxa d'Atur; i la població estrangera, distingint entre comunitària i extracomunitària.

Dins l'apartat d'**Economia** s'inclouen 3 indicadors més: Seus d'empreses destacades (nombre d'empreses i volum econòmic); Places hoteleres (places per habitant, i xifres absolutes); i Institucions firals destacades.

A l'apartat d'**Innovació** s'hi troben: Universitats; i Infraestructures d'Innovació (Parcs científics i Centres d'Innovació). S'hi fa, a més, un indicador derivat ("Infraestructures de suport a la Innovació") surt d'una lectura conjunta dels indicadors anteriors.

A l'apartat de **Cultura** es presenten els indicadors: Museus; i Arts Escèniques. També s'inclou un altre indicador (Manifestacions culturals), a partir de la lectura conjunta dels dos anteriors.

Finalment, a l'apartat de **Comunicacions**, els 2 indicadors presentats són: Ciutats amb aeroports, i Ciutats portuàries

En conjunt, l'Arc Llatí és un territori fortament urbanitzat. En el seu espai s'hi troben d'una banda moltes de les principals aglomeracions urbanes del sud d'Europa, com és el cas de les 13 grans ciutats esmentades. Al seu entorn, les ciutats mitjanes es podrien agrupar en tres grups: les que formen part de regions metropolitanes, les que s'alineen al llarg del litoral, i les que venen a formar xarxes relativament autònomes dels nuclis més grans.

Distribució: Nuclis metropolitanos, urbanització litoral i xarxes autònomes de ciutats mitjanes

Les principals capitals (sobretot és el cas de Roma, Milà, Barcelona, Nàpols, i encara València) sovint van acompanyades d'un espai metropolità dens, on les ciutats mitjanes hi exerceixen un paper complementari destacat. En alguns d'aquests casos, al costat de la ciutat central, hi ha municipis residencials amb un destacat pes demogràfic; en d'altres, són nuclis amb una dinàmica econòmica, històrica i cultural pròpia força desenvolupada, i un pes propi en la jerarquia urbana.

Cal remarcar també la presència de les altres grans ciutats (Torí, Marsella, Sevilla, Palerm, Saragossa, Gènova, Màlaga i Múrcia), les quals, si bé no han desenvolupat importants àrees metropolitanes, si que tenen un pes demogràfic que reforça la seva centralitat a escala regional, i que contribueix a organitzar al seu entorn la resta de nuclis urbans.

Més enllà dels grans nuclis, un rosari de ciutats mitjanes es distribueix per bona part de la resta del territori. Ara bé, és possible distingir entre una tendència clara a la concentració litoral -molt visible des del sud de l'Algarve fins a la Provença, i en menor mesura, al Mezzogiorno italià- i una ocupació més generalitzada del territori a les ciutats del centre i sobretot del nord d'Itàlia.

De forma més precisa, s'aprecien certes regions on les ciutats mitjanes tendeixen a formar pràcticament continus urbans en bona part del litoral: és el cas de trams importants de la costa d'Andalusia, el sud i centre del País Valencià, també la meitat sud de Catalunya, el nord de la Toscana, la Campània o fins i tot el sud de Sicília.

Per contra, Llenguadoc i Provença destaquen per les discontinuïtats de la seva urbanització litoral, fenomen que també s'aprecia en les ruptures Múrcia-Andalusia, País Valencià-Catalunya, a la Ligúria, la Toscana, o Catània-Basilicata-Calàbria. Les dificultats del medi físic expliquen generalment l'escàs desenvolupament urbà d'aquests espais.

L'interior del nord italià forma en sí mateix també un conjunt destacable de ciutats mitjanes, amb un pes demogràfic notable en bona part dels casos, que s'estenen de la Llombardia a la Toscana, però amb el centre de gravetat ubicat a l'Emília-Romanya.

Intervals: les ciutats entre 50.000 i 100.000 habitants són un 65 % del total

Si s'analitzen els intervals demogràfics del conjunt de ciutats seleccionades, s'aprecia que el conjunt ubicat entre els 50.000 i els 100.000 habitants és, de llarg, el més important (amb 118 casos, representa un 65 % de les 181 ciutats seleccionades). En canvi, per sobre, les diferències entre els següents intervals són molt menors, per la qual cosa és interessant posar de relleu el fort predomini dels municipis i comunes del referit interval a l'Arc Llatí.

POBLACIÓ TOTAL

Ciutats de més de 200.000 habitants	Espanya	Barcelona, València, Sevilla, Zaragoza, Màlaga, Murcia , Palma de Mallorca, Córdoba, Alacant, L'Hospitalet de Llobregat, Granada, Badalona, Elx, Cartagena, Sabadell
	Itàlia	Roma, Milano, Napoli, Torino, Palermo, Genova , Bologna, Firenze, Catania, Messina
	França	Marseille , Nice, Montpellier
	Portugal	
Ciutats entre 150.000 i 200.000 habitants	Espanya	Terrassa, Jerez de la Frontera, Almeria, Castelló de la Plana, Albacete
	Itàlia	Brescia, Reggio di Calabria, Modena, Prato, Parma, Cagliari, Livorno
	França	Toulon
	Portugal	
Ciutats entre 100.000 i 150.000 habitants	Espanya	Huelva, Tarragona, Cádiz, Lleida, Marbella, Santa Coloma de Gramenet, Mataró, Jaén, Dos Hermanas, Algeciras, Reus
	Itàlia	Reggio nell'Emilia, Salerno, Siracusa, Sassari, Monza, Bergamo, Latina, Giuliano in Campania, Novara
	França	Nîmes, Aix-en-Provence, Perpignan
	Portugal	
Ciutats entre 50.000 i 100.000 habitants	Espanya	San Fernando, Torrevieja, Lorca, Girona, Cornellà de Llobregat, El Puerto de Santa María, Sant Boi de Llobregat, Orihuela, El Ejido, Gandia, Torrent, Sant Cugat del Vallès, Chiclana de la Frontera, Manresa, Roquetes de Mar, Rubí, Velez-Málaga, Benidorm, Alcalá de Guadaira, Fuengirola, Sanlúcar de Barrameda, El Prat de Llobregat, La Línea de la Concepción, Vilanova i la Geltrú, Sagunt, Linares, Viladecans, Mijas, Alcoi, Granollers, Torremolinos, Castelldefels, Estepona, Cerdanyola del Vallès, Motril, Molina de Segura, Paterna, Elda, Mollet del Vallès, Benalmádena
	Itàlia	Piacenza, Catanzaro, Arezzo, La Spezia, Torre del Greco, Pisa, Alessandria, Pistoia, Casoria, Lucca, Pozzuoli, Como, Varese, Marsala, Sesto San Giovanni, Caserta, Busto Arsizio, Gela, Grosseto, Asti, Cinisello Balsamo, Pavia, Cremona, Guidonia Montecelio, Ragusa, Cosenza, Lamezia Terme, Quartu Sant'Elena, Potenza, Trapani, Massa, Castellammare di Stabia, Carrara, Carpi, Viareggio, Afragola, Savona, Benevento, Aprilia, Caltanissetta, Crotone, Viterbo, Vittoria, Vigevano, Agrigento, Marano di Napoli, Matera, Portici, Avellino, Ercolano, Cuneo, Legnano, Montecalieri, Siena, Modica, Fiumicino, Aversa, Cava de' Tirreni, Bagheria, Acireale, Mazara del Vallo, San Remo, Rho, Batipaglia, Scandicci, Civitavecchia, San Giorgio a Cremano, Velletri
	França	Avignon, Antibes, Béziers, Cannes, Valence, La Seyne-sur-Mer, Ajaccio, Arles
	Portugal	Loulé, Faro
Ciutats de menys de 50.000 habitants	Espanya	Huesca, Teruel
	Itàlia	Frosinone, Rieti, Nuoro, Vibo Valentia, Oristano
	França	Carcassonne, Gap, Bastia
	Portugal	Beja, Santiago do Cácem

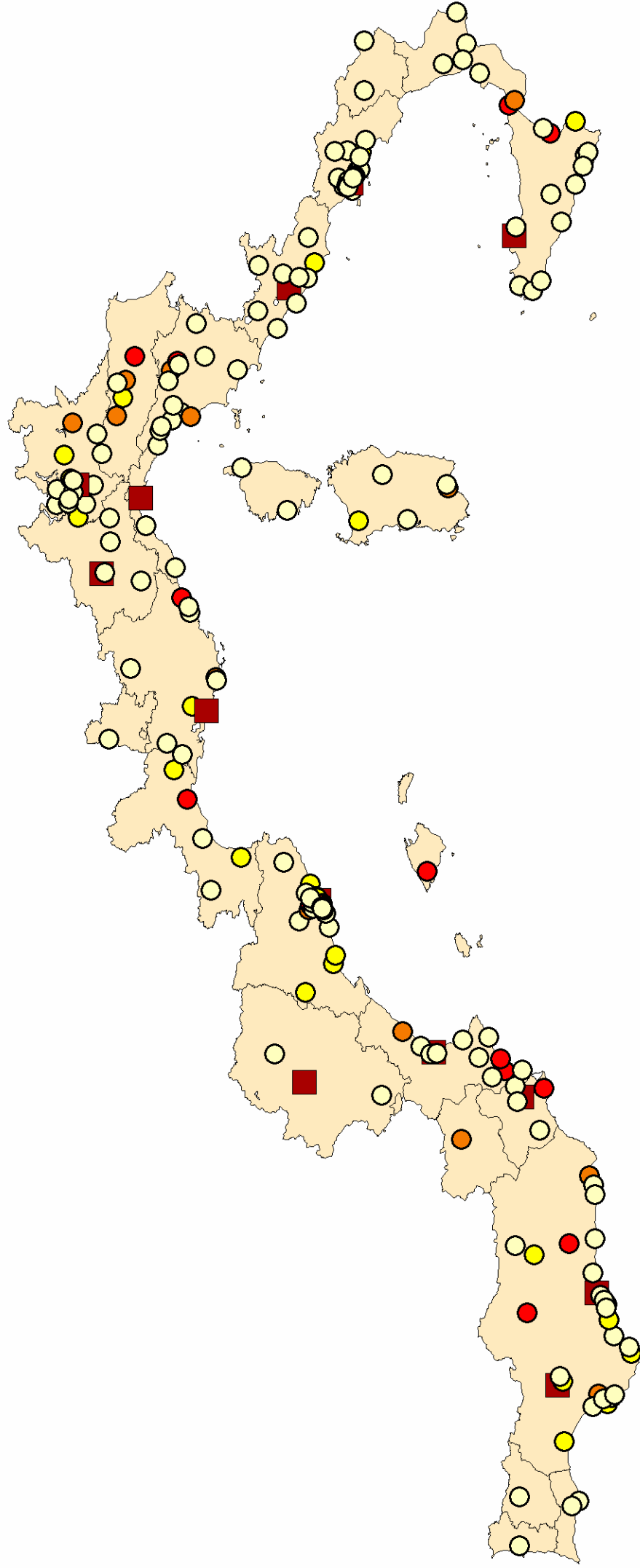
Les ciutats es disposen en ordre d'importància decreixent dins de cada Estat

Amb negreta s'han indicat les ciutats grans

Fonts: Espanya INE 2006; França INSEE 2005; Itàlia ISTAT 2004; Portugal INE 2004

LES CIUTATS MITJANES DE L'ARC LLATÍ

POBLACIÓ TOTAL

Població*

- 30.203 - 100.000**
- 100.001 - 150.000
- 150.001 - 200.000
- 200.001 - 375.048
- 400.000 - 2.547.677 (ciutats grans)

*Espanya: 2006; França: 2005; Itàlia i Portugal: 2004

** Entre 30.000 i 50.000 hab. només les ciutats mitjanes seleccionades

0 100 200 400 600 800 Kilometers

Fonts:

Espanya: Instituto Nacional de Estadística (INE);

França: Institut National de la Statistique et des Études Économiques (INSEE);

Itàlia: Istituto Nazionale di Statistica (ISTAT);

Portugal: Instituto Nacional de Estatística (INE)

El canvi demogràfic és un bon reflex del dinamisme de l'estructura urbana de l'Arc Llatí. La lectura de l'evolució de la població, aproximadament en els darrers 15 anys, mostra en síntesi una divisió entre unes àrees on la urbanització és més recent, i que reflecteixen ara un fort creixement, i unes altres d'urbanització madura, on les variacions són molt menors, i poden presentar signes diversos, de vegades negatius. Aquesta realitat es manifesta també en les grans ciutats de referència, ja que són les ciutats del sud espanyol (Múrcia, Màlaga i Sevilla) i Saragossa, les que experimenten els creixements més accentuats, en contrast amb la resta.

Ciutats mitjanes de forta urbanització recent, sobretot al Sud-est espanyol, i creixements més moderats

En primer lloc cal assenyalar transformacions molt profundes en algunes àrees, especialment al sud i est de la Península Ibèrica, on són abundants els casos que superen el 50 % de creixement de la població dels seus municipis: 15 ciutats amb un creixement superior al 50 %, encapçalades per Torreveja, Roquetas de Mar i Benalmádena, es situen d'Andalusia i Alacant. Unes altres dues (Sant Cugat i Castelldefels), a l'àrea de Barcelona, fruit de processos de desconcentració.

Amb menys intensitat, però de forma continuada al llarg del període 1990 – 2001 – 2006, han crescut la gran majoria de les ciutats mitjanes a Espanya (fins a 37); el mateix nombre (37) de ciutats italianes, sobretot de l'àrea de Roma i de Sicília; 9 ciutats del Llenguadoc i la Provença; i 2 del litoral Portuguès.

Finalment, un grup de ciutats ha crescut al llarg del període 1990 – 2006, però després d'haver registrat pèrdues al llarg de l'etapa 1990 – 2001: 8 nuclis per a Espanya, 7 a Itàlia, i 5 a França. Es tracta de processos de desconcentració urbana a municipis de l'entorn, dinàmica que també explica pràcticament tots els casos en els que es perd població.

Per tant, en la darrera etapa 2001 – 2006, haurien crescut totes les ciutats que registren un creixement global per al conjunt del període 1991 – 2006.

Desconcentració en ciutats mitjanes madures

A la resta del territori de l'Arc Llatí, com s'ha dit, cal interpretar de forma pràcticament generalitzada les pèrdues de població (que en alguns casos s'acosten al 20 % de la població) com a formes de desconcentració cap a municipis perifèrics. Per tant, en realitat aquesta seria també una altra mostra de dinamisme urbà, en àrees d'urbanització més madura, com s'evidencia d'una forma molt estesa a l'àrea que va de la Provença a la Toscana, o a l'entorn metropolità de Nàpols. Cal dir, a més, que el nombre de ciutats que perden població (68) és quasi la meitat del de les que en guanyen (113).

Registren una pèrdua continuada entre 1990 i 2006 només 2 nuclis a Espanya, 2 a França, i 2 de Portugal, mentre que en són 22 a Itàlia, repartits entre el nord i el sud. En canvi, malgrat la pèrdua demogràfica global, d'altres han experimentat una certa recuperació en l'etapa 2001-06: són 5 nuclis a Espanya (4 a l'àrea de Barcelona), fins a 27 a Itàlia, i 1 (Toló) a la Provença. No es produeix cap cas a la inversa (és a dir, que la pèrdua es concentri al darrer quinquenni).

CREIXEMENT DE POBLACIÓ (1990-2001-2006)*

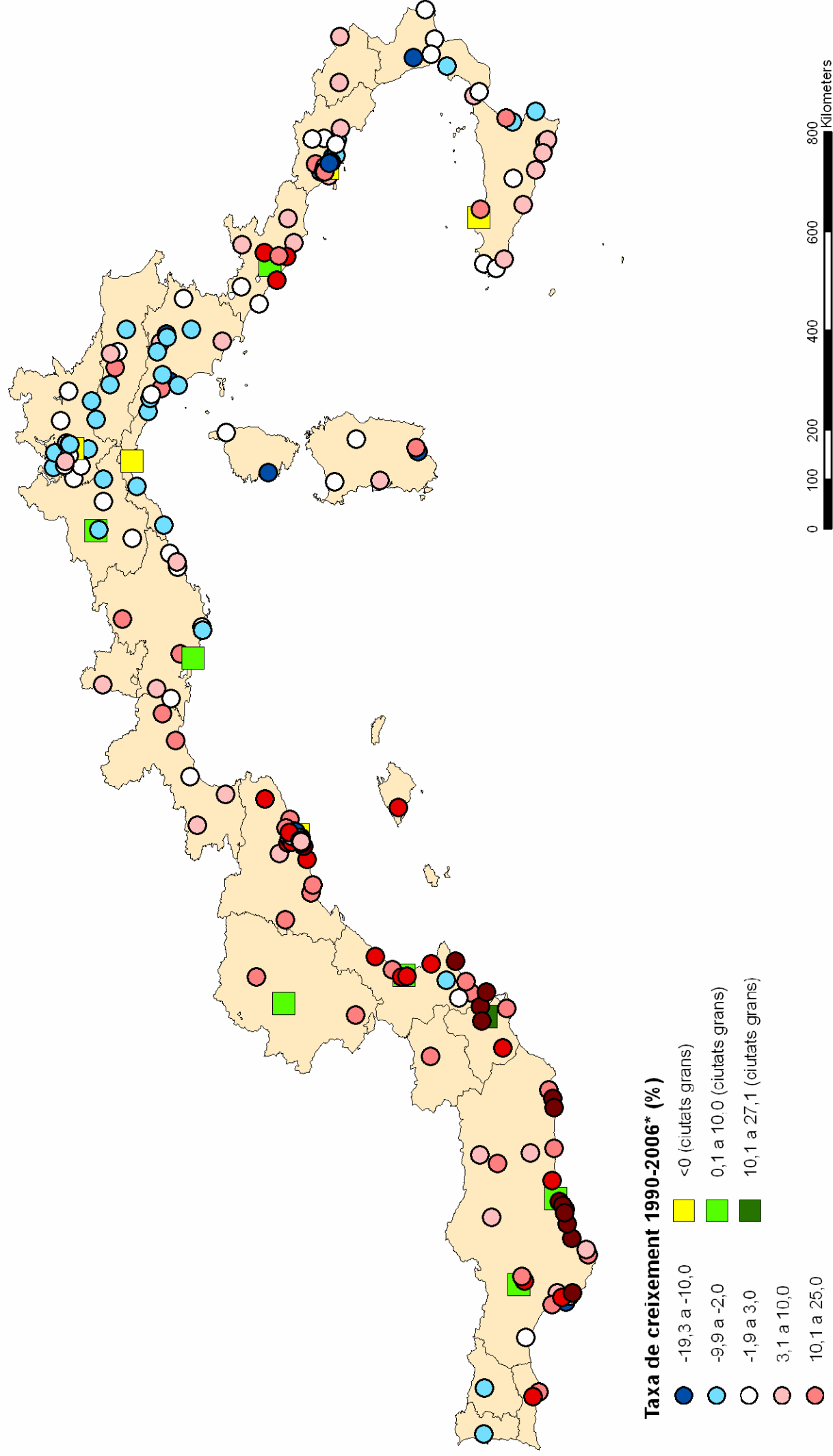
Ciutats que guanyen població	Espanya	Ciutats d'alt creixement (més del 50%)	Torre Vieja, Roquetas de Mar, Benalmádena, Torremolinos, Mijas, San Cugat del Vallès, El Ejido, Castelldefels, Fuengirola, Estepona, Benidorm, Orihuela, Marbella, Chicla de la Frontera, Molina de Segura
		Ciutats de menor creixement	Dos Hermanas, Gandia, Paterna, Rubí, Vilanova i la Geltrú, Lorca, Vélez-Málaga, Torrent, Girona, Castelló de la Plana, Murcia , Puerto de Santa María, Viladecans, Mollet del Vallès, Terrassa, Palma de Mallorca, Motril, Alcalá de Guadaira, Albacete, Cartagena, Alacant, Almería, Tarragona, Teruel, Mataró, Elx, Reus, Granollers, Sanlúcar de Barrameda, Jaén, Sagunt, Lleida, Huesca, Algeciras, San Fernando, Zaragoza , La Línea de la Concepción, Córdoba, Málaga , Sant Boi de Llobregat, Sevilla
	Itàlia		Giugliano in Campania, Aprilia, Guidonia Montecelio, Fiumicino, Marano di Napoli, Velletri, Caserta, Quartu Sant'Elena, Acireale, Reggio nell'Emilia, Bagheria, Viareggio, Legnano, Messina, Vittoria, Rieti, Batipaglia, Pozzuoli, Mazara del Vallo, Matera, Prato, Gela, Frosinone, Ragusa, Afragola, Modica, Carpi, Oristano, Latina, Casoria, Grosseto, Viterbo, Crotone, Reggio di Calabria, Massa, Lamezia Terme, Potenza
	França		Montpellier, Gap, Aix-en-Provence, Nîmes, Carcassonne, Antibes, Valence, Nice, Bastia
	Portugal		Loulé, Faro
Ciutats que guanyen població, però en perden entre el primer i segon recompte demogràfic	Espanya		Badalona, València , Sabadell, Jerez de la Frontera, Huelva, Manresa, Linares, Cerdanyola del Vallès, Elda
	Itàlia		Modena, Monza, Novara, Arezzo, Busto Arsizio, Agrigento, Avellino
	França		Perpignan, Avignon, Béziers, Marseille , Cannes, Arles
	Portugal		
Ciutats que perden població	Espanya		Cádiz, Granada
	Itàlia		San Giorgio a Cremano, Cosenza, Portici, Torre del Greco, Firenze, Cagliari, Pisa, Ercolano, Salerno, Livorno, Varese, Catania, Parma, Castellammare di Stabia, Vibo Valentia, Siracusa, Aversa, Catanzaro, Trapani, Benevento, Caltanissetta, Cava de' Tirreni
	França		Ajaccio, La Seyne-sur-Mer
	Portugal		Santiago do Cacem, Beja
Ciutats que perden població, però que en guanyen entre el segon i tercer recompte demogràfic	Espanya		Santa Coloma de Gramenet, l'Hospitalet de Llobregat, Alcoi, El Prat de Llobregat, Barcelona , Cornellà de Llobregat,
	Itàlia		Genova , Moncalieri, Sesto San Giovanni, San Remo, La Spezia, Savona, Bologna, Como, Pavia, Scandicci, Lucca, Alessandria, Siena, Cinisello Balsamo, Pistoia, Piacenza, Cremona, Carrara, Brescia, Civitavecchia, Nuoro, Cuneo, Rho, Vigevano, Bergamo, Asti, Marsala, Sassari
	França		Toulon
	Portugal		

* Els registres corresponen a 3 recomptes. Espanya 1991, 2001 i 2006; Itàlia 1991, 2001 i 2004; França 1990, 1999 i 2005; Portugal 1991, 2001 i 2004

Les ciutats es disposen en ordre d'importància decreixent dins de cada Estat

Amb negreta s'han indicat les ciutats grans

Fonts: INE Espanya; INSEE França; ISTAT Itàlia; INE Portugal

Fonts:

Espanya: Instituto Nacional de Estadística (INE);

França: Institut National de la Statistique et des Études Économiques (INSEE);

Itàlia: Istituto Nazionale di Statistica (ISTAT);

Portugal: Instituto Nacional de Estatística (INE)

* Espanya: 1991-2006; França: 1990-2005; Itàlia i Portugal: 1991-2004

Població

POBLACIÓ ESTRANGERA

El fenomen de la població estrangera ha adquirit un pes notable en el conjunt de les ciutats de l'Arc Llatí. Ara bé, els contrastos regionals són actualment considerables, i en determinades àrees, es pot considerar que es tracta encara d'un procés poc significatiu. Així, entre les grans ciutats, el fenomen és més palpable al litoral espanyol (Barcelona, València, Múrcia), i s'hi afegeix Saragossa; i es detecten també les ciutats industrials del nord italià, Milà i Torí. L'estadística amagaria el cas de Marsella, on la immigració més madura ja no apareixeria.

Concentració (sobretot extracomunitària) a les ciutats mitjanes del sud-est espanyol, situació intermèdia del Llenguadoc al Laci, escassa presència al *Mezzogiorno*

La lectura del pes de la immigració a les ciutats mitjanes identifica el litoral de les regions espanyoles com l'àrea de major atracció migratòria, i on predominen els casos en els que es supera el 10% de població estrangera respecte la total. Les ciutats de les regions franceses i les del nord d'Itàlia presenten un perfil intermedi, on predomina una situació d'entre un 5 i un 10 % de població estrangera. En canvi, la presència immigratòria és escassa al sud italià i a l'illa de Sardenya.

Dins d'aquest esquema general, es poden percebre alguns matisos. Per exemple, les ciutats mitjanes de l'Andalusia Occidental i la interior es veuen escassament afectades per aquest flux migratori, que en canvi forma la seqüència territorial més intensa entre la costa malaguenya (Torremolinos, Mijas, Benalmádena, Fuengirola, Estepona...) passant per Almeria (El Ejido, Roquetas de Mar) i l'àrea de Múrcia i Alacant (Molina de Segura, Cartagena, Orihuela, Benidorm, Torrevieja).

Castelló, i bona part de les ciutats mitjanes de Catalunya acaben de configurar aquest conjunt. A Catalunya, una part d'aquestes ciutats es troben dins l'àrea metropolitana de Barcelona (Santa Coloma de Gramenet, l'Hospitalet de Llobregat, Badalona, Cornellà de Llobregat, Rubí, Castelldefels), mentre altres són capitals provincials (Girona, Lleida, Tarragona) o amb un cert pes propi (Reus, Manresa, Granollers, Mollet del Vallès). Aquesta diversitat de perfils no ha estat obstacle per a l'atracció de la immigració, especialment la de caràcter extracomunitari.

La població estrangera comunitària, també de les ciutats del litoral andalús a les Balears

l'anàlisi específica demostra que la major concentració d'aquesta immigració a les ciutats mitjanes de l'AL es produeix igualment a les àrees litorals espanyoles. Ara bé, la distribució varia força respecte a la descrita per al conjunt de la població estrangera, ja que es concentra molt majoritàriament en l'àrea que va de Màlaga a Alacant, i fins a Palma de Mallorca, mentre a Catalunya la seva presència es limita a alguns municipis residencials (Castelldefels, Sant Cugat...).

En canvi, cal posar de relleu l'escassa presència d'estrangers comunitaris a les ciutats mitjanes de França i, encara més acusadament, d'Itàlia, on les xifres són molt baixes tant a les ciutats del nord com a les del sud.

Per a Portugal no s'han pogut obtenir les dades recents a escala local.

POBLACIÓ ESTRANGERA EXTRACOMUNITÀRIA

Ciutats amb més d'un 10 % d'immigrants extracomunitaris	ESPANYA	El Ejido, Torrevejea, Roquetas de Mar, Lorca, Santa Coloma de Gramenet, Gandia, Castelló de la Plana, l'Hospitalet de Llobregat, Torremolinos, Benidorm, Granollers, Castelldefels, Marbella, Girona, Mataró, Fuengirola, Lleida, Reus, Badalona, Barcelona , Cornellà de Llobregat, Mollet del Vallès, Manresa, Orihuela, Rubí, Estepota, Molina de Segura, Cartagena, Benalmádena, Palma de Mallorca, València , Terrassa, Mijas, Murcia , Tarragona
	ITÀLIA	Brescia, Reggio nell'Emilia, Prato, Rieti, Milano
	FRANÇA	
Ciutats entre 5 i 10 % d'immigrants extracomunitaris	ESPANYA	Vilanova i la Geltrú, Alacant, Sabadell, Almería, Elx, Zaragoza , Huesca, Sant Cugat del Vallès, Cerdanyola del Vallès, Sant Boi de Llobregat, El Prat de Llobregat, Motril, Torrent, Teruel, Sagunt, Paterna, Viladecans, Vélez-Málaga
	ITÀLIA	Sesto San Giovanni, Modena, Piacenza, Bergamo, Parma, Firenze, Carpi, Como, Cinisello Balsamo, Alessandria, Torino , Varese, Cremona, Bologna, Fiumicino, Arezzo, Novara, Asti, Vigevano, Monza, Legnano, Guidonia Montecelio, Pisa, Pistoia, Vittoria, La Spezia
	FRANÇA	Montpellier, Avignon, Bastia, Nice, Marseille , Valence, Béziers, Nîmes
Ciutats entre 2 i 5 % d'immigrants extracomunitaris	ESPANYA	Elda, Albacete, Málaga , Granada, Algeciras, Alcoi, Sevilla , Huelva, Jaén, El Puerto de Santa María
	ITÀLIA	Elda, Pavia, Savona, Cuneo, Mazara del Vallo, San Remo, Roma , Moncalieri, Busto Arsizio, Lucca, Genova , Aprilia, Scandicci, Siena, Rho, Carrara, Velletri, Grosseto, Massa, Latina, Livorno, Viterbo, Frosinone, Reggio di Calabria, Viareggio, Ragusa, Aversa, Caserta, Messina, Agrigento, Civitavecchia, Giugliano in Campania, Lamezia Terme
	FRANÇA	Arles, Cannes, Ajaccio, La Seyne-sur-Mer, Perpignan, Carcassonne, Aix-en-Provence, Toulon, Antibes
Ciutats amb menys del 2 % d'immigrants extracomunitaris	ESPANYA	La Línea de la Concepción, Linares, Córdoba, Dos Hermanas, Jerez de la Frontera, Chiclana de la Frontera, Alcalá de Guadaira, San Fernando, Cádiz, Sanlúcar de Barrameda
	ITÀLIA	Palermo , Catania, Cagliari, Modica, Salerno, Matera, Crotone, Avellino, Battipaglia, Pozzuoli, Siracusa, Caltanissetta, Vibo Valentia, Napoli , Cosenza, Quartu Sant'Elena, Afragola, Catanzaro, Marsala, Benevento, Trapani, Marano di Napoli, Cava de'Tirreni, Sassari, Oristano, Acireale, Nuoro, Potenza, Casoria, Castellammare di Stabia, Portici, Bagheria, Gela, Torre del Greco, San Giorgio a Cremano, Ercolano
	FRANÇA	Gap

Les ciutats es disposen en ordre d'importància decreixent dins de cada Estat

No hi ha dades per a Portugal

Amb negreta s'han indicat les ciutats grans

Fonts: INE Espanya 2006; INSEE França 1999, ISTAT Itàlia 2005

POBLACIÓ ESTRANGERA COMUNITÀRIA

Ciutats amb més d'un 10 % d'immigrants comunitaris	ESPANYA	Mijas, Torrevieja, Orihuela, Benalmádena, Fuengirola, Estepona, Torremolinos, Benidorm
	ITÀLIA	
	FRANÇA	
Ciutats entre 3 i 10 % d'immigrants comunitaris	ESPANYA	Marbella, Castelldefels, Sant Cugat del Vallès, Vélez-Málaga, Palma de Mallorca, Gandia, Roquetas de Mar
	ITÀLIA	
	FRANÇA	Antibes, Perpignan
Ciutats entre 1 i 2 % d'immigrants comunitaris	ESPANYA	La Línea de la Concepción, Barcelona , Alacant, Chiclana de la Frontera, Cartagena, Vilanova i la Geltrú, Girona, El Ejido, Cerdanyola, Sagunt, Paterna, Tarragona, Elx, València , Molina de Segura, Torrent, Motril
	ITÀLIA	Rieti, Varese, Fiumicino
	FRANÇA	Ajaccio, Cannes, Bastia, Nice, Aix-en-Provence, Montpellier, Béziers, Gap, Arles, Nîmes, Avignon, Balance, Carcassonne

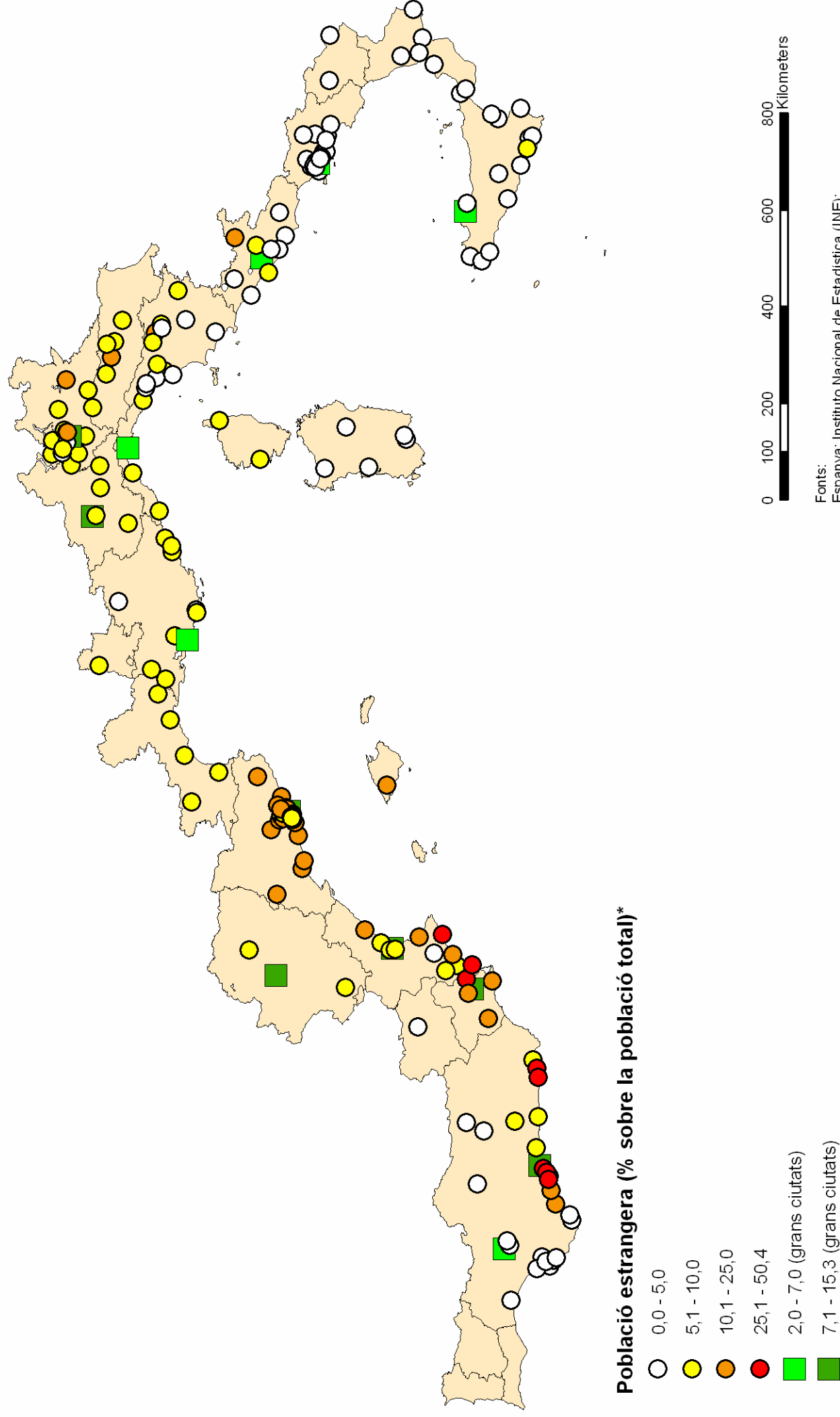
Les ciutats es disposen en ordre d'importància decreixent dins de cada Estat

No hi ha dades per a Portugal

Amb negreta s'han indicat les ciutats grans

Fonts: INE Espanya 2006; INSEE França 1999, ISTAT Itàlia 2005

POBLACIÓ ESTRANGERA

* Espanya: 2006; França: 1999; Itàlia: 2005; Portugal: sense dades

Població

RELACIÓ DE DEPENDÈNCIA

La relació de dependència entre població no activa i activa és també un indicador del dinamisme urbà. A l'Arc Llatí, el mapa de distribució de l'indicador té una relació força elevada amb el de la població estrangera. Es pot interpretar que en aquelles àrees on hi ha una important presència de migració estrangera de caràcter laboral (per tant, especialment extracomunitària), hi ha hagut un clar reforçament de la població activa. La dependència s'incrementa en aquelles altres on hi hauria escassa migració, o en aquelles d'immigració residencial (estrangera o no).

Ciutats joves, amb predomini de la població activa, reforçada per la població estrangera

A grans trets, es dibuixa una divisió clara de l'Arc Llatí en tres àrees. La primera correspon a una gran part de les ciutats costaneres a Espanya, on de forma gairebé generalitzada es registren les taxes més baixes de dependència, en correspondència en molts casos amb la intensa immigració extracomunitària experimentada recentment. Les àrees que més en destaquen en serien la costa de Màlaga a Almeria; l'entorn metropolità de Barcelona, i el nord del País Valencià.

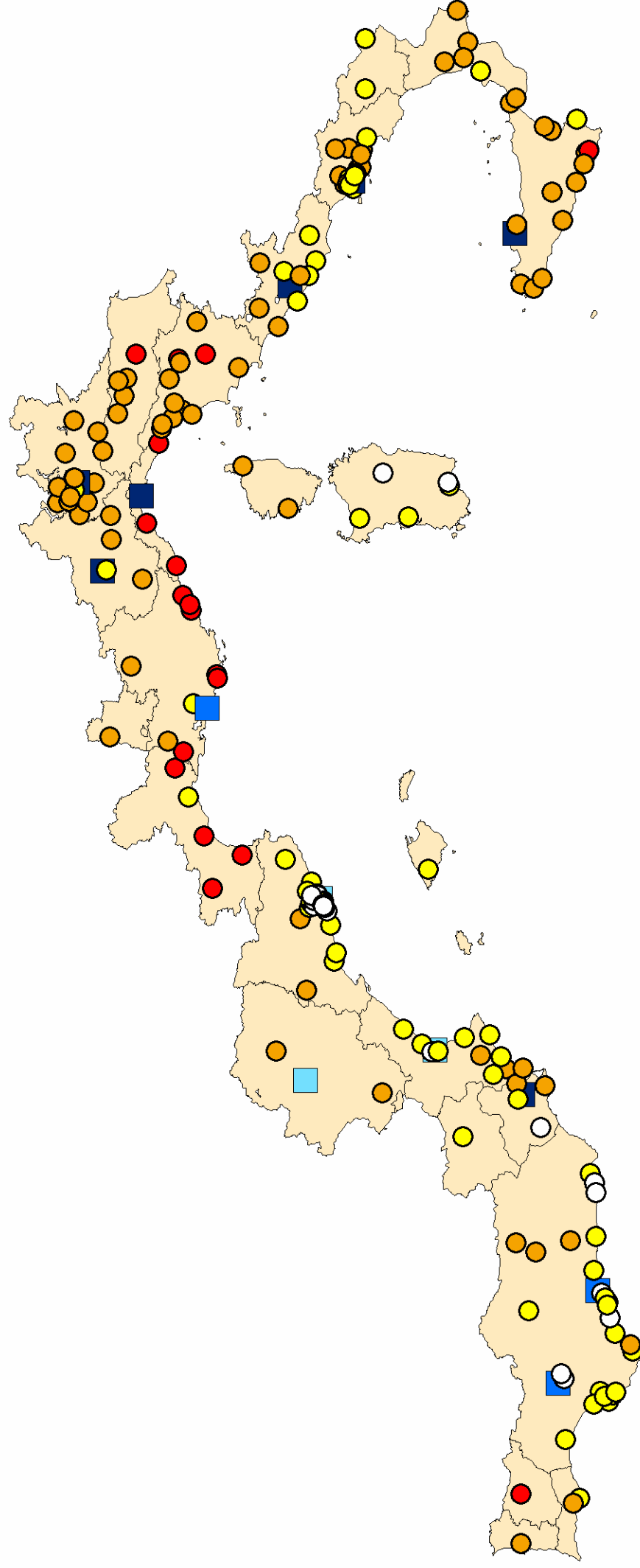
Ciutats amb major dependència, majoritàriament per efecte de l'envelliment

A l'altre extrem es trobaria la franja que va de les regions de França a les del nord d'Itàlia. En el cas del Llenguadoc i la Provença, on els valors més alts de la taxa són generalitzats, la presència d'immigració residencial, en part de població més gran, en pot ser una causa important. Per a les regions italianes, amb taxes més moderades i menor immigració, cal inclinar-se per un envelliment natural de la població. Caldria incloure-hi encara el cas de Beja, a Portugal.

Finalment, en una situació intermèdia es trobaria al centre i sud d'Itàlia, i en algunes ciutats interiors d'Espanya. Tindrien en comú un escàs dinamisme immigratori.

LES CIUTATS MITJANES DE L'ARC LLATÍ

POBLACIÓ DEPENDENT

Taxa de dependència (%) *

- 33,4 - 40,0
- 40,1 - 45,0
- 45,1 - 55,0
- 55,1 - 67,9
- 30,1 - 35,0 (grans ciutats)
- 35,1 - 45,0 (grans ciutats)
- 45,1 - 56,2 (grans ciutats)

* Espanya, Itàlia i Portugal: 2001; França: 1999

Fonts:

Espanya: Instituto Nacional de Estadística (INE);

França: Institut National de la Statistique et des Études Économiques (INSEE);

Itàlia: Istituto Nazionale di Statistica (ISTAT);

Portugal: Instituto Nacional de Estatística (INE)

Població

POBLACIÓ EN ATUR

La taxa d'atur aporta una visió d'una de les principals problemàtiques que, en alguns casos de forma important, han d'afrontar les ciutats mitjanes de l'Arc Llatí. Cal dir que les dades a nivell local no són prou recents, donat que les dades d'atur poden presentar oscil·lacions importants en el temps. A l'hora de valorar-les s'han tingut en compte també les dades a nivell NUTS-III, molt més actualitzades.

Persistència de patrons Nord - Sud

Les dades dels percentatges d'atur observades en les ciutats mitjanes de l'AL són un bon reflex del que succeeix també en el conjunt dels territoris on s'insereixen, i manifesten d'una forma molt clara la persistència de patrons Nord – Sud en les estructures territorials de França, Espanya i Itàlia. Aquest fet és evident tant per a les grans ciutats (Nàpols, Palerm, Sevilla, Màlaga i Marsella presenten els índexs més elevats), com per les mitjanes. Només a Portugal aquest fenomen no es fa evident. Tot i que no es disposa d'informació més recent per municipis, les dades més recents consultades per al nivell NUTS-III indiquen una tendència al descens en algunes àrees, molt especialment a tota la zona del sud-est espanyol. Aquesta dinàmica estaria associada a l'intens creixement experimentat pel sector de la construcció. Tot i així, els contrastos entre àrees amb més o menys atur es mantindrien d'una forma similar.

Un important conjunt de ciutats mitjanes amb elevat atur als suds espanyol, francès i italià (més del 15 %)

Crida l'atenció en primer lloc el conjunt de ciutats que supera el 25 % d'atur. El conjunt principal (fins a 19 ciutats) es troba ubicat a la Campània, Sicília i Calàbria. El cas extrem, Afragola, frega el 40 %, i són 10 les ciutats que arriben a sobrepassar el 30 % d'atur, 8 d'elles a la Campània. Aquesta àrea va acompanyada d'un segon conjunt a l'Andalusia Occidental, amb 8 ciutats que superen el 25 %, de les quals sobresurt Sanlúcar de Barrameda, amb un 33,4 % d'atur enregistrat.

Entre 15 i 25 % hi hauria un grup important de ciutats italianes (28): tot el Mezzogiorno, i l'illa de Sardenya, algunes del Laci. També, n'hi hauria 16 a Espanya, gairebé totes a Andalusia, que probablement en l'actualitzat també presenten valors més baixos per efectes del dinamisme recent. A les regions mediterrànies franceses, i també Còrsega, 16 ciutats es veuen igualment afectades per uns percentatges notables d'atur.

Una franja intermèdia (entre el 10 i el 15 %), especialment a Catalunya i el País Valencià

Una franja intermèdia, entre 10 i 15%, es localitza especialment a Espanya (fins a 33 nuclis), sobretot ciutats del País Valencià i Catalunya, i Palma a les Balears. S'hi poden incloure també alguns nuclis del Laci i algunes ciutats de la Toscana.

Ciutats amb baix nivell d'atur, sobretot al nord d'Itàlia

Hi ha també un conjunt de ciutats on els índexs d'atur són molt baixos, entre el 5 i el 10 %, i fins i tot entre 0 i 5%. Sobresurten dins d'aquest grup les ciutats regions nord-occidentals italianes, així com una part de les de Catalunya, i les de Portugal.

ATUR A LES CIUTATS ESPANYOLES

	Ciutat	Regió	%
Més de 25%	Sanlúcar de Barrameda	Andalucía	33,4
	El Puerto de Santa María	Andalucía	28,5
	Cádiz	Andalucía	28,8
	La Línea de la Concepción	Andalucía	28,2
	San Fernando	Andalucía	27,5
	Jerez de la Frontera	Andalucía	27,1
	Chiclana de la Frontera	Andalucía	25,0
Entre 20 i 25 %	Dos Hermanas	Andalucía	24,7
	Algeciras	Andalucía	24,5
	Córdoba	Andalucía	23,5
	Alcalá de Guadaira	Andalucía	23,2
	Linares	Andalucía	23,2
	Sevilla	Andalucía	22,8
	Torremolinos	Andalucía	22,7
	Vélez-Málaga	Andalucía	22,0
	Huelva	Andalucía	21,6
	Málaga	Andalucía	21,0
	Elda	Com. Valen.	20,6
	Granada	Andalucía	20,2
Entre 15 i 20 %	Benalmádena	Andalucía	18,2
	Jaén	Andalucía	17,5
	Fuengirola	Andalucía	16,4
	Almería	Andalucía	16,3
	Mijas	Andalucía	15,9
	Motril	Andalucía	15,6
Entre 10 i 15 %	Albacete	Cast.-La Man.	14,8
	Elx	Com. Valen.	14,4
	Torre Vieja	Com. Valen.	14,3
	València	València	14,2
	Marbella	Andalucía	14,1
	Cartagena	Murcia	13,9
	Paterna	Com. Valen.	13,7
	Badalona	Catalunya	13,7
	Alacant	Com. Valen.	13,6
	Estepona	Andalucía	13,4
	Mataró	Catalunya	13,2
	Santa Coloma de	Catalunya	12,6
	El Prat de Llobregat	Catalunya	12,4
	Sant Boi de Llobregat	Catalunya	12,2
	Palma de Mallorca	Illes Balears	12,0
	L'Hospitalet de Llobregat	Catalunya	12,0
	Roquetas de Mar	Andalucía	11,9
	Sagunt	Com. Valen.	11,9
	Zaragoza	Aragón	11,8
	Cornellà de Llobregat	Catalunya	11,8
	Torrent	Com. Valen.	11,7
	Murcia	Murcia	11,5
	Alcoi	Com. Valen.	11,4
	Molina de Segura	Murcia	11,4
	Gandia	Com. Valen.	11,4
	Viladecans	Catalunya	11,1
	Mollet del Vallès	Catalunya	11,0
	Reus	Catalunya	11,0
	Barcelona	Catalunya	10,9
	Terrassa	Catalunya	10,8
	Orjuela	Com. Valen.	10,8
	Rubí	Catalunya	10,8
	Benidorm	Com. Valen.	10,7
	Castelldefels	Catalunya	10,6
	Sabadell	Catalunya	10,5
	Cerdanyola del Vallès	Catalunya	10,3
	Tarragona	Catalunya	10,2

	Ciutat	Regió	%
Entre 5 i 10 %	Vilanova i la Geltrú	Catalunya	9,7
	Manresa	Catalunya	9,3
	Castelló de la Plana	Com. Valen.	9,2
	Granollers	Catalunya	8,8
	Huesca	Aragón	8,7
	Lleida	Catalunya	8,6
	Lorca	Murcia	8,5
	Girona	Catalunya	8,5
	Sant Cugat del Vallès	Catalunya	7,6
	Teruel	Aragón	7,4
	El Ejido	Andalucia	5,9

ATUR A LES CIUTATS FRANCESES

	Ciutat	Regió	%
Més de 20 %	Perpignan	Languedoc-Rouss	24,7
	Béziers	Languedoc-Rouss	24,4
	La Seyne-sur-Mer	PACA	23,4
	Marseille	PACA	23,2
	Nîmes	Languedoc-Rouss	22,8
	Montpellier	Languedoc-Rouss	22,4
	Toulon	PACA	21,5
	Avignon	PACA	21,3
	Arles	PACA	20,5
	Bastia	Corse	20,4
Entre 15 i 20 %	Carcassonne	Languedoc-Rouss	19,9
	Cannes	PACA	19,7
	Valence	Rhône-Alpes	18,2
	Aix-en-Provence	PACA	16,6
	Ajaccio	Corse	16,6
	Nice	PACA	15,8
	Antibes	PACA	15,3
<15%	Gap	PACA	10,5

ATUR A LES CIUTATS PORTUGUESES

	Ciutat	Regió	%
>10	Santiago do Cacém	Alentejo Litoral	10,6
<10%	Beja	Baixo Alentejo	9,1
	Faro	Algarve	5,6
	Loulé	Algarve	5,1

Amb negreta s'han indicat les ciutats grans

Fonts: INE Espanya 2001; INSEE França 1999; INE Portugal 2001

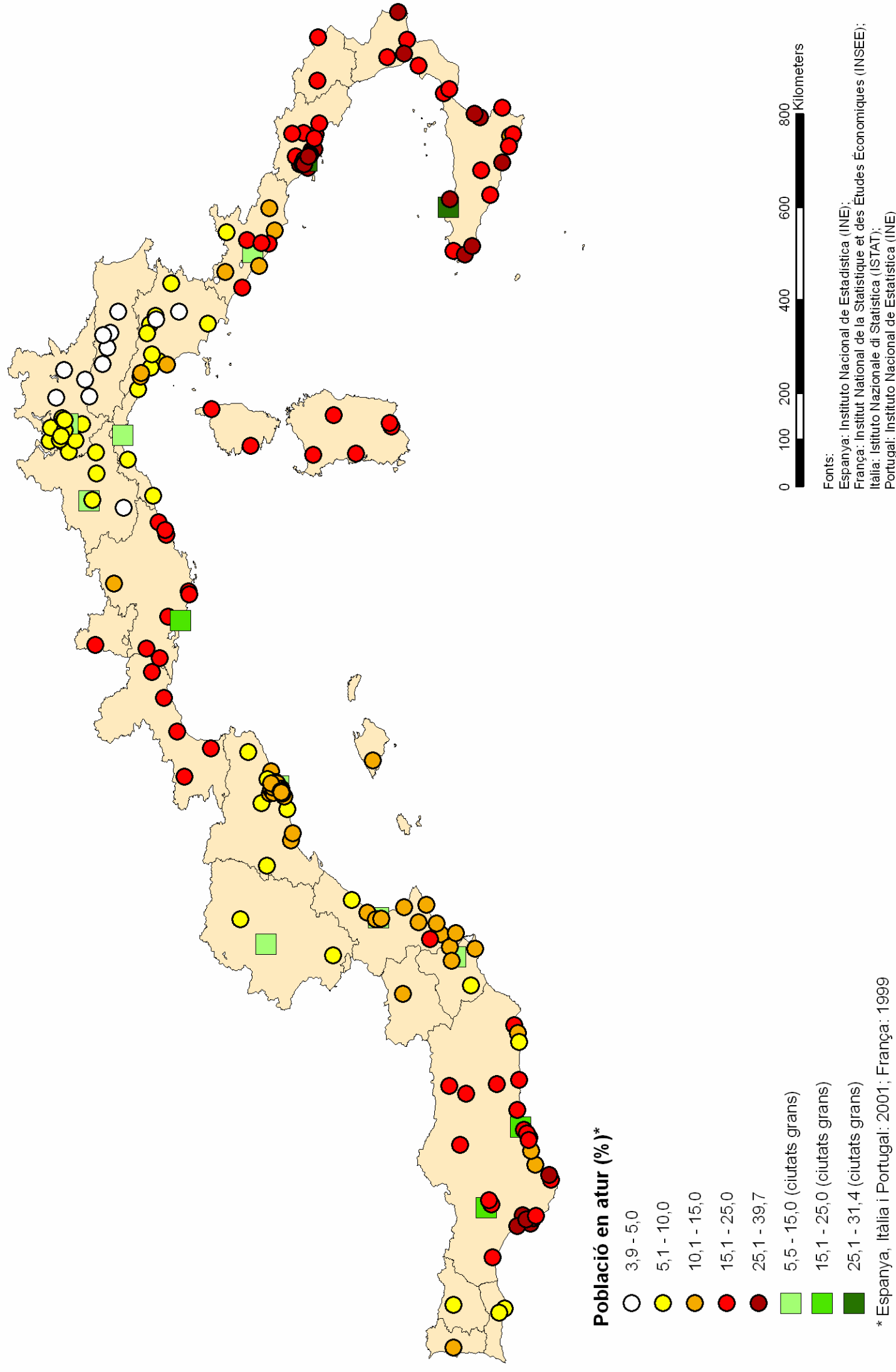
ATUR A LES CIUTATS ITALIANES

	Ciutat	Regió	%
Més del 25 %	Afragola	Campania	39,7
	Ercolano	Campania	34,0
	Casoria	Campania	32,9
	Bagheria	Sicília	32,8
	Torre del Greco	Campania	31,9
	Castellammare di Stabia	Campania	31,8
	Pozzuoli	Campania	31,8
	Napoli	Campania	31,4
	Marano di Napoli	Campania	31,1
	Aversa	Campania	30,1
	Crotone	Calabria	30,1
	Giugliano in Campania	Campania	29,8
	Mazara del Vallo	Sicília	29,6
	Palermo	Sicília	29,4
	Catania	Sicília	29,0
	San Giorgio a Cremano	Campania	28,8
	Marsala	Sicília	27,6
	Gela	Sicília	27,3
	Portici	Campania	27,2
	Lamezia Terme	Calabria	25,9
	Acireale	Sicília	25,7
Més del 20 %	Reggio di Calabria	Calabria	24,9
	Messina	Sicília	24,4
	Cava de' Tirreni	Campania	24,3
	Agrigento	Sicília	24,1
	Battipaglia	Campania	23,7
	Siracusa	Sicília	23,5
	Caltanissetta	Sicília	22,7
	Cosenza	Calabria	22,6
	Quartu Sant'Elena	Sardegna	22,3
	Trapani	Sicília	21,8
	Sassari	Sardegna	20,6
	Catanzaro	Calabria	20,5
	Vibo Valentia	Calabria	20,4
	Benevento	Campania	20,0
Entre el 15 i 20 %	Salerno	Campania	19,9
	Cagliari	Sardegna	19,4
	Velletri	Lazio	19,3
	Caserta	Campania	18,3
	Nuoro	Sardegna	18,2
	Vittoria	Sicília	17,9
	Avellino	Campania	17,6
	Oristano	Sardegna	17,3
	Modica	Sicília	16,7
	Aprilia	Lazio	16,3
	Potenza	Basilicata	15,8
	Civitavecchia	Lazio	15,6
	Guidonia Montecelio	Lazio	15,3
	Matera	Basilicata	15,0

	Ciutat	Regió	%
Entre el 10 i el 15 %	Frosinone	Lazio	14,8
	Fiumicino	Lazio	14,1
	Ragusa	Sicilia	13,9
	Latina	Lazio	12,9
	Carrara	Toscana	11,7
	Viterbo	Lazio	11,4
	Massa	Toscana	11,3
	Roma	Lazio	11,1
	Livorno	Toscana	10,6
Entre el 5 i el 10 %	Viareggio	Toscana	9,9
	Rieti	Lazio	9,8
	San Remo	Liguria	9,4
	La Spezia	Liguria	8,7
	Savona	Liguria	8,7
	Genova	Liguria	8,6
	Torino	Piemonte	8,4
	Pisa	Toscana	8,4
	Grosseto	Toscana	7,7
	Asti	Piemonte	7,5
	Novara	Piemonte	7,3
	Moncalieri	Piemonte	7,1
	Vigevano	Lombardia	6,8
	Alessandria	Piemonte	6,5
	Lucca	Toscana	6,5
	Cinisello Bal.	Lombardia	6,0
	Busto Arsizio	Lombardia	5,9
	Pistoia	Toscana	5,9
	Legnano	Lombardia	5,9
	Varese	Lombardia	5,7
	Prato	Toscana	5,7
	Rho	Lombardia	5,7
	Firenze	Toscana	5,6
	Milano	Lombardia	5,5
	Sesto S.Giov.	Lombardia	5,3
	Pavia	Lombardia	5,3
	Monza	Lombardia	5,2
	Arezzo	Toscana	5,2
	Como	Lombardia	5,1
>5%	Scandicci	Toscana	4,9
	Brescia	Lombardia	4,8
	Piacenza	Emilia-Romagna	4,7
	Cuneo	Piemonte	4,6
	Cremona	Lombardia	4,5
	Modena	Emilia-Romagna	4,4
	Bergamo	Lombardia	4,4
	Bologna	Emilia-Romagna	4,4
	Parma	Emilia-Romagna	4,1
	Reggio Emilia	Emilia-Romagna	4,0
	Carpi	Emilia-Romagna	4,0
	Siena	Toscana	3,9

Amb negreta s'han indicat les ciutats grans

Font: ISTAT Itàlia 2001

Especialitzacions segons el pes del sector, comparat entre les diferents ciutats mitjanes

La distribució de les ciutats mitjanes segons el pes de la seva població activa permet establir unes certes especialitzacions. El mapa recull la ubicació de cada ciutat en un dels quatre principals sectors (serveis, construcció, indústria, i agricultura i pesca). Aquesta ubicació no es refereix a que el conjunt de la població activa d'una ciutat es trobi sobretot en un d'aquests quatre sectors, ja que el predomini del sector serveis és generalitzat. En canvi, a partir d'aquesta constatació, sí que s'ha ubicat la ciutat en funció de si un dels sectors tenia un pes rellevant, comparant-lo amb el que succeeix en el conjunt de ciutats. També cal recordar que la població ocupada del municipi pot treballar en un altre de diferent, però d'alguna manera aquella ciutat es veu influïda pel tipus d'activitat al qual es troba associada. Les grans ciutats de referència ja ens indiquen unes certes tendències, amb Torí i Saragossa amb un cert pes diferencial d'actius industrials; Màlaga i Múrcia en la construcció; i de nou Múrcia, pel que fa al primari. A la resta, tot i la importància de l'àmbit industrial, el sector serveis hi és molt més remarcable.

La meitat de les ciutats mitjanes (95) destaquen molt als serveis, però amb perfils diversos

El grup més nombrós de ciutats s'ajusta, com és lògic, a un predomini molt elevat dels serveis (més del 68,5 % de la població activa) respecte als altres sectors considerats. Aquest grup, a més, es distribueix per totes les regions de l'Arc Llatí i, és significatiu que al Llenguadoc (Montpeller, 90 %) i la Provença totes les ciutats pertanyin a aquesta categoria, el mateix que succeeix a Sardenya, Còrsega, l'Aragó, Balears i Calàbria. Dit això, cal suposar que els perfils d'aquests serveis poden variar substancialment d'unes ciutats a unes altres, des del subsector turístic, a les activitats administratives, les comercials, culturals i educatives, etc. En tot cas, l'associació d'aquesta informació amb altres variables també analitzades pot facilitar la discriminació dels diversos perfils ara apuntats

61 ciutats mitjanes lligades a l'activitat industrial (més del 21,5 % de la població ocupada)

La ubicació més important d'aquest conjunt de ciutats industrials es troba en primer lloc a les diverses regions del nord d'Itàlia, seguida de les àrees industrials que es dibuixen a Catalunya i el País Valencià (un 51 % a Elda).

40 ciutats mitjanes on el pes de la construcció supera l'11 % de l'ocupació

Aquest és un excel·lent retrat de la intensa urbanització del sud-est espanyol, ja que, d'aquest grup, 35 ciutats són a Espanya, i una bona part s'ubica a Andalusia i a l'eix Alacant-Múrcia, encara que també hi ha un nombre significatiu de casos a Catalunya.

14 ciutats mitjanes amb més d'un 10 % d'actius al sector primari, totes al sud de l'Arc Llatí

Els exemples que criden més l'atenció són aquells on la població del primari té encara un pes significatiu. Es tracta de casos ubicats tots ells al sud de l'Arc Llatí: El Ejido, una ciutat molt jove sorgida pel desenvolupament recent de l'agricultura de regadiu, té encara un 52,8 % adscrit al sector agrari, i és un dels pocs casos on els serveis no en serien predominants. I encara és possible trobar uns altres 13 nuclis on el percentatge de població activa dedicada al primari supera el 10 %, a Andalusia, Múrcia, el País Valencià, Sicília, la Campània, i el sud portuguès.

CIUTATS AMB ALT PES RELATIU DEL SECTOR SERVEIS* (>68,5% de la pob. ocupada)

Ciutat	Estat	Serveis	Agric. i pesca	Indústria	Construcció
Montpellier	Fr.	90,0	0,4	6,1	3,5
Bastia	Fr.	89,2	0,5	5,0	5,2
Aix-en-Provence	Fr.	88,0	1,0	6,9	4,1
Avignon	Fr.	87,8	1,2	6,6	4,4
Nîmes	Fr.	87,4	0,9	7,2	4,5
Nice	Fr.	87,4	0,8	6,7	5,2
Perpignan	Fr.	87,2	1,7	6,6	4,5
Ajaccio	Fr.	86,9	1,0	6,7	5,4
Carcassonne	Fr.	86,7	1,4	7,1	4,8
Toulon	Fr.	86,4	0,4	9,8	3,4
Marseille	Fr.	86,1	0,3	9,1	4,5
Gap	Fr.	85,7	1,3	6,7	6,3
Cannes	Fr.	85,4	0,8	10,6	3,2
Cosenza	It.	84,6	2,0	8,1	5,3
Torremolinos	Esp.	84,5	1,4	5,1	9,1
Béziers	Fr.	84,1	1,9	8,7	5,3
Benidorm	Esp.	84,0	1,1	5,2	9,7
Granada	Esp.	83,5	1,6	7,0	7,8
Cagliari	It.	83,5	1,7	9,9	4,9
Antibes	Fr.	83,4	2,0	9,5	5,1
Agrigento	It.	82,3	2,5	8,6	6,6
Roma	It.	82,3	1,5	10,9	5,3
Salerno	It.	82,3	1,8	11,6	4,3
La Seyne-sur-Mer	Fr.	82,1	0,7	10,0	7,2
Benalmádena	Esp.	81,9	1,4	4,8	11,9
Cádiz	Esp.	81,7	0,9	11,7	5,7
Palermo	It.	81,5	2,3	11,1	5,2
Caltanissetta	It.	80,9	3,1	10,0	6,1
Siena	It.	80,8	2,6	12,2	4,4
Oristano	It.	80,7	4,2	9,2	6,0
Nuoro	It.	80,7	2,7	10,2	6,5
Messina	It.	80,6	2,2	11,0	6,1
Sevilla	Esp.	80,6	1,70	10,8	6,9
Reggio di Calabria	It.	80,2	3,3	10,7	5,8
Viterbo	It.	79,9	4,0	9,1	7,0
Pisa	It.	79,8	1,5	13,6	5,0
Marbella	Esp.	79,6	2,4	3,8	14,2
Valence	Fr.	79,5	0,7	16,1	3,7
Faro	P	79,1	3,0	17,9	s/d
Jaén	Esp.	79,0	2,6	9,8	8,6
Avellino	It.	78,8	2,0	14,1	5,1
Caserta	It.	78,7	1,5	15,2	4,7
Arles	Fr.	78,6	5,8	10,3	5,4
Alacant	Esp.	78,3	1,3	10,4	10,1
La Spezia	It.	78,2	1,1	14,7	6,0
Palma de Mallorca	Esp.	78,0	1,1	7,4	13,5
Málaga	Esp.	77,9	1,2	8,8	12,1
Catanzaro	It.	77,7	3,1	12,4	6,9
Sassari	It.	77,6	2,8	11,9	7,7
San Fernando	Esp.	77,6	1,3	12,4	8,8
Firenze	It.	77,2	1,2	16,6	5,0
Portici	It.	77,2	1,4	16,4	5,1
Savona	It.	77,0	1,0	15,1	7,0
Civitavecchia	It.	76,9	2,5	14,1	6,5
Córdoba	Esp.	76,7	3,0	11,7	8,6
Fuengirola	Esp.	76,7	2,2	5,6	15,5
Milano	It.	76,48	1,12	17,65	4,75
Grosseto	It.	76,4	5,8	9,7	8,2

Amb negreta s'han indicat les ciutats grans

*El pes relatiu en aquest cas coincideix amb el absolut

CIUTATS AMB ALT PES RELATIU DEL SECTOR SERVEIS* (continuació)

Ciutat	Estat	Serveis	Agric. i pesca	Indústria	Construcció
Pavia	It.	76,2	1,4	17,6	4,9
Genova	It.	76,1	1,1	16,2	6,7
Vibo Valentia	It.	75,8	4,5	12,9	6,8
Barcelona	It.	75,5	0,36	17,98	6,12
San Giorgio a Cremano	It.	75,5	1,5	17,8	5,2
Quartu Sant'Elena	It.	75,4	2,0	12,0	10,7
Catania	It.	75,4	2,9	14,9	6,9
Bologna	It.	75,2	1,0	19,1	4,7
El Puerto de Santa María	Esp.	75,2	2,8	10,9	11,1
Napoli	It.	74,9	2,5	16,9	5,8
Livorno	It.	74,8	1,5	17,7	6,1
Torre del Greco	It.	74,6	5,7	13,9	5,9
València	Esp.	74,6	1,6	15,94	7,8
Potenza	It.	74,6	2,6	15,2	7,7
Benevento	It.	74,5	6,1	13,4	6,0
Pozzuoli	It.	74,5	3,3	15,2	7,1
Trapani	It.	74,4	5,5	12,5	7,6
Teruel	Esp.	74,4	2,0	14,4	9,2
Huesca	Esp.	74,1	4,0	11,5	10,4
Crotone	It.	73,9	4,1	13,0	9,0
Beja	P	73,9	12,5	13,6	
Girona	Esp.	73,6	1,1	16,4	8,9
Albacete	Esp.	73,1	3,3	13,8	9,7
Fiumicino	It.	73,0	6,3	12,6	8,2
Loulé	P	72,9	1,8	25,3	
San Remo	It.	72,8	9,5	9,0	8,7
Frosinone	It.	72,8	1,1	20,8	5,4
Sant Cugat del Vallès	Esp.	72,6	0,6	21,1	5,7
Mijas	Esp.	72,5	2,5	5,1	19,8
Aversa	It.	72,1	3,2	17,9	6,8
Rieti	It.	71,6	2,2	20,2	6,0
Huelva	Esp.	71,6	5,4	13,8	9,2
Castellammare di Stabia	It.	71,5	3,5	18,6	6,4
Lleida	Esp.	71,4	4,2	13,1	11,3
Guidonia Montecelio	It.	71,4	1,4	18,7	8,5
Algeciras	Esp.	71,3	2,7	14,1	12,0
Almería	Esp.	71,3	9,6	7,1	12,0
Viareggio	It.	70,8	4,1	17,7	7,4
Acireale	It.	70,7	8,7	12,9	7,7
Bergamo	It.	70,6	1,1	23,1	5,2
Lamezia Terme	It.	70,4	8,4	10,6	10,7
Estepona	Esp.	70,1	4,1	4,3	21,7
Castelldefels	Esp.	70,1	0,6	17,8	11,5
Marano di Napoli	It.	69,8	4,3	17,9	8,0
Ercolano	It.	69,7	4,5	16,9	8,9
Cuneo	It.	69,7	5,2	19,1	6,0
Siracusa	It.	69,6	4,4	19,3	6,8

Amb negreta s'han indicat les ciutats grans

Fonts: INE Espanya 2001; INSEE França 1999, ISTAT Itàlia 2001, INE Portugal 2001

CIUTATS AMB ALT PES RELATIU DEL SECTOR INDUSTRIAL (>21,5% de la pob. ocupada)

Ciutat	Estat	Indústria	Agric. i pesca	Serveis	Construcció
Elda	Esp.	51,3	1,0	41,3	6,4
Carpi	It.	46,5	2,7	44,1	6,7
Elx	Esp.	43,1	3,1	44,7	9,2
Prato	It.	42,0	1,1	50,1	6,7
Mollet del Vallès	Esp.	41,9	0,3	49,2	8,5
Rubí	Esp.	41,2	0,4	47,6	10,8
Busto Arsizio	It.	37,5	1,0	54,8	6,8
Alcoi	Esp.	37,1	0,9	61,9	8,3
Vigevano	It.	34,9	1,7	55,5	8,0
Granollers	Esp.	34,1	0,6	56,8	8,6
Mataró	Esp.	32,7	1,9	54,0	11,5
Legnano	It.	31,2	0,6	61,5	6,7
Arezzo	It.	31,1	1,7	61,5	5,7
Aprilia	It.	31,0	5,3	55,5	8,2
Moncalieri	It.	31,0	2,3	60,8	6,0
Rho	It.	30,9	1,1	61,2	6,9
Sabadell	Esp.	30,6	0,5	58,9	10,1
Sant Boi de Llobregat	Esp.	30,6	0,7	57,2	11,6
Manresa	Esp.	30,6	0,8	59,5	9,1
Gela	It.	30,0	6,8	50,5	12,7
Molina de Segura	Esp.	29,8	4,7	55,1	10,4
Terrassa	Esp.	29,7	0,5	57,5	12,2
Reggio nell'Emilia	It.	29,2	3,6	58,7	8,5
Cornellà de Llobregat	Esp.	28,6	0,4	60,1	10,8
Santiago do Cacém	P	28,5	10,7	60,8	s/d
Modena	It.	28,2	1,5	64,6	5,7
Monza	It.	27,8	0,7	66,3	5,3
Cerdanyola del Vallès	Esp.	27,6	0,4	63,5	8,6
Varese	It.	27,5	1,0	66,1	5,4
Cinisello Balsamo	It.	27,1	1,0	64,5	7,4
Torrent	Esp.	26,9	4,0	55,1	14,0
Parma	It.	26,8	2,4	64,2	6,6
El Prat de Llobregat	Esp.	26,8	0,7	63,1	9,4
Viladecans	Esp.	26,7	1,0	58,5	13,7
Castelló de la Plana	Esp.	26,5	3,1	60,3	10,1
Badalona	Esp.	26,3	0,5	61,7	11,6
Scandicci	It.	26,2	1,6	65,4	6,9
Alcalá de Guadaira	Esp.	26,1	2,6	58,8	12,6
Torino	It.	26,0	1,3	66,9	5,9
Santa Coloma de Gramenet	Esp.	25,9	0,4	60,5	13,3
Brescia	It.	25,4	1,3	68,2	5,1
Loulé	Port.	25,3	1,8	72,9	s/d
Como	It.	25,2	0,9	68,3	5,6
Pistoia	It.	25,0	7,0	61,4	6,6
Asti	It.	25,0	3,1	64,3	7,7
Carrara	It.	24,8	1,3	65,9	8,0
Sesto San Giovanni	It.	24,7	1,2	68,2	5,9
I'Hospitalet de Llobregat	Esp.	24,6	0,4	65,5	9,5
Cremona	It.	24,4	2,6	67,5	5,5
Novara	It.	24,3	1,5	67,4	6,8
Casoria	It.	24,2	2,3	65,0	8,6
Latina	It.	24,2	5,5	64,4	5,9
Lucca	It.	23,9	2,1	67,4	6,6
Sagunt	Esp.	23,9	4,2	59,5	12,5
Piacenza	It.	23,4	1,7	68,2	6,7
Alessandria	It.	23,2	2,6	67,3	6,8
Zaragoza	Esp.	23,1	1,06	68,07	7,77
Bergamo	It.	23,1	1,1	70,6	5,2
Vilanova i la Geltrú	Esp.	23,0	1,3	63,6	12,1
Battipaglia	It.	22,5	10,5	60,5	6,5
Cava de' Tirreni	It.	22,2	2,9	64,5	10,4
Paterna	Esp.	22,2	1,6	61,4	14,8
Massa	It.	22,0	2,1	67,2	8,8

Amb negreta s'han indicat les ciutats grans

CIUTATS AMB ALT PES RELATIU DEL SECTOR CONSTRUCCIÓ

(>10% de la pob. ocupada)

Ciutat	Estat	Construcció	Agric i pesca	Indústria	Serveis
Chiclana de la Frontera	Esp.	22,5	2,4	14,2	60,9
Estepona	Esp.	21,7	4,1	4,3	70,1
Orihuela	Esp.	21,2	12,1	14,2	66,6
Torreveja	Esp.	20,0	3,0	9,0	68,0
Afragola	It.	19,9	2,9	18,5	58,7
Mijas	Esp.	19,8	2,5	5,1	72,5
Sanlúcar de Barrameda	Esp.	18,6	22,0	9,2	50,2
Vélez-Málaga	Esp.	17,3	13,4	7,6	61,7
La Línea de la Concepción	Esp.	16,5	2,9	16,5	64,2
Jerez de la Frontera	Esp.	15,8	4,6	11,4	68,3
Fuengirola	Esp.	15,5	2,2	5,6	76,7
Motril	Esp.	15,0	24,3	6,2	54,5
Paterna	Esp.	14,8	1,6	22,2	61,4
Reus	Esp.	14,4	2,2	19,5	63,9
Marbella	Esp.	14,2	2,4	3,8	79,6
Torrent	Esp.	14,0	4,0	26,9	55,1
Dos Hermanas	Esp.	13,9	2,0	15,8	68,3
Gandia	Esp.	13,7	4,9	15,1	66,2
Viladecans	Esp.	13,7	1,0	26,7	58,5
Palma de Mallorca	Esp.	13,5	1,1	7,4	78,0
Santa Coloma de Gramenet	Esp.	13,3	0,4	25,9	60,5
Cartagena	Esp.	13,0	7,9	15,1	64,0
Bagheria	It.	13,0	6,5	14,6	66,0
Gela	It.	12,7	6,8	30,0	50,5
Málaga	Esp.	12,6	1,2	8,8	77,9
Alcalá de Guadaira	Esp.	12,6	2,6	26,1	58,8
Sagunt	Esp.	12,5	4,2	23,9	59,5
Terrassa	Esp.	12,2	0,5	29,7	57,5
Vilanova i la Geltrú	Esp.	12,1	1,3	23,0	63,6
Almería	Esp.	12,0	9,6	7,1	71,3
Algeciras	Esp.	12,0	2,7	14,1	71,3
Benalmádena	Esp.	11,9	1,4	4,8	81,9
Velletri	It.	11,6	7,9	13,5	67,1
Sant Boi de Llobregat	Esp.	11,6	0,7	30,6	57,2
Badalona	Esp.	11,6	0,5	26,3	61,7
Mataró	Esp.	11,5	1,9	32,7	54,0
Castelldefels	Esp.	11,5	0,6	17,8	70,1
Lleida	Esp.	11,3	4,2	13,1	71,4
Tarragona	Esp.	11,2	1,5	18,8	68,5
Modica	It.	11,2	12,7	14,1	62,0
El Puerto de Santa María	Esp.	11,1	2,8	10,9	75,2
Murcia	Esp.	11,0	4,6	16,6	67,8
Cornellà de Llobregat	Esp.	10,8	0,4	28,6	60,1
Rubí	Esp.	10,8	0,4	41,2	47,6
Lamezia Terme	It.	10,7	8,4	10,6	70,4
Quartu Sant'Elena	It.	10,7	2,0	12,0	75,4
Huesca	Esp.	10,4	4,0	11,5	74,1
Molina de Segura	Esp.	10,4	4,7	29,8	55,1
Cava de' Tirreni	It.	10,4	2,9	22,2	64,5
Lorca	Esp.	10,3	32,1	15,4	42,3
Castelló de la Plana	Esp.	10,1	3,1	26,5	60,3
Alacant	Esp.	10,1	1,3	10,4	78,3
Sabadell		10,1	0,5	30,6	58,9

Amb negreta s'han indicat les ciutats grans

Fonts: INE Espanya 2001; INSEE França 1999, ISTAT Itàlia 2001, INE Portugal 2001

CIUTATS AMB ALT PES RELATIU DEL SECTOR AGRICULTURA I PESCA
(>4% de la pob. Ocupada)

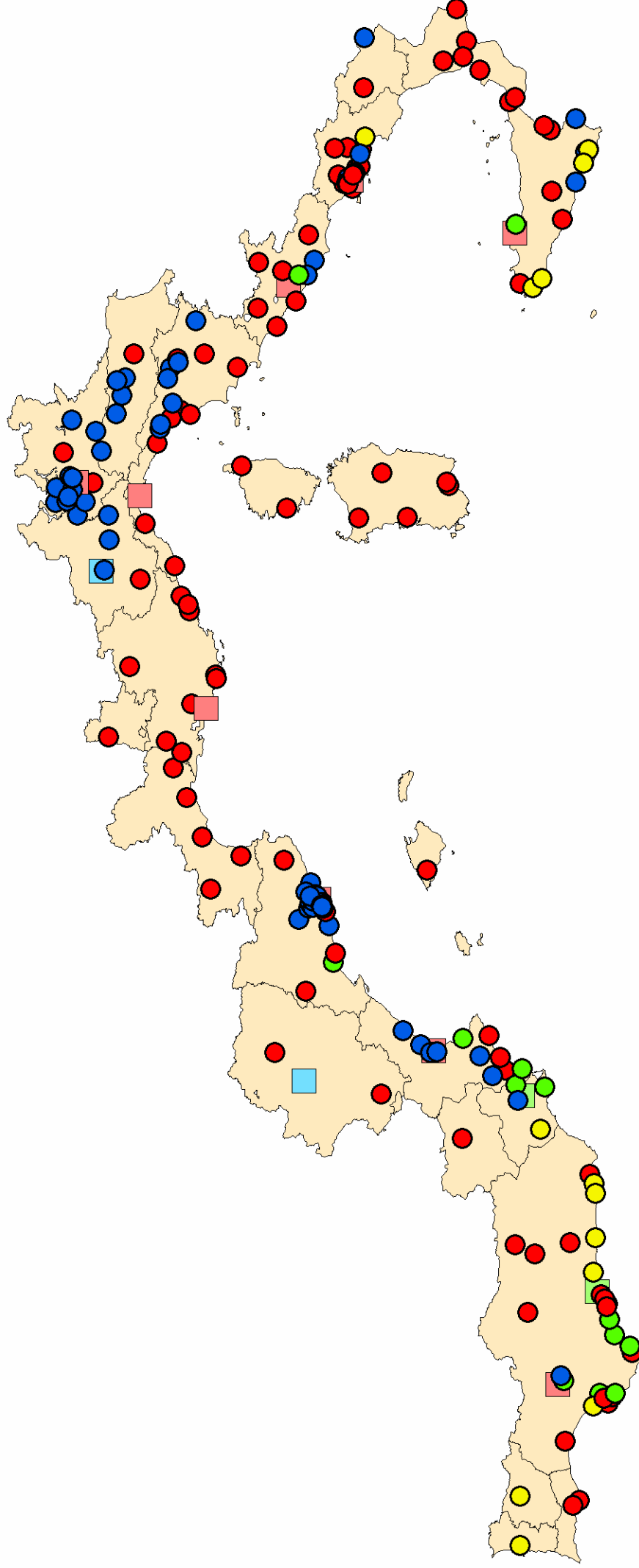
Ciutat	Estat	Agric i Pesca	Indústria	Serveis	Construcció
El Ejido	Esp.	52,8	3,4	37,7	6,1
Vittoria	It.	35,9	11,2	46,7	6,2
Roquetas de Mar	Esp.	35,6	4,7	50,0	9,7
Lorca	Esp.	32,1	15,4	42,3	10,3
Motril	Esp.	24,3	6,2	54,5	15,0
Sanlúcar de Barrameda	Esp.	22,0	9,2	50,2	18,6
Marsala	It.	16,2	12,5	64,4	6,9
Mazara del Vallo	It.	14,3	13,9	62,0	9,9
Vélez-Málaga	Esp.	13,4	7,6	61,7	17,3
Modica	It.	12,7	14,1	62,0	11,2
Beja	P	12,5	13,6	73,9	s/d
Orihuela	Esp.	12,1	14,2	66,6	21,2
Santiago do Cacém	P	10,7	28,5	60,8	s/d
Battipaglia	It.	10,5	22,5	60,5	6,5
Almería	Esp.	9,6	7,1	71,3	12,0
San Remo	It.	9,5	9,0	72,8	8,7
Ragusa	It.	9,0	15,0	67,7	8,4
Acireale	It.	8,7	12,9	70,7	7,7
Lamezia Terme	It.	8,4	10,6	70,4	10,7
Cartagena	Esp.	7,9	15,1	64,0	13,0
Velletri	It.	7,9	13,5	67,1	11,6
Giugliano in Campania	It.	7,6	20,5	62,9	9,0
Pistoia	It.	7,0	25,0	61,4	6,6
Gela	It.	6,8	30,0	50,5	12,7
Bagheria	It.	6,5	14,6	66,0	13,0
Fiumicino	It.	6,3	12,6	73,0	8,2
Benevento	It.	6,1	13,4	74,5	6,0
Arles	Fr.	5,8	10,3	78,6	5,4
Grosseto	It.	5,8	9,7	76,4	8,2
Torre del Greco	It.	5,7	13,9	74,6	5,9
Trapani	It.	5,5	12,5	74,4	7,6
Latina	It.	5,5	24,2	64,4	5,9
Huelva	Esp.	5,4	13,8	71,6	9,2
Aprilia	It.	5,3	31,0	55,5	8,2
Cuneo	It.	5,2	19,1	69,7	6,0
Gandia	Esp.	4,9	15,1	66,2	13,7
Molina de Segura	Esp.	4,7	29,8	55,1	10,4
Jerez de la Frontera	Esp.	4,6	11,4	68,3	15,8
Murcia	Esp.	4,6	16,6	67,8	11,0
Vibo Valentia	It.	4,5	12,9	75,8	6,8
Ercolano	It.	4,5	16,9	69,7	8,9
Siracusa	It.	4,4	19,3	69,6	6,8
Marano di Napoli	It.	4,3	17,9	69,8	8,0
Lleida	Esp.	4,2	13,1	71,4	11,3
Sagunt	Esp.	4,2	23,9	59,5	12,5
Oristano	It.	4,2	9,2	80,7	6,0
Viareggio	It.	4,1	17,7	70,8	7,4
Crotone	It.	4,1	13,0	73,9	9,0
Estepona	Esp.	4,1	4,3	70,1	21,7
Viterbo	It.	4,0	9,1	79,9	7,0
Torrent	Esp.	4,0	26,9	55,1	14,0

Amb negreta s'han indicat les ciutats grans

Fonts: INE Espanya 2001; INSEE França 1999, ISTAT Itàlia 2001, INE Portugal 2001

LES CIUTATS MITJANES DE L'ARC LLATÍ

SECTORS ECONÒMICS PREDOMINANTS (POBLACIÓ OCUPADA)

Sector econòmic amb un pes important* (% població ocupada**)

- Agricultura i pesca (>10%)
- Indústria (>21'5%)
- Serveis (>69%)
- Construcció (>11%)
- Indústria (21'5%) (grans ciutats)
- Serveis (>69%) (grans ciutats)
- Construcció (>11%) (grans ciutats)

Fonts:

Espanya: Instituto Nacional de Estadística (INE);

França: Institut National de la Statistique et des Études Économiques (INSEE);

Itàlia: Istituto Nazionale di Statistica (ISTAT);

Portugal: Instituto Nacional de Estatística (INE)

*Respecte al conjunt de les ciutats seleccionades

** Espanya, Itàlia i Portugal: 2001; França: 1999

Economia

SEUS DE LES PRINCIPALS EMPRESES

La identificació del nombre d'empreses registrades a les ciutats mitjanes de l'Arc Llatí s'ha dut a terme a partir de la selecció de les 250.000 més destacades d'Europa, segons el directori del prestigiós Bureau Van Dijk. A partir del directori s'ha quantificat tant el nombre seus d'empreses que acull cada ciutat, com el volum de negoci que representa la suma d'aquestes seus.

En aquest sentit, és obvi que les grans ciutats acaparen la major part de l'oferta empresarial, amb Roma i Milà al capdavant, seguides de Barcelona i Torí: aquests són, doncs, els grans centres econòmics de l'Arc Llatí. Cal dir, també, que l'observació del volum de negoci evidencia que nombroses ciutats mitjanes (Bologna, Firenze, Brescia) mouen xifres similars o superiors a les de diverses grans ciutats (Gènova, Marsella, Nàpols, València, Saragossa, Màlaga, Múrcia o Palerm).

Concentració de seus a les ciutats mitjanes del nord d'Itàlia, amb Bolonya al capdavant

La distribució de les ciutats amb un major nombre d'empreses reflecteix clarament la fortalesa del nucli de ciutats mitjanes del l'Emilia-Romanya, la Llombardia, i la Toscana, regions que concentren 8 de les 14 ciutats amb una xifra superior a les 100 empreses incloses en el directori, i 10 de les 16 que sobrepassen els 5.000 milions d'euros de volum de negoci en el conjunt de ciutats mitjanes de tot l'Arc Llatí. Dins d'aquest grup, Bolonya (332 seus, que mouen un volum superior als 25 mil milions d'euros!) hi ocupa un lloc molt rellevant. Brescia i Bèrgam a la Llombardia, Florència a la Toscana, i Mòdena, Parma i Reggio nell'Emilia a l'Emilia-Romanya, completen una llista de ciutats destacades dins un potent conjunt de nuclis en tota aquesta àrea.

Altres conjunts a Catalunya, el País Valencià i Múrcia, i la costa francesa

El mapa de les seus permet identificar també uns altres conjunts de ciutats amb un nombre significatiu, a Catalunya (la regió urbana barcelonina, amb l'Hospitalet, Terrassa, Sant Cugat, el Prat), i al País Valencià i Múrcia (Alacant, Elx, Cartagena, Paterna)

També es dibuixa un rosari de ciutats a la costa francesa, amb Ais de Provença al capdavant, seguida de Niça, Perpinyà, Montpeller i Avinyó.

Alguns casos dispersos però significatius

D'altra banda, és possible localitzar altres nuclis dispersos, però que aporten vitalitat als seus territoris. És el cas de Palma (no s'oblidi, capital regional), de Còrdova, Granada i Marbella a Andalusia, o de Catània a Sardenya.

Per fi, i malgrat les concentracions assenyalades, és interessant observar que fins i tot a les ciutats del sud italià, on el pes empresarial és en conjunt menor, hi ha un cert teixit d'activitat econòmica significativa. D'altra banda, una anàlisi en profunditat dels sectors als quals pertanyen les empreses comptabilitzades podria donar un retrat més afinat del perfil econòmic de les ciutats mitjanes de l'Arc Llatí.

CIUTATS AMB MAJOR CONCENTRACIÓ DE GRANS EMPRESES (2005)

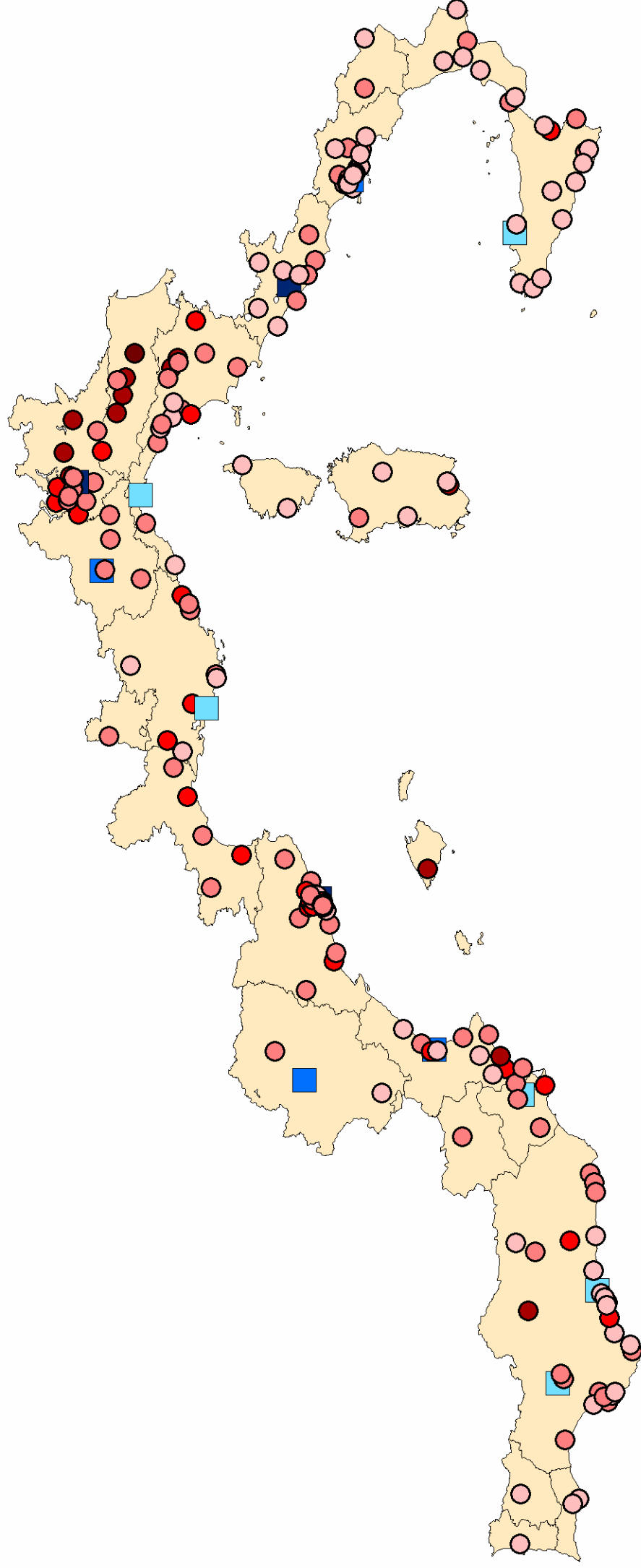
Ciutat	Estat	Regió	Nº Empreses	Volum de Negocis en milers d'euros
Milano	It	Lombardia	3395	409.582.174
Roma	It	Lazio	1863	509.877.741
Barcelona	Esp	Catalunya	1786	155.032.281
Torino	It	Piamonte	618	195.592.372
Zaragoza	Esp	Aragón	395	14.618.237
València	Esp	Com. Valenciana	376	15.209.635
Napoli	It	Campania	366	15.265.129
Sevilla	Esp	Andalucía	334	20.235.845
Bologna	It	Toscana	332	25.633.873
Genova	It	Liguria	301	27.974.404
Marseille	Fr	P-Alpes-Côte-d'Azur	264	22.468.602
Brescia	It	Lombardia	227	15.604.622
Palma de Mallorca	Esp	Illes Balears	214	14.734.916
Málaga	Esp	Andalucía	202	6.835.478
Firenze	It	Toscana	189	19.818.904
Bergamo	It	Lombardia	185	15.800.154
Modena	It	Emilia-Romagna	179	14.211.626
Parma	It	Emilia-Romagna	169	17.150.379
Murcia	Esp	Murcia	162	6.660.770
Reggio nell'Emilia	It	Emilia-Romagna	150	11.377.351
Prato	It	Toscana	135	37.85.007
Alacant	Esp	Com. Valenciana	127	4.022.915
Palermo	It	Sicilia	119	7.332.289
Córdoba	Esp	Andalucía	111	5.355.339
Cagliari	It	Sardegna	104	4.359.314
l'Hospitalet de Llobregat	Esp	Catalunya	103	7.343.125
Aix-en-Provence	Fr	P-Alpes-Côte-d'Azur	100	4.754.791
Monza	It	Lombardia	97	6.166.066
Terrassa	Esp	Catalunya	96	4.647.154
Sant Cugat del Vallès	Esp	Catalunya	94	6.201.389
Catania	It	Sicilia	86	3.696.726
Novara	It	Piamonte	80	7.685.629
Granada	Esp	Andalucía	77	2.384.499
El Prat de Llobregat	Esp	Catalunya	76	11.534.708
Nice	Fr	P-Alpes-Côte-d'Azur	76	2.881.318
Elx	Esp	Com. Valenciana	75	1.922.974
Sabadell	Esp	Catalunya	74	2.250.081
Cornellà de Llobregat	Esp	Catalunya	73	4.920.296
Marbella	Esp	Andalucía	71	2.683.594
Arezzo	Itàlia	Toscana	70	3.236.254
Perpignan	Fr	Languedoc-Rousillion	69	3.041.907
Piacenza	It	Emilia-Romagna	65	3.114.222
Cinisello Balsamo	It	Lombardia	63	5.488.168
Como	It	Lombardia	63	2.184.020
Montpellier	Fr	Languedoc-Rousillion	61	3.842.766
Cartagena	Esp	Murcia	58	10.376.840
Varese	It	Lombardia	58	2.710.698
Rubí	Esp	Catalunya	56	2.141.853
Granollers	Esp	Catalunya	56	3.369.537
Livorno	It	Toscana	56	2.054.630
Avignon	Fr	P-Alpes-Côte-d'Azur	55	3.254.009
Paterna	Esp	Com. Valenciana	54	1.494.389
Reus	Esp	Catalunya	51	2.530.287

Amb negreta s'han indicat les ciutats grans

Font: Bureau Van Dijk (2005): Base de dades AMADEUS. 250.000 principal empreses europees

LES CIUTATS MITJANES DE L'ARC LLATÍ

SEUS DE GRANS EMPRESES

Nombre de seus de grans empreses

1 - 15

16 - 50

51 - 100

101 - 227

332

100 - 350 (grans ciutats)

351 - 1000 (grans ciutats)

1001 - 3395 (grans ciutats)

0 100 200 400 600 800 Kilometers

Font:

Bureau Van Dijk (2005)

Base de dades AMADEUS: 250.000 principals empreses europees

Una aproximació a l'especialització turística de les ciutats mitjanes de l'Arc Llatí es pot obtenir de la quantificació de les places hoteleres. S'ha optat per fer-ne una doble lectura: d'una banda, la proporció de places hoteleres per habitant (mapa) permet donar una idea del pes del sector, proporcionat a la grandària de cada ciutat; de l'altra, la relació en xifres absolutes (taula) facilita la lectura comparativa entre ciutats.

Les grans ciutats deixen clar el marc de referència: Roma, en la seva condició de capital, centre mundial de turisme, i seu de negocis, concentra fins un 15% de tota l'oferta contemplada en el conjunt de ciutats estudiades (mitjanes i grans), mentre Milà i Barcelona hi ocupen un segon i tercer lloc. Per sota d'aquestes tres, però, de seguida hi trobem ciutats litorals que han desenvolupat una gran oferta turística. L'estudi no contempla altres nuclis menors, igualment especialitzats, que remarcarien encara més aquesta dinàmica del litoral mediterrani.

Una important oferta hotelera al conjunt de ciutats de l'Arc Llatí

De la visió de conjunt en destaca en primer lloc que l'oferta hotelera està notablement desenvolupada al conjunt de les ciutats mitjanes de l'Arc Llatí. Això reflecteix la important funció que el turisme té en tot l'àmbit territorial. D'altra banda, cal tenir en compte que l'activitat econòmica en general ha contribuït a incrementar l'oferta hotelera en la majoria de ciutats, sigui quina sigui la seva dimensió. El resultat és que en totes les regions de l'Arc predominen valors elevats, tant si es miren les xifres relatives com les absolutes.

Les ciutats amb una especialització turística

La lectura combinada de les dues variables representades proporciona la identificació dels nuclis turístics més significatius, que es distribueixen en diferents àrees de l'Arc Llatí.

En primer lloc, la relació de places per habitants dona una elevada concentració a la costa andalusa, que es complementa amb alguns nuclis a la Provença, Alacant i Portugal. Les xifres absolutes, a més, també indiquen les principals ciutats que destaquen, pel seu volum (més de 10.000 places), en aquest àmbit, i també inclouen xifres d'Itàlia: Benidorm, Palma de Mallorca, Torremolinos, Marbella i Roquetas de Mar (i molt a prop, Benalmádena), a Espanya; Florència (i força a prop, Bolonya), a Itàlia; Nîça i Cannes a la Provença; i Loulé, a Portugal. D'aquestes ciutats, Benidorm, Palma de Mallorca, Florència i Nîça passen de les 20.000 places.

En total, però, es compten fins a 43 les ciutats, distribuïdes per tot l'Arc, que superen les 2.500 places: 24, es troben entre les 2.500 i les 5.000; entre 5.000 i 20.000 places, hi ha 15 ciutats.

CIUTATS MÉS IMPORTANTS PER CAPACITAT HOTELERA (més de 2.500 places)

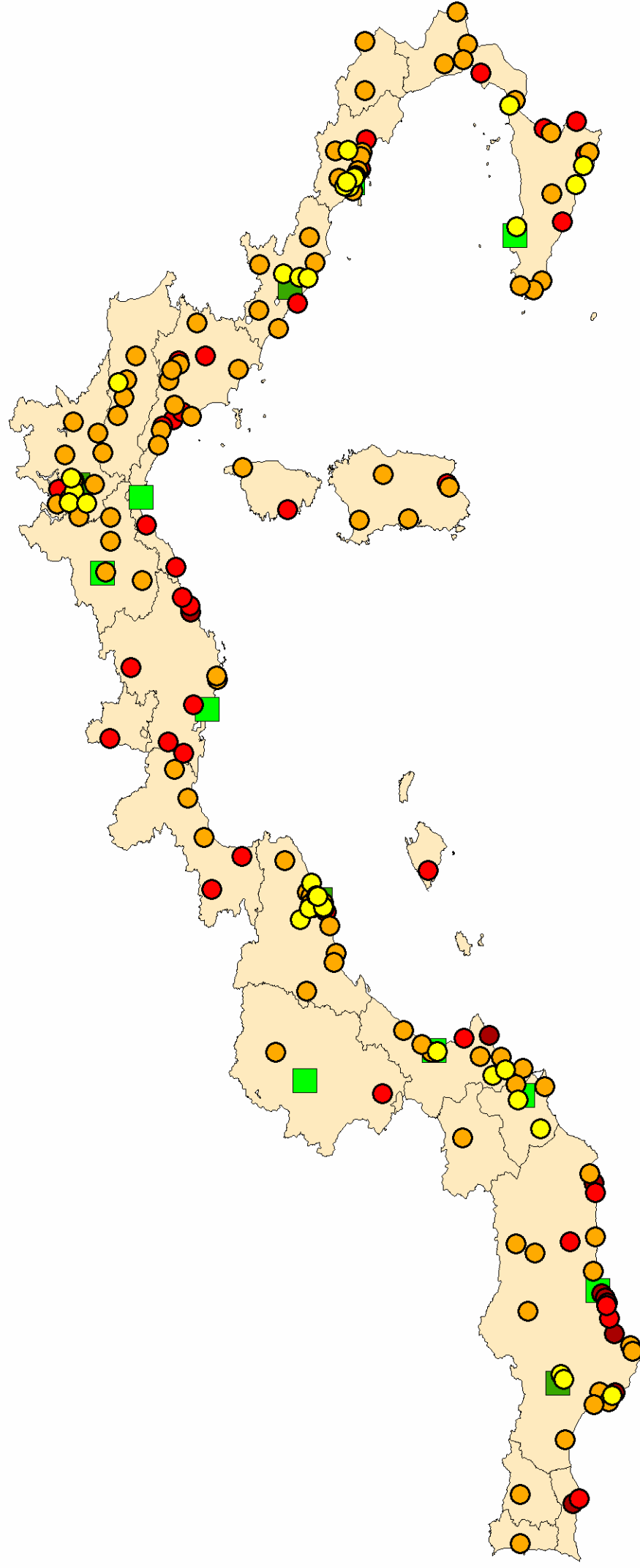
Ciutat	Estat	Regió	Província	Places d'Hotel
Roma	Itàlia	Lazio	Roma	90.961
Barcelona	Espanya	Catalunya	Barcelona	46.008
Milano	Itàlia	Lombardia	Milano	44.733
Benidorm	Espanya	C. Valenciana	Alacant	38.149
Palma de Mallorca	Espanya	Illes Balears	Illes Balears	35.067
Firenze	Itàlia	Toscana	Firenze	29.682
Nice	França	P-Alpes-Côte-d'Azur	Alpes Maritimes	20.004
Torremolinos	Espanya	Andalusia	Málaga	17.797
Sevilla	Espanya	Andalusia	Sevilla	14.215
València	Espanya	Com. Valenciana	València	13.116
Loulé	Portugal	Algarve	Algarve	12.195
Marbella	Espanya	Andalusia	Málaga	11.863
Roquetas de Mar	Espanya	Andalusia	Almería	11.422
Napoli	Itàlia	Campania	Napoli	10.323
Torino	Itàlia	Piamonte	Torino	10.310
Cannes	França	P-Alpes-Côte-d'Azur	Alpes Maritimes	10.138
Benalmádena	Espanya	Andalusia	Málaga	9.412
Bologna	Itàlia	Emilia-Romagna	Bologna	8.960
Palermo	Itàlia	Sicilia	Palermo	8.684
Granada	Espanya	Andalusia	Granada	8.389
Marseille	França	d'Azur	Bouches-du-R.	8.022
Chiclana de la Frontera	Espanya	Andalusia	Cádiz	7.826
Genova	Itàlia	Lombardia	Genova	6.740
Fuengirola	Espanya	Andalsia	Málaga	6.489
Estepona	Espanya	Andalusia	Málaga	6.436
Alacant	Espanya	C. Valenciana	Alacant	5.960
Antibes	França	P-Alpes-Côte-d'Azur	Alpes Maritimes	5.524
Savona	Itàlia	Liguria	Savona	5.236
Málaga	Espanya	Andalusia	Málaga	5.189
Gandia	Espanya	C. Valenciana	València	5.185
Siracusa	Itàlia	Sicilia	Siracusa	4.546
Aix-en-Provence	França	P-Alpes-Côte-d'Azur	Rhône	4.500
San Remo	Itàlia	Liguria	Imperia	4.368
Córdoba	Espanya	Andalusia	Córdoba	4.367
Montpellier	França	Rousillon	Hérault	4.344
Pisa	Itàlia	Toscana	Pisa	4.231
Viareggio	Itàlia	Toscana	Lucca	4.075
Avignon	França	P-Alpes-Côte-d'Azur	Vaucluse	4.040
Siena	Itàlia	Toscana	Siena	3.969
Zaragoza	Espanya	Aragón	Zaragoza	3.818
Massa	Itàlia	Toscana	Massa-Carrara	3.709
Murcia	Espanya	Murcia	Murcia	3.644
Arles	França	P-Alpes-Côte-d'Azur	Bouches-du-R	3.566
Acireale	Itàlia	Sicilia	Catania	3.547
Ragusa	Itàlia	Sicilia	Ragusa	3.379
Modena	Itàlia	Emilia-Romagna	Modena	3.197
Nîmes	França	Rousillon	Gard	3.184
Almería	Espanya	Andalusia	Almería	3.021
Jerez de la Frontera	Espanya	Andalusia	Cádiz	2.960
Perpignan	França	Languedoc-Rousillon	Orientales	2.948
Ajaccio	França	Corse	Corse-du-Sud	2.898
Tarragona	Espanya	Catalunya	Tarragona	2.868
Catania	Itàlia	Sicilia	Catania	2.866
Agrigento	Itàlia	Sicilia	Agrigento	2.732
Parma	Itàlia	Emilia-Romagna	Parma	2.556
Fiumicino	Itàlia	Lazio	Roma	2.511

Amb negreta s'han indicat les ciutats grans

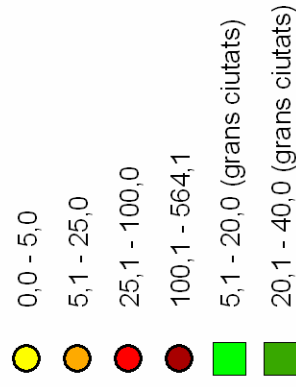
Fonts: Espanya: Instituts autonòmics d'estadística 2005-06; França: INSEE 2005, Itàlia: ISTAT 2005; Portugal: INE 2005

LES CIUTATS MITJANES DE L'ARC LLATÍ

PLACES HOTELERES

Places hoteleres per 1.000 habitants*

* Catalunya, Comunitat Valenciana i Múrcia: 2006;
Andalusia, Aragó i Illes Balears: 2005;
França, Itàlia i Portugal: 2005

Fonts:

Espanya: instituts autonòmics d'estadística (IEA, IAE, IDESCAT, IVE, IBE i CREM);
França: Institut National de la Statistique et des Études Économiques (INSEE);
Itàlia: Istituto Nazionale di Statistica (ISTAT);
Portugal: Instituto Nacional de Estatística (INE)

L'indicador sobre les ciutats mitjanes de l'AL amb institucions firals representa aquelles que presenten una projecció destacada, i s'ha elaborat a partir de la presència d'aquestes institucions en les principals associacions firals de cadascun dels Estats: l'Associazione Esposizione e Fiere Italiane (AEFI), la Asociación de Ferias Españolas (AFE), la Foires, Salons & Congrès de France, i la Aicep Portugal Global. El resultat ha estat una notable discriminació, resultat de la qual, moltes ciutats amb institucions firals, però amb una projecció menor, no apareixen representades. Es parteix de la base que de forma general, les institucions amb voluntat de projecció, tenen un elevat interès en pertànyer a les associacions estatals respectives.

Cal dir que una part important de les grans ciutats de referència concentra la principal oferta firal, especialment pel que fa a la projecció internacional: en destaca la fira de Milà, però són també importants les de Roma, Barcelona, València, i d'altres que, bé que amb un volum menys significatiu, concentren de fet l'activitat firal de la regió: Nàpols, Torí, Saragossa o Gènova en serien clars exemples. Cal tenir en compte també que, en molts casos, les grans institucions firals són a les capitals regionals i d'Estat, fora de l'Arc Llatí. En el cas de França, per exemple, es produeix una forta concentració a París, bé que aquesta dada no apareix aquí registrada.

Un nou contrast entre el nord i el sud de l'Arc Llatí

En conjunt, doncs, la selecció ha deixat representades 32 ciutats mitjanes de les 181 que s'estudien. Dins d'aquest grup, es pot considerar que hi ha un considerable contrast entre les ciutats del nord i el sud de l'Arc Llatí. Aquesta realitat és molt visible a Itàlia, on les regions del *Mezzogiorno* i el Laci apareixen pràcticament sense representació (Roma i Nàpols absorbeixen en aquest cas bona part de l'activitat), mentre que les dinàmiques ciutats mitjanes del nord tornen a significar-se com a centres firals destacats.

Activitat firal a les ciutats mitjanes del nord d'Itàlia, les regions franceses i Catalunya

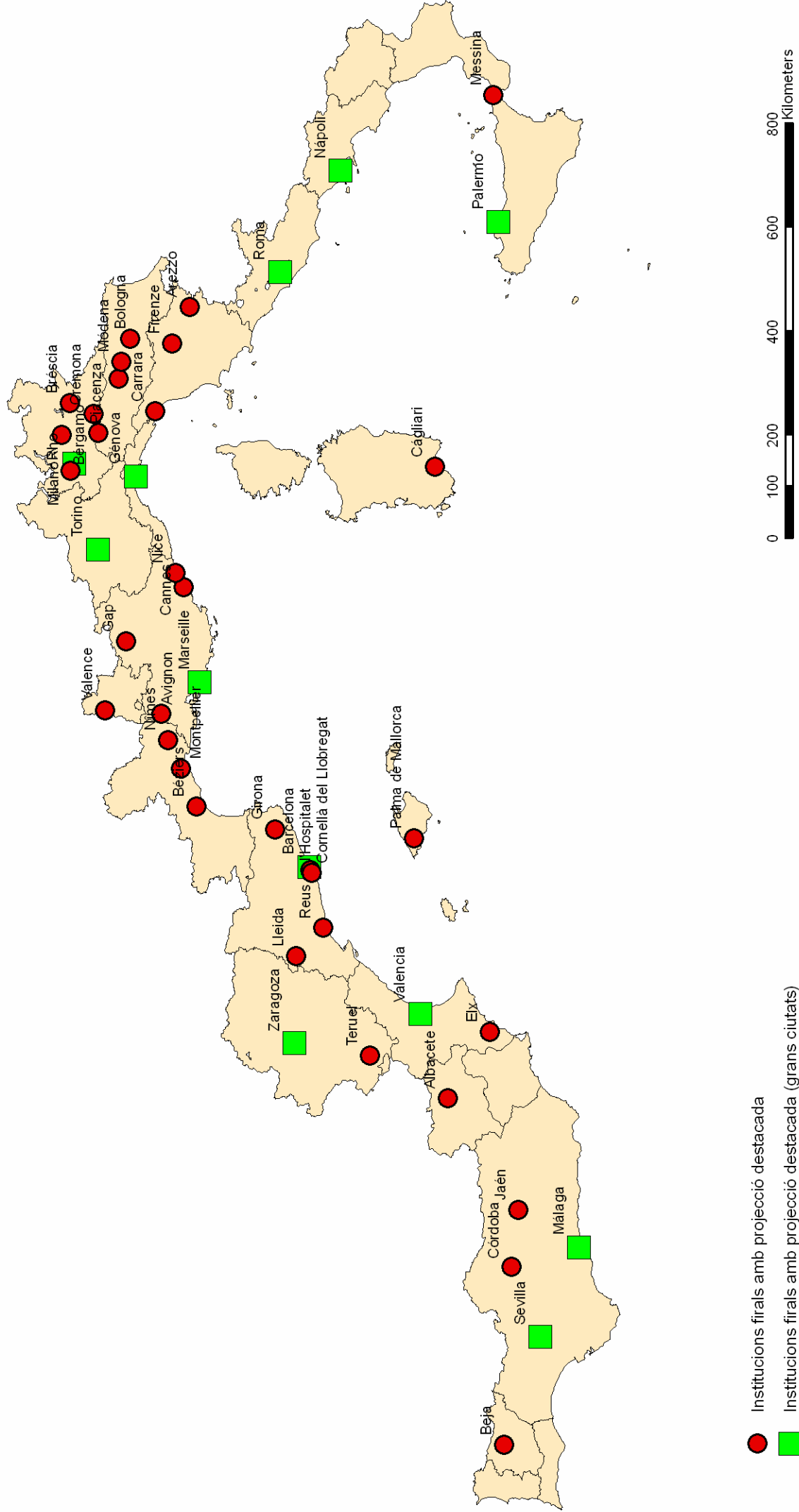
Cal ressaltar, a més, que l'esmentada concentració d'activitat firal a la Emilia-Romanya, Llombardia, Toscana, es produeix tot i tenir en la seva mateixa àrea la important influència que Milà exerceix en aquest àmbit, amb algunes de les principals fires i salons que se celebren a Europa.

D'altra banda, es pot remarcar una distribució força dispersa a les ciutats mitjanes de les regions franceses i a Catalunya.

A Andalusia, aquesta activitat es situa en ciutats interiors, capitals provincials, mentre crida l'atenció en canvi la desaparició del litoral andalús, on es constata així que no s'ha desenvolupat encara un teixit comercial i de diversificació econòmica en general.

LES CIUTATS MITJANES DE L'ARC LLATÍ

PRINCIPALS INSTITUCIONS FIRALS

- Institucions firals amb projecció destacada
- Institucions firals amb projecció destacada (grans ciutats)

Fonts:
Associazione Esposizione e Fiere Italiane (AEFI)
Asociación de Ferias Españolas (AFE)
Foires, Salons & Congrès de France
Aicep Portugal Global

Les dades sobre el mapa universitari de l'Arc Llatí s'han obtingut a partir dels directoris dels diferents ministeris d'educació dels respectius estats, bé que en aquest cas ha calgut fer una confirmació en alguns casos individualitzades per a poder discriminar aquelles seus que es refereixen a seus universitàries centrals, d'aquelles que corresponen a delegacions de seus ubicades en una altra ciutat. Les fitxes individualitzades de l'Annex recullen la informació específica sobre els centres universitaris registrats.

Dispersió del mapa universitari de l'Arc Llatí

Si és cert que les grans ciutats (Roma, Milà, Barcelona, València, etc.) també concentren la principal oferta universitària del territori, en aquest cas, el mapa de les ciutats mitjanes que acullen seus universitàries mostra una considerable dispersió, fins i tot després d'haver-hi discriminat, com s'ha dit, les seus centrals de les delegacions universitàries. Cal dir que no s'ha tingut en compte, en aquest estadi, la dimensió de les universitats, ni el seu perfil (tècnic, científic, humanístic, multidisciplinar...), que bé podrien introduir una visió més detallada de l'indicador. Ara bé, també es constata que la institució universitària ha tingut en els darrers temps un paper molt important de difusió de l'educació superior en tot el territori europeu, propiciada per les polítiques de les diferents administracions de fer més proper a la ciutadania aquest nivell d'ensenyament.

En general, la densitat universitària també es fa notar al nord d'Itàlia. També es detecta un cert buit de seus centrals al Laci, on la capitalitat de Roma es fa notar. En canvi, hi ha una presència major a les regions del sud italià, i també a Sardenya. Còrsega, per comparació, resta buida.

Seus centrals i delegacions

En tot cas, la discriminació entre seus centrals i delegacions permet detectar una certa coincidència de caps administratius provincials amb seus centrals. Tot i així, en alguns casos – novament en destaca el cas del nord d'Itàlia- també altres ciutats s'hi afegixen.

Pel que fa a les delegacions, cal indicar que en el cas d'Espanya s'hi ha inclòs també les de la Universitat a distància (UNED). Aquesta modalitat té una institució diferenciada en aquest Estat, mentre està integrada en les universitats presencials a la resta. Això ajuda a entendre la presència de nombroses delegacions al litoral andalús, on les ciutats sorgides recentment entorn del fenomen turístic no disposen normalment de tradició universitària.

CIUTATS AMB UNIVERSITATS PRÒPIES I SEUS REGIONALS

Regió	Ciutat	Estat	Tipus de seus
ANDALUCÍA	Sevilla	Esp.	Universitat pròpia
	Málaga	Esp.	Universitat pròpia
	Córdoba	Esp.	Universitat pròpia
	Granada	Esp.	Universitat pròpia
	Jerez de la Frontera	Esp.	Seu regional
	Almería	Esp.	Universitat pròpia
	Huelva	Esp.	Universitat pròpia
	Cádiz	Esp.	Universitat pròpia
	Marbella	Esp.	Seu regional
	Jaén	Esp.	Universitat pròpia
	Dos Hermanas	Esp.	Sense universitat
	Algeciras	Esp.	Seu regional
	San Fernando	Esp.	Sense universitat
	El Puerto de Santa María	Esp.	Sense universitat
	El Ejido	Esp.	Seu regional
	Chiclana de la Frontera	Esp.	Sense universitat
	Roquetas de Mar	Esp.	Sense universitat
	Vélez-Málaga	Esp.	Seu regional
	Alcalá de Guadaira	Esp.	Sense universitat
	Fuengirola	Esp.	Sense universitat
	Sanlúcar de Barrameda	Esp.	Sense universitat
	La Línea de la Concepción	Esp.	Seu regional
	Linares	Esp.	Seu regional
	Mijas	Esp.	Seu regional
	Torremolinos	Esp.	Sense universitat
	Estepona	Esp.	Seu regional
	Motril	Esp.	Seu regional
	Benalmádena	Esp.	Sense universitat
MURCIA	Murcia	Esp.	Universitat pròpia
	Cartagena	Esp.	Universitat pròpia
	Lorca	Esp.	Seu regional
	Molina de Segura	Esp.	Sense universitat
C-LA MANCHA	Albacete	Esp.	Universitat pròpia
COMUNITAT VALENCIANA	València	Esp.	Universitat pròpia
	Alacant	Esp.	Universitat pròpia
	Elx	Esp.	Universitat pròpia
	Castelló de la Plana	Esp.	Universitat pròpia
	Torreveija	Esp.	Sense universitat
	Orihuela	Esp.	Sense universitat
	Gandia	Esp.	Seu regional
	Torrent	Esp.	Sense universitat
	Benidorm	Esp.	Seu regional
	Sagunt	Esp.	Seu regional
	Alcoi	Esp.	Seu regional
	Paterna	Esp.	Sense universitat
	Elda	Esp.	Seu regional

Amb negreta s'han indicat les ciutats grans

CIUTATS AMB UNIVERSITATS PRÒPIES I SEUS REGIONALS
(continuació)

Regió	Ciutat	Estat	Tipus de seus
CATALUNYA	Barcelona	Esp.	Universitat pròpia
	l'Hospitalet de Llobregat	Esp.	Seu regional
	Badalona	Esp.	Seu regional
	Sabadell	Esp.	Seu regional
	Terrassa	Esp.	Seu regional
	Tarragona	Esp.	Universitat pròpia
	Lleida	Esp.	Universitat pròpia
	Santa Coloma de Gramenet	Esp.	Seu regional
	Mataró	Esp.	Universitat pròpia
	Reus	Esp.	Seu regional
	Girona	Esp.	Universitat pròpia
	Cornellà de Llobregat	Esp.	Seu regional
	Sant Boi de Llobregat	Esp.	Seu regional
	Sant Cugat del Vallès	Esp.	Seu regional
	Manresa	Esp.	Seu regional
	Rubí	Esp.	Sense universitat
	El Prat de Llobregat	Esp.	Sense universitat
	Vilanova i la Geltrú	Esp.	Seu regional
	Viladecans	Esp.	Sense universitat
	Granollers	Esp.	Seu regional
	Castelldefels	Esp.	Seu regional
	Cerdanyola del Vallès	Esp.	Universitat pròpia
	Mollet del Vallès	Esp.	Seu regional
I.BALEARS	Palma de Mallorca	Esp.	Universitat pròpia
ARAGÓN	Zaragoza	Esp.	Universitat pròpia
	Huesca	Esp.	Seu regional
	Teruel	Esp.	Seu regional
LANGUEDOC-ROUSSILLON	Montpellier	Fr.	Universitat pròpia
	Nîmes	Fr.	Seu regional
	Perpignan	Fr.	Universitat pròpia
	Béziers	Fr.	Seu regional
	Carcassonne	Fr.	Sense universitat
PROVENCE-ALPES-CÔTE D'AZUR	Marseille	Fr.	Universitat pròpia
	Nice	Fr.	Universitat pròpia
	Toulon	Fr.	Universitat pròpia
	Aix-en-Provence	Fr.	Universitat pròpia
	Avignon	Fr.	Universitat pròpia
	Antibes	Fr.	Sense universitat
	Cannes	Fr.	Sense universitat
	La Seyne-sur-Mer	Fr.	Sense universitat
	Arles	Fr.	Seu regional
	Gap	Fr.	Sense universitat
RHÔNE-ALPES	Valence	Fr.	Seu regional
CORSE	Ajaccio	Fr.	Sense universitat
	Bastia	Fr.	Sense universitat
LIGURIA	Genova	It.	Universitat pròpia
	La Spezia	It.	Seu regional
	Savona	It.	Seu regional
	San Remo	It.	Sense universitat
PIEMONTE	Torino	It.	Universitat pròpia
	Novara	It.	Universitat pròpia
	Alessandria	It.	Universitat pròpia
	Asti	It.	Seu regional
	Cuneo	It.	Seu regional
	Moncalieri	It.	Sense universitat

CIUTATS AMB UNIVERSITATS PRÒPIES I SEUS REGIONALS
(continuació)

Regió	Ciutat	Estat	Tipus de seus
LOMBARDIA	Milano	It.	Universitat pròpia
	Brescia	It.	Universitat pròpia
	Monza	It.	Seu regional
	Bergamo	It.	Universitat pròpia
	Como	It.	Universitat pròpia
	Varese	It.	Universitat pròpia
	Sesto San Giovanni	It.	Sense universitat
	Busto Arsizio	It.	Universitat pròpia
	Cinisello Balsamo	It.	Sense universitat
	Pavia	It.	Universitat pròpia
	Cremona	It.	Seu regional
	Vigevano	It.	Sense universitat
	Legnano	It.	Sense universitat
	Rho	It.	Sense universitat
EMILIA- ROMAGNA	Bologna	It.	Universitat pròpia
	Modena	It.	Universitat pròpia
	Parma	It.	Universitat pròpia
	Reggio nell'Emilia	It.	Universitat pròpia
	Piacenza	It.	Seu regional
	Carpi	It.	Sense universitat
TOSCANA	Firenze	It.	Universitat pròpia
	Prato	It.	Seu regional
	Livorno	It.	Seu regional
	Arezzo	It.	Seu regional
	Pisa	It.	Universitat pròpia
	Pistoia	It.	Seu regional
	Lucca	It.	Universitat pròpia
	Grosseto	It.	Seu regional
	Massa	It.	Sense universitat
	Carrara	It.	Sense universitat
	Viareggio	It.	Seu regional
	Siena	It.	Universitat pròpia
	Scandicci	It.	Sense universitat
LAZIO	Roma	It.	Universitat pròpia
	Latina	It.	Seu regional
	Guidonia Montecelio	It.	Sense universitat
	Aprilia	It.	Sense universitat
	Viterbo	It.	Universitat pròpia
	Fiumicino	It.	Sense universitat
	Civitavecchia	It.	Seu regional
	Velletri	It.	Seu regional
	Frosinone	It.	Seu regional
	Rieti	It.	Seu regional
BASILICATA	Potenza	It.	Universitat pròpia
	Matera	It.	Universitat pròpia
CALABRIA	Reggio di Calabria	It.	Universitat pròpia
	Catanzaro	It.	Universitat pròpia
	Cosenza	It.	Universitat pròpia
	Lamezia Terme	It.	Seu regional
	Crotone	It.	Seu regional
	Vibo Valentia	It.	Sense universitat

CIUTATS AMB UNIVERSITATS PRÒPIES I SEUS REGIONALS
(continuació)

Regió	Ciutat	Estat	Tipus de seus
SICILIA	Palermo	It.	Universitat pròpia
	Catania	It.	Universitat pròpia
	Messina	It.	Universitat pròpia
	Siracusa	It.	Seu regional
	Marsala	It.	Seu regional
	Gela	It.	Sense universitat
	Ragusa	It.	Seu regional
	Trapani	It.	Seu regional
	Caltanissetta	It.	Seu regional
	Vittoria	It.	Sense universitat
	Agrigento	It.	Seu regional
	Modica	It.	Seu regional
	Bagheria	It.	Sense universitat
	Acireale	It.	Seu regional
	Mazara del Vallo	It.	Sense universitat
CAMPANIA	Napoli	It.	Universitat pròpia
	Salerno	It.	Universitat pròpia
	Giugliano in Campania	It.	Sense universitat
	Torre del Greco	It.	Sense universitat
	Casoria	It.	Sense universitat
	Pozzuoli	It.	Sense universitat
	Caserta	It.	Seu regional
	Castellammare di Stabia	It.	Sense universitat
	Afragola	It.	Sense universitat
	Benevento	It.	Universitat pròpia
	Marano di Napoli	It.	Sense universitat
	Portici	It.	Seu regional
	Avellino	It.	Sense universitat
	Ercolano	It.	Sense universitat
	Aversa	It.	Seu regional
	Cava de' Tirreni	It.	Sense universitat
	Battipaglia	It.	Sense universitat
	San Giorgio a Cremano	It.	Sense universitat
SARDEGNA	Cagliari	It.	Universitat pròpia
	Sassari	It.	Universitat pròpia
	Quartu Sant'Elena	It.	Sense universitat
	Nuoro	It.	Universitat pròpia
	Oristano	It.	Seu regional
ALGARVE	Loulé	Port.	Sense universitat
	Faro	Port.	Universitat pròpia
B.ALENTEJO	Beja	Port.	Universitat pròpia
ALENTEJO L.	Santiago do Cacém	Port.	Sense universitat

Amb negreta s'han indicat les ciutats grans

Fonts:

Ministerio de Educación y Ciencia de España

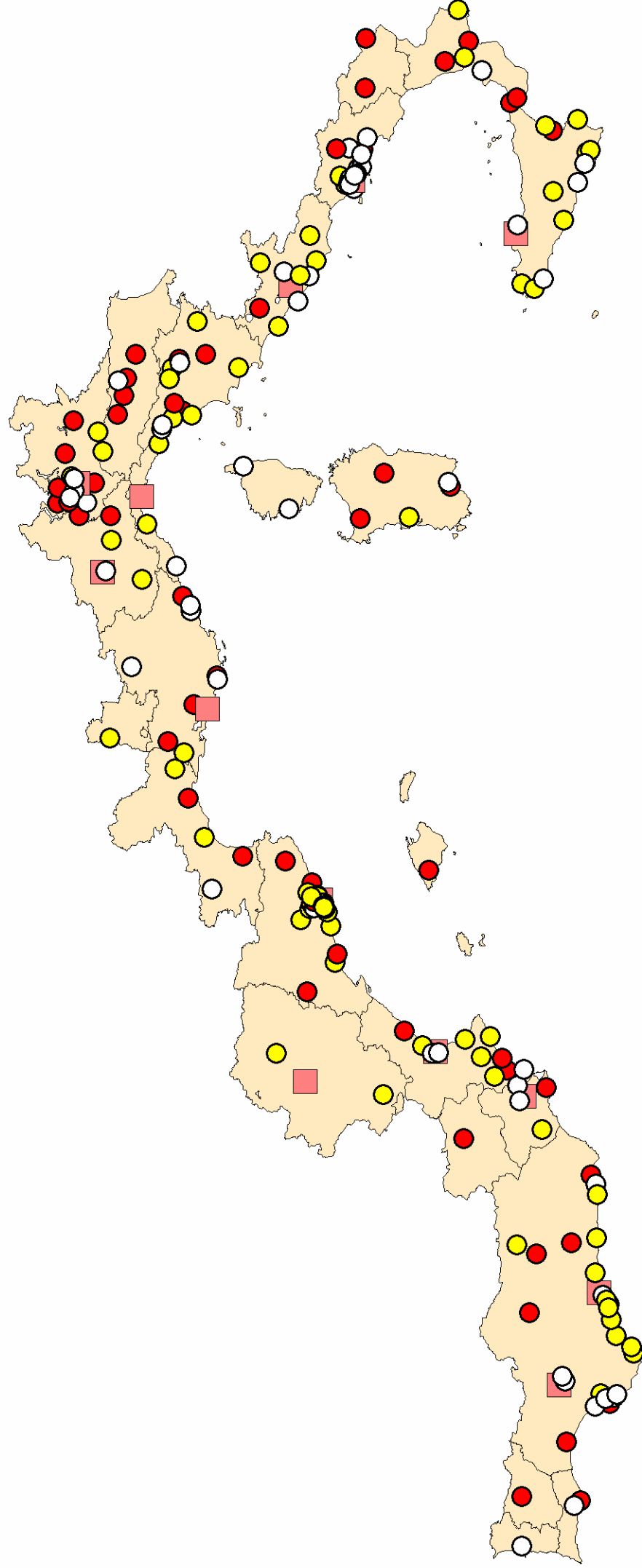
Ministère d'Education Nationale de France

Ministero dell'Università e della Ricerca d'Italia

Ministero da Educação de Portugal

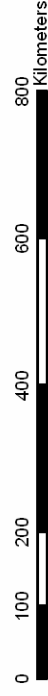
LES CIUTATS MITJANES DE L'ARC LLATÍ

CIUTATS AMB SEUS UNIVERSITÀRIES

Ciutats amb seus universitàries

- Sense universitat
- Seu universitària regional
- Universitat pròpia
- Universitat pròpia (ciutat gran)

Fonts:
Ministerio de Educación y Ciencia de España
Ministère d'Éducation Nationale de France
Ministero dell'Università e della Ricerca d'Italia
Ministerio da Educação de Portugal

S'ha recollit la informació sobre Parcs Tecnològics i Centres d'Innovació a partir dels organismes d'institucions estatals i regionals, i d'altres associacions, específicament dedicades a aquestes qüestions. El resultat ha estat un mapa on predomina la dispersió d'aquest tipus d'entitats al llarg de tot l'Arc Llatí. Novament, una anàlisi més aprofundida permetria discriminar per raons de volum o d'especialització dins d'aquesta categoria.

Important dispersió, però novament domina el nord d'Itàlia

Dins del panorama de generalització d'aquests centres (la major part de les grans ciutats en registres, però també una gran part de ciutats mitjanes), es pot ressenyar que de nou apareixen, formant una xarxa densa, les ciutats mitjanes del nord d'Itàlia. Cal indicar també una certa densitat en l'àrea de Montpeller i Avinyó, a Catalunya i al País Valencià, sobretot a l'entorn interior de tradició industrial entre València i Alacant.

Ciutats que disposen d'Universitat i també de Parc Científic i de Centre d'innovació:

Per tal d'obtenir una aproximació una mica més completa sobre el potencial d'innovació de les diferents ciutats, s'ha agregat a la taula "Infraestructures de suport a la Innovació" la variable Universitats, a les dels Parcs científics i els Centres d'Innovació. Es pot destacar la llista de les ciutats que incorporen els tres tipus de centre.

A Espanya es troben Albacete, Elx, Mataró, Manresa, Castelldefels, Cerdanyola del Vallès, Palma de Mallorca, i Osca. A França, Montpeller, Ais de Provença, Avinyó, Toló. A Itàlia, Brescia, Pisa, Siena, Salern, Cosenza, Crotone, Catània, Càller. A Portugal, Faro.

Els resultats obtinguts no concorden en alguns casos amb les dinàmiques econòmiques de les ciutats, com manifesta el contrast entre el nombre de ciutats del sud i del nord d'Itàlia, o la presència de nuclis de poc pes a Espanya (Osca, Albacete), cosa que fa pensar que a aquest resultat caldria afegir-li una anàlisi més qualitativa, tant referida a les infraestructures de la innovació, com a la xarxa universitària. Tot i així, no es pot menystenir el potencial que suposa per a totes les ciutats d'aquesta selecció el disposar dels esmentats recursos.

INFRAESTRUCTURES DE SUPORT A LA INNOVACIÓ

Regió	Ciudad	Estat	Parcs CienTec	Universitats	Centres Rec.Innov.
ANDALUCÍA	Sevilla	Esp.	X	X	X
	Málaga	Esp.	X	X	X
	Huelva	Esp.	X	X	
	Cádiz	Esp.		X	X
	Jerez de la Frontera	Esp.		X	X
	Algeciras	Esp.		X	
	San Fernando	Esp.			X
	El Puerto de Santa	Esp.			X
	Chiclana de la Front.	Esp.			X
	La Línea de la C.	Esp.		X	
	Marbella	Esp.		X	
	Vélez-Málaga	Esp.	X	X	
	Mijas	Esp.		X	
	Estepona	Esp.		X	
	Dos Hermanas	Esp.	X		
	Córdoba	Esp.	X	X	
	Motril	Esp.		X	
	Granada	Esp.	X	X	
	Linares	Esp.		X	
	Jaén	Esp.	X	X	
	El Ejido	Esp.		X	
	Almería	Esp.	X	X	
MURCIA	Murcia	Esp.	X	X	
	Cartagena	Esp.		X	X
	Lorca	Esp.		X	
	Molina de Segura	Esp.			X
C-La Mancha	Albacete	Esp.	X	X	X
COMUNITAT VALENCIANA	València	Esp.	X	X	X
	Benidorm	Esp.		X	
	Alcoi	Esp.		X	X
	Elda	Esp.		X	X
	Elx	Esp.	X	X	X
	Alacant	Esp.	X	X	
	Gandia	Esp.		X	
	Sagunt	Esp.		X	
	Paterna	Esp.	X		X
	Castelló de la Plana	Esp.		X	X
CATALUNYA	Barcelona	Esp.	X	X	X
	Tarragona	Esp.		X	X
	Reus	Esp.	X	X	
	Sabadell	Esp.		X	
	Terrassa	Esp.		X	X
	Santa Coloma de	Esp.		X	
	Mataró	Esp.	X	X	X
	Cornellà de Llobregat	Esp.		X	
	l'Hospitalet de	Esp.		X	
	Sant Boi de Llobregat	Esp.		X	
	Sant Cugat del Vallès	Esp.		X	
	Badalona	Esp.		X	
	Manresa	Esp.	X	X	X
	Vilanova i la Geltrú	Esp.		X	
	Viladecans	Esp.	X		
	Granollers	Esp.		X	
	Castelldefels	Esp.	X	X	X
	Cerdanyola del Vallès	Esp.	X	X	X
	Mollet del Vallès	Esp.		X	
	Girona	Esp.	X	X	
	Lleida	Esp.	X	X	

Regió	Ciutat	Estat	Parcs CienTec	Universitats	Centres Rec.Innov.
I. BALEARS	Palma de Mallorca	Esp.	X	X	X
ARAGÓN	Zaragoza	Esp.	X	X	X
	Huesca	Esp.	X	X	X
	Teruel	Esp.		X	X
LANGUEDOC-ROUISILLION	Perpignan	Fr.	X	X	
	Montpellier	Fr.	X	X	X
	Béziers	Fr.		X	
	Nîmes	Fr.	X	X	
PROVENCE-ALPES-CÔTE D'AZUR	Marseille	Fr.	X	X	X
	Arles	Fr.		X	X
	Aix-en-Provence	Fr.	X	X	X
	Avignon	Fr.	X	X	X
	Toulon	Fr.	X	X	X
	La Seyne-sur-Mer	Fr.			X
	Antibes	Fr.	X		
	Nice	Fr.		X	
	Valence	Fr.		X	
CORSE	Bastia	Fr.	X		
LIGURIA	Genova	It.	X	X	X
	San Remo	It.			X
	Savona	It.		X	X
	La Spezia	It.		X	X
PIAMONTE	Torino	It.	X	X	X
	Cuneo	It.		X	
	Asti	It.		X	
	Alessandria	It.		X	X
	Novara	It.		X	
LOMBARDIA	Milano	It.	X	X	
	Pavia	It.		X	X
	Vigevano	It.			X
	Cremona	It.		X	X
	Monza	It.		X	
	Sesto San Giovanni	It.			X
	Cinisello Balsamo	It.			X
	Legnano	It.			X
	Varese	It.		X	
	Busto Arsizio	It.			X
	Bergamo	It.	X	X	
	Brescia	It.	X	X	X
	Como	It.		X	X
EMILIA-ROMAGNA	Piacenza	It.		X	X
	Parma	It.	X	X	X
	Reggio nell'Emilia	It.		X	X
	Modena	It.		X	X
	Carpi	It.			X
	Bologna	It.		X	X

Ciutats amb presència dels 3 indicadors
 Ciutats amb presència de 2 indicadors
 Ciutats amb presència de 1 indicador

INFRAESTRUCTURES DE SUPORT A LA INNOVACIÓ

Regió	Ciutat	Estat	Parcs CienTec	Universitats	Centres Rec.Innov.
TOSCANA	Massa	It.			X
	Carrara	It.			X
	Lucca	It.		X	X
	Viareggio	It.		X	
	Pisa	It.	X	X	X
	Livorno	It.		X	X
	Pistoia	It.		X	X
	Prato	It.		X	X
	Firenze	It.		X	X
	Grosseto	It.		X	X
	Siena	It.	X	X	X
	Arezzo	It.		X	X
LAZIO	Roma	It.	X	X	X
	Viterbo	It.		X	
	Rieti	It.		X	
	Civitavecchia	It.		X	
	Velletri	It.		X	
	Latina	It.	X	X	
	Frosinone	It.		X	X
BASILICATA	Potenza	It.		X	X
	Matera	It.		X	X
CALABRIA	Cosenza	It.	X	X	X
	Catanzaro	It.		X	
	Lamezia Terme	It.		X	
	Crotone	It.	X	X	X
	Vibo Valentia	It.			X
	Reggio di Calabria	It.		X	X
SICILIA	Palermo	It.	X	X	
	Messina	It.		X	X
	Catania	It.	X	X	X
	Acireale	It.		X	
	Siracusa	It.		X	
	Ragusa	It.	X	X	
	Modica	It.		X	
	Caltanissetta	It.		X	
	Agrigento	It.		X	
	Marsala	It.		X	
	Trapani	It.		X	X
CAMPANIA	Napoli	It.		X	x
	Caserta	It.		X	X
	Aversa	It.		X	
	Pozzuoli	It.	X		X
	Portici	It.		X	
	Benevento	It.		X	
	Avellino	It.			X
	Salerno	It.	X	X	X
SARDEGNA	Cagliari	It.	X	X	X
	Nuoro	It.	X	X	
	Oristano	It.		X	
	Sassari	It.		X	X
ALGARVE	Faro	Port.	X	X	X
B.ALENTEJO	Beja	Port.		X	

**CIUTATS AMB ABSÈNCIA DELS
INDICADORS**

Regió	Ciutat	Estat
ANDALUCÍA	Sanlúcar de Barrameda	Esp.
	Fuengirola	Esp.
	Torremolinos	Esp.
	Benalmádena	Esp.
	Alcalá de Guadaira	Esp.
	Roquetas de Mar	Esp.
COMUNITAT VALENCIANA	Torreveija	Esp.
	Orihuela	Esp.
	Torrent	Esp.
CATALUNYA	El Prat de Llobregat	Esp.
LANGUEDOC-R	Carcassonne	Fr.
PACA	Gap	Fr.
	Cannes	Fr.
CORSE	Ajaccio	Fr.
PIEMONTE	Moncalieri	It.
LOMBARDIA	Rho	It.
TOSCANA	Scandicci	It.
LAZIO	Guidonia Montecelio	It.
	Fiumicino	It.
	Aprilia	It.
SICILIA	Vittoria	It.
	Gela	It.
	Bagheria	It.
	Mazara del Vallo	It.
CAMPANIA	Giugliano in	It.
	Torre del Greco	It.
	Casoria	It.
	Castellammare di S.	It.
	Afragola	It.
	Marano di Napoli	It.
	Ercolano	It.
	San Giorgio a	It.
	Cava de' Tirreni	It.
	Battipaglia	It.
SARDEGNA	Quartu Sant'Elena	It.
ALGARVE	Loulé	Port.
ALENTEJO L.	Santiago do Cacem	Port.

Amb negreta s'han indicat les ciutats grans

Fonts:

CIDEM_Xarxa de Centres Tecnològics (Catalunya)

IMPIVA_Directori dels Instituts i CEEIs associats amb l'IMPIVA

Instituto de Fomento de la Región de Murcia (Múrcia)

Federación Española de Entidades de Innovación y Tecnología - FEDIT

Centres régionaux d'innovation et de transfert technologique (France)

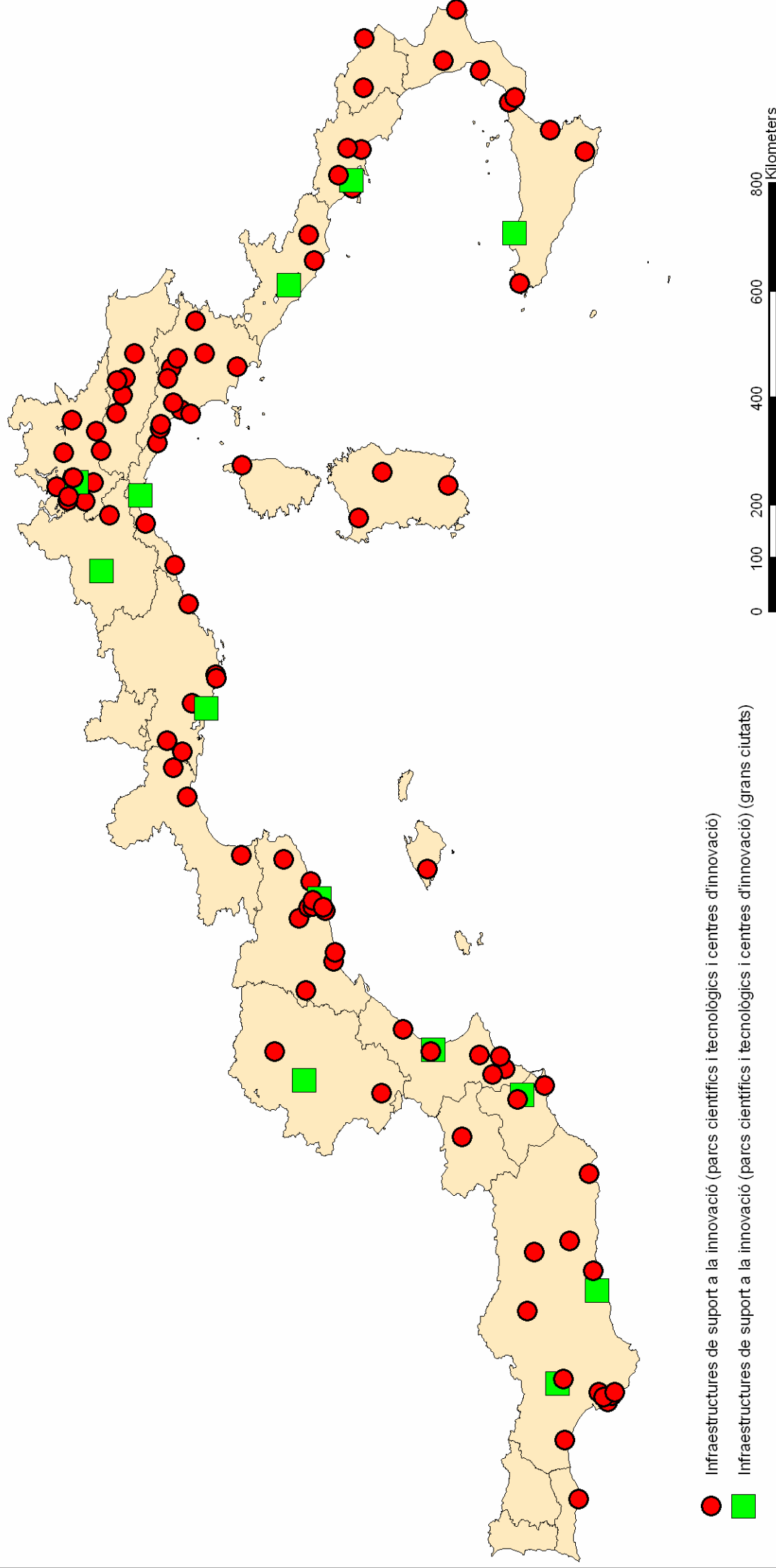
Agenzia nazionale per l'attrazione degli investimenti, creazione e sviluppo d'impresa - Sviluppo Italia

RIDITT - Rete Diffusione dell'Innov. e Trasferimento Tec. alle imprese

ADI Agencia de Inovação de Portugal

European BIC Network

INFRAESTRUCTURES DE SUPORT A LA INNOVACIÓ

Fonts: centres tecnològics i d'innovació, incubadores...

Xarxa de Centres Tecnològics (CIDEM)

Directori dels Instituts i CEEIs (IMPIVA)

Instituto de Fomento de la Región de Murcia

Federación Española de Entidades de Innovación y Tecnología (FEDIT)

Centres régionaux d'innovation et de transfert technologique (Ministère délégué à l'Enseignement supérieur et à la Recherche)

Agenzia nazionale per l'attrazione degli investimenti, creazione e sviluppo d'impresa - Sviluppo Italia

Rete per la Diffusione dell'Innovazione e il Trasferimento Tecnologico alle imprese (RIDITT)

Agençia de Inovaçao de Portugal (ADI)

European BIC Network

Font: parcs tecnològics i científics

Asociación de Parques Científicos y Tecnológicos de España (APTE)

Centres Européens d'Entreprise et d'Innovation, Incubateurs, Technopoles (RETIS)

Associazioni Parchi Scientifici Tecnologici Italiani (APSTI)

Associação Portuguesa de Parques de Ciência e Tecnologia (TECPARQUES)

International Association of Science Parks (IASP)

L'indicador sobre la presència de Museus a les ciutats mitjanes obre la perspectiva de la vocació cultural d'aquestes ciutats. Bé que actualment es troben tot tipus de museus fins i tot en nuclis molt petits, la llista de museus està elaborada a partir de directoris d'àmbit estatal, i per tant ha discriminat els museus de menor projecció.

Les ciutats de l'Emilia Romanya, la Toscana i la Llombardia concentren també l'oferta museística

La primera impressió que ofereix el mapa és la marcada presència de l'oferta a les grans ciutats, on Roma n'ocupa un lloc especialment destacat, que probablement tindria una dimensió molt superior si es quantifiqués el volum de visites o altres indicadors de magnitud. També les altres grans ciutats italianes hi tenen un paper important, mentre al cas espanyol hi ha desigualtats entre nord (Barcelona, València, Saragossa) i sud, i les grans ciutats del migdia mediterrani francès tampoc no sobresurten.

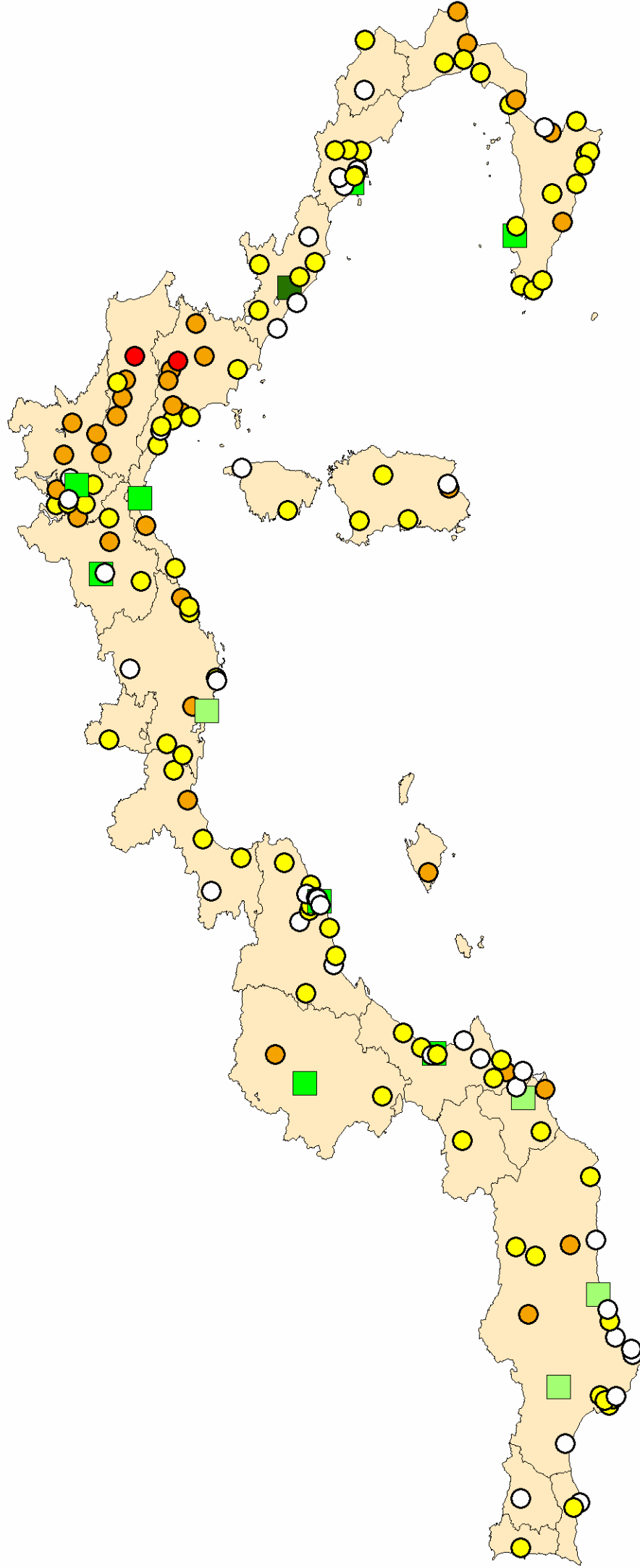
Dit això, és remarcable el fet que, de nou, es produeix una notable concentració de l'oferta a les ciutats mitjanes al nord d'Itàlia, fet lligat a l'important patrimoni que inclouen pràcticament totes elles. D'aquesta manera, es pot considerar que existeix una veritable multiespecialització de les ciutats d'aquesta àrea. En aquest context, destaca d'una forma especial la ciutat de Bolonya.

Algunes ciutats mitjanes històriques i altres nuclis amb una oferta intermèdia

D'altra banda, el mapa també permet detectar una certa especialització de determinades capitals provincials interiors d'altres àrees, algunes d'elles també amb un ric patrimoni. És el cas de Còrdova i Granada, per exemple.

També una oferta dispersa en el conjunt de l'Arc Llatí

Després, es pot considerar que hi ha una dispersió considerable de les ciutats que presenten entre 2 i 5 museus de categoria suficient. En conjunt, cal recordar que es tracta d'una àrea amb un important patrimoni històric.

Nombre de Museus

- 1
- 2 - 5
- 6 - 15
- 16 - 57
- 5 - 15 (grans ciutats)
- 16-46 (grans ciutats)
- 113 (grans ciutats)

0 100 200 400 600 800 Kilometers

Cultura

ARTS ESCÈNIQUES: TEATRES I AUDITORIS; COMPANYIES DE TEATRE I MÚSICA; FESTIVALS

El directori PAYE és útil com a indicador de la projecció de les arts escèniques. És una eina per enllaçar els principals promotors de locals i companyies a Europa, en un àmbit que va més enllà de la UE. Inclou l'activitat teatral i de música (excloent manifestacions folklòriques o de música contemporània), dividida en: companyies de teatre, companyies de música, festivals, i teatres i auditoris. Cal advertir que és un indicador força discriminatori, ja que nombroses ciutats que disposen d'una activitat teatral i/o musical notable no hi surten, donat que no tenen una política de projecció pròpia, sinó que aprofiten l'atracció d'altres ciutats per a la pròpia programació.

Cal dir també que aquí es nota també l'acció de les grans capitals regionals, que sovint absorbeixen una part important dels recursos destinats a les arts escèniques. Roma, Barcelona, Milà i Torí sobresurten en el rànking. Tanmateix, l'activitat cultural en aquest àmbit es mostra com un dels punts forts d'algunes ciutats mitjanes, que competeixen a primera fila internacional.

L'oferta del nord d'Itàlia i també de la Provença

El resultat és un mapa on l'acció promotora principal es concentra novament al nord d'Itàlia, seguida després per la Provença. La tradició cultural en aquest àmbit, i la vocació política de promoció econòmica del sector, poden explicar en bona part aquesta presència destacada.

I algunes ciutats més

Palma de Mallorca o Catània, es beneficien clarament de la seva capitalitat regional. També apareixen algunes capitals provincials destacades, a Andalusia o al País Valencià. Sorpren, en canvi, l'escassa projecció de moltes ciutats catalanes. El sud d'Itàlia surt també molt poc representat.

L'oferta de manifestacions culturals (museus i arts escèniques): ciutats amb vocació cultural

Tot i l'exercici arriscat d'agregar les dades sobre l'oferta museística i la de les arts escèniques, el resultat visible a la taula és prou suggerent, ja que la llista de ciutats que aporten 10 o més "manifestacions culturals" significatives encaixa força bé amb la idea de que són ciutats amb una vocació cultural important. En tot cas, altres indicadors podrien ampliar la llista de noms.

Cal remarcar la presència de les grans ciutats: Roma, Barcelona, Milà. Però és simptomàtic que Florència i Bolonya apareguin abans que Torí i les altres grans ciutats. Presentades per estats, les 22 ciutats mitjanes amb més de 10 manifestacions són: a Itàlia, Florència, Bolonya, Parma, Mòdena, Brescia, Bèrgam, Reggio nell'Emilia, Siena, Pisa, Livorno, Lucca, Pistoia i Como (totes elles a les regions del nord); i encara Catània i Càller. A França: Niça, Montpeller, Avinyó, Ais de Provença. A Espanya: Palma de Mallorca, Granada i Còrdova.

Es compten també 35 ciutats al segon grup, entre 5 i 10 manifestacions; 92 entre 1 i 5 manifestacions; i finalment, 32 sense cap manifestació, un baix perfil de les seves manifestacions culturals. Són en bona part ciutats lligades al creixement turístic, o d'àmbit metropolità, o de perfil dèbil: un paquet notable a Andalusia (9) i Múrcia-Alacant (2); a Catalunya (6), i el centre i sud d'Itàlia (pràcticament les restants).

MANIFESTACIONS CULTURALS DE RELEVÀNCIA

(Museus, Teatres/Auditoris, Companyies i Festivals)

Roma, Barcelona, Milano, Firenze, Bologna **Torino, Genova, Napoli, Sevilla, València,** Palma de Mallorca, **Zaragoza, Marseille,** Granada, Cagliari, **Palermo,** Nice, Parma, Catania, **Murcia,** Modena, Montpellier, Brescia, Bergamo, Reggio nell'Emilia, Avignon, Siena, Pisa, Córdoba, Aix-en-Provence, Livorno, Lucca, Pistoia, Como, **Málaga**

Elx, Alacant, Toulon, Cremona, Piacenza, Almería, Savona, Novara, Prato, Agrigento, Huelva, Albacete, Huesca, Valence, Crotone, Reggio di Calabria, Sassari, Cartagena, Alcoi, Sabadell, Antibes, La Spezia, Asti, Arezzo, Catanzaro, Cádiz, Jerez de la Frontera, Girona, Lleida, Perpignan, Nîmes, Latina Cosenza, Caltanissetta, Benevento, Salerno

Lorca, Torrent, Sagunt, Castelló de la Plana, Terrassa, Vigevano, Grosseto, Viterbo, Messina, Siracusa, Marsala, Quartu Sant'Elena, Nuoro, El Puerto de Santa María, Jaén, Elda, Tarragona, Reus, Cornellà de Llobregat, Sant Cugat del Vallès, Badalona, Vilanova i la Geltrú, Granollers, Teruel, Carcassonne, Béziers, Arles, Cannes, Cuneo, Alessandria, Pavia, Legnano, Varese, Busto Arsizio, Carpi, Massa, Viareggio, Rieti, Lamezia Terme, Ragusa, Avellino, Faro, San Fernando, Marbella, Linares, Mataró, Viladecans, Gap, Ajaccio, San Remo, Velletri, Matera, Vibo Valentia, Vittoria, Modica, Gela, Bagheria, Trapani, Mazara del Vallo, Portici, Ercolano, Oristano, Loulé, Beja, Santiago de Cacém, Algeciras, Chiclana de la Frontera, La Línea de la Concepción, Mijas, Estepona, Torrevieja, Orihuela, Gandia, Paterna, S. Coloma de Gramenet, Manresa, La Seyne-sur-Mer, Bastia, Moncalieri, Monza, Carrara, Fiumicino, Civitavecchia, Frosinone, Potenza, Acireale, Caserta, Aversa, Torre del Greco, L'Hospitalet de Llobregat, Motril

Sanlúcar de Barrameda, Vélez-Málaga, Fuengirola, Torremolinos, Benalmádena, Dos Hermanas, Alcalá de Guadaira, Roquetas de Mar, El Ejido, Molina de Segura, Benidorm, Sant Boi de Llobregat, Rubí, El Prat de Llobregat, Castelldefels, Cerdanyola del Vallès, Mollet del Vallès, Sesto San Giovanni, Cinisello Balsamo, Rho, Sandicci, Guidonia Montecelio, Aprilia, Giugliano in Campania, Casoria, Pozzuoli, Castellammare di Stabia, Afragola, Marano di Napoli, San Giorgio a Cremano, Cava de' Terreni, Battipaglia

Més de 10 manifestacions

Entre 5 i 10 manifestacions

Entre 1 i 5 manifestacions

Sense manifestacions

Amb negreta s'han indicat les ciutats grans

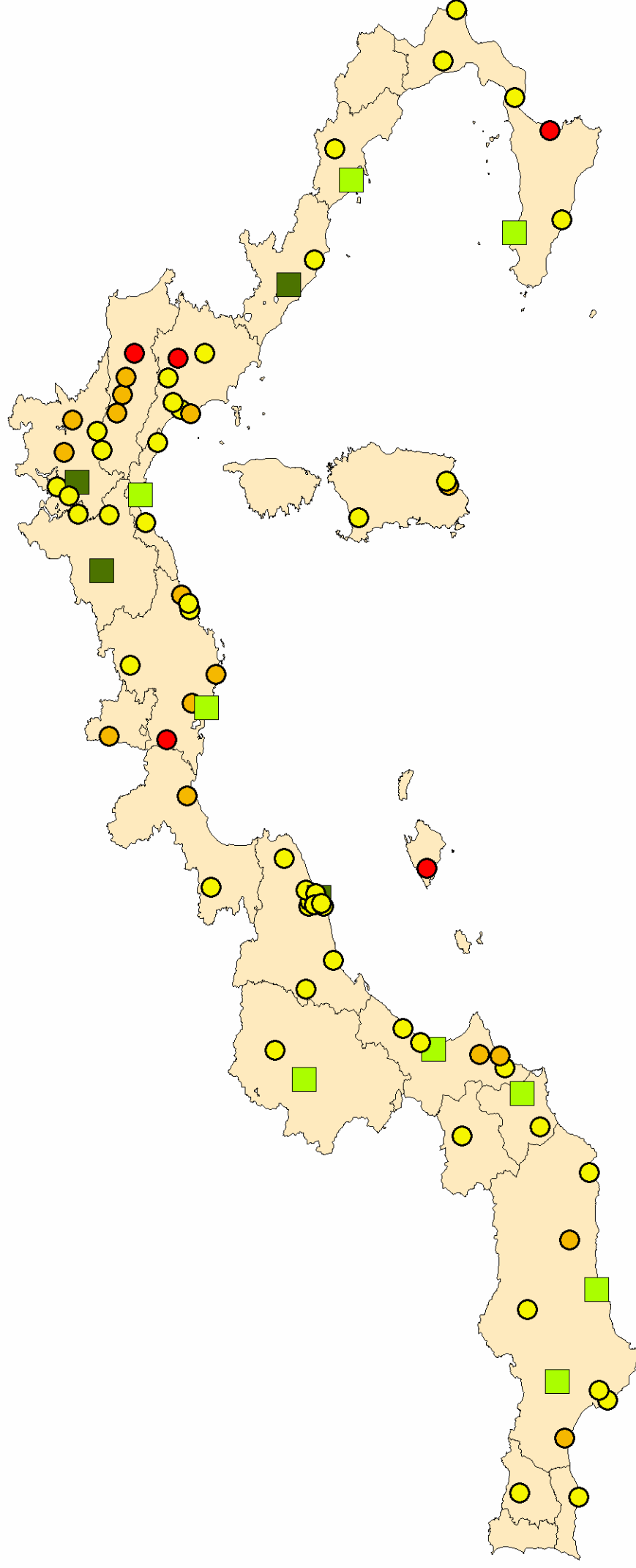
Fonts:

Ministerio de Educación y Ciencia de España

Direction de musées de France du Min. de la Culture et de la Communication

Museionline Itàlia

Museos de Portugal

Teatres i auditoris, companyies i festivals de teatre

L'indicador de les ciutats amb aeroports, elaborat també a partir de diferents fonts ministerials sobre infraestructures i transports, inclou un seguit de ciutats mitjanes que disposen en el seu municipi una instal·lació aeroportuària amb un mínim de reconeixement i dimensió. En aquest sentit, en tractar-se d'infraestructures que requereixen d'un gran espai, es produeixen algunes distorsions en fer-ne una valoració a escala municipal, com el fet que en alguns casos es localitzen en ciutats mitjanes aeroports de dimensió internacional que corresponen en realitat a l'àrea d'influència de grans ciutats. Tampoc queda prou reflectit el fet que moltes ciutats disposin d'un aeroport en la seva proximitat, bé que no al seu municipi. Tot i així, és interessant aquesta primera aproximació al mapa aeroportuari de les ciutats mitjanes.

Ciutats amb aeroports internacionals

En primer lloc cal ressenyar aquelles ciutats amb aeroports internacionals, amb un moviment anual de passatgers superior als 20 milions. Les grans ciutats de referència: Roma, Milà, Barcelona, i també el cas més especial de Màlaga, ocupen els primers llocs pel volum de passatgers. Cal esmentar que dues d'aquestes grans ciutats tenen ubicat l'aeroport en una ciutat mitjana de les incloses en l'estudi: es tracta de Roma (que compta amb l'aeroport internacional de Fiumicino, a més del de Ciampino), i Barcelona (el Prat). És semblant el cas de Marsella – Aix de Provença, que en realitat en aquest cas comparteixen infraestructura. D'altra banda, entre la resta de ciutats mitjanes, destaca el cas de Palma, amb l'aeroport ubicat en la pròpia ciutat, i un volum molt significatiu, associat –com Màlaga- al moviment turístic i residencial, accentuat per la insularitat.

Distribució equilibrada de les ciutats mitjanes amb aeroports de segon ordre

A continuació, és especialment interessant el conjunt de 16 ciutats que registren un moviment entre 100.000 i 1 milió de passatgers anuals, i que representarien amb més precisió la xarxa d'aeroports de segon ordre que es correspondrien a les ciutats mitjanes. Tot i la dispersió, cal indicar en aquest cas la major presència a Llenguadoc i Provença, i al Nord d'Itàlia.

Aeroports menors però amb un potencial creixent

22 ciutats disposen encara d'aeroports menors, per sota dels 100.000 passatgers/ any, i en alguns casos, amb xifres realment baixes. Aquesta oferta es fa present sobretot al voltant de les ciutats franceses (Toló, Perpinyà, Carcassona, Nîmes, Avinyó...), i de forma més dispersa en altres territoris de l'Arc Llatí. Cal tenir-les presents per la mateixa raó de l'important desenvolupament actual del transport aeri a totes les escales.

AEROPORTS - MOVIMENT DE PASSATGERS ANUAL

Ciutat	Estat	Regió	Passagers anual
Roma (Fiumicino)	Itàlia	Lazio	28.208.161
Barcelona (El Prat de L.)	Espanya	Catalunya	27.152.745
Palma de Mallorca	Espanya	Illes Balears	21.240.736
Milano	Itàlia	Lombardia	17.483.347
Màlaga	Espanya	Andalusia	12.669.019
Nice	França	Provence-Alpes-Côte-d'Azur	9.141.525
Alacant	Espanya	Comunitat Valenciana	8.795.705
Marseille - Aix-en-Provence	França	Provence-Alpes-Côte-d'Azur	5.364.763
Catania	Itàlia	Sicilia	5.168.876
Faro	Portugal	Algarve	4.754.117
València	Espanya	Comunitat Valenciana	4.639.314
Napoli	Itàlia	Campania	4.598.071
Bologna	Itàlia	Emilia-Romagna	3.644.766
Palermo	Itàlia	Sicilia	3.631.171
Girona	Espanya	Catalunya	3.533.564
Sevilla	Espanya	Andalusia	3.521.112
Torino	Itàlia	Piemonte	2.797.483
Cagliari	Itàlia	Sardegna	2.341.530
Pisa	Itàlia	Toscana	2.318.362
Firenze	Itàlia	Toscana	1.686.000
Montpellier	França	Languedoc-Roussillon	1.568.382
Múrcia	Espanya	Múrcia	1.416.387
Reus	Espanya	Catalunya	1.382.257
Jerez de la Frontera	Espanya	Andalusia	1.297.134
Lamezia Terme	Itàlia	Calabria	1.155.120
Almería	Espanya	Andalusia	1.073.585
Ajaccio	França	Corse	1.066.399
Genova	Itàlia	Liguria	1.028.641
Granada	Espanya	Andalusia	875.827
Bastia	França	Corse	844.540
Toulon	França	Provence-Alpes-Côte-d'Azur	554.760
Perpignan	França	Languedoc-Roussillon	470.073
Carcassonne	França	Languedoc-Roussillon	426.798
Brescia	Itàlia	Lombardia	400.240
Reggio di Calabria	Itàlia	Calabria	382.059
Saragossa	Espanya	Aragó	381.849
Nîmes	França	Languedoc-Roussillon	134.444
Crotone	Itàlia	Calabria	82.418
Avignon	França	Provence-Alpes-Côte-d'Azur	80.228
Córdoba	Espanya	Andalusia	20.604
Albacete	Espanya	Castilla-La Mancha	15.992
Parma	Itàlia	Emilia-Romagna	14.871
Cuneo	Itàlia	Piemonte	5.530
Béziers	França	Languedoc-Roussillon	S/D
Cannes	França	Provence-Alpes-Côte-d'Azur	S/D
Valence	França	Rhône-Alpes	S/D
Salerno	Itàlia	Campania	S/D
Siena	Itàlia	Toscana	S/D
Bergamo	Itàlia	Lombardia	S/D
Trapani	Itàlia	Sicilia	S/D
Huesca	Espanya	Aragó	S/D

Amb negreta s'han indicat les ciutats grans

Fonts: 2004-2005

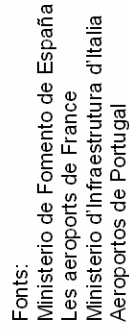
Ministerio de Fomento de España

Ministerio d'Infraestructura d'Italia

Les aeroports de France (web d'aeroports)

Aeroportos de Portugal (web d'aeroports)

CIUTATS AMB AEROPORT

La informació sobre les instal·lacions portuàries s'ha obtingut igualment a partir dels diferents ministeris i organismes amb competències sobre ports dels respectius estats. En aquest cas, l'indicador sí reflecteix sobretot una funció urbana de les ciutats assignades, que té un impacte important sobre les seves economies i estructures socials, sense perdre de vista que normalment el "hinterland" de les instal·lacions portuàries d'aquestes dimensions també supera habitualment la dimensió municipal. S'han cartografiat només aquells ports amb un suficient moviment de passatgers i/o mercaderies.

Les grans ciutats ubicades al litoral o amb un bon accés fluvial formen la malla de primer ordre de la xarxa portuària de l'Arc Mediterrani: Barcelona, València, Gènova, Marsella... A aquests grans ports de vocació internacional cal afegir-hi els d'Algesires i Tarragona, que figuren en els primers llocs per la seva capacitat.

Una malla de ciutats portuàries de segon ordre

A primera vista, el mapa de les ciutats portuàries presenta una veritable malla de ports de segon ordre que ressegueix tot el litoral de l'Arc Llatí, i que expressa com pocs indicadors el potencial d'intercanvi econòmic que poden desenvolupar, dins les seves dimensions, el conjunt de ciutats estudiat. Així, des de Faro fins a Marsala i Tràpani, passant per gairebé totes les regions de l'arc, es troben aquests punts de suport a la xarxa portuària principal.

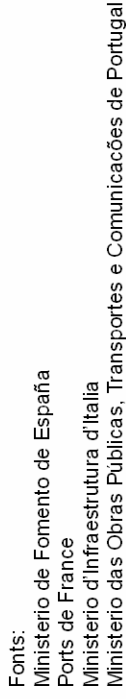
No hi apareix cap port al Llenguadoc. La configuració de la costa hi ha contribuït, malgrat el paper històric que havien tingut les ciutats d'aquesta àrea. En canvi, sí apareixen diversos ports a la Provença (Toló, Canes, Niça).

Dos casos especials: Algecires i Tarragona

Com en el cas dels aeroports, existeixen a més un parell de ports amb una entitat molt superior a la de la resta, el d'Algecires, i el de Tarragona. En ambdós casos, el petroli ha estat motor de desenvolupament d'aquestes instal·lacions, bé que ara el volum de contenidors és creixent, i cal considerar-los com a ports de primer ordre.

Val la pena recalcar que, com en el cas dels aeroports de segon ordre, el potencial futur d'aquestes instal·lacions, tant pel volum, com per la diversificació de les seves activitats, és considerable. A l'Annex, per a cada port, es pot consultar el detall de les funcions portuàries actualment consignades.

CIUTATS PORTUÀRIES

FONTS CONSULTADES

Les fonts utilitzades per a l'elaboració de la base de dades de "**Les ciutats mitjanes de l'Arc Llatí**" han estat les següents, ordenades per blocs temàtics:

INDICADORS SOCIODEMOGRÀFICS

Evolució de la població, població estrangera comunitària i extracomunitària, taxa de dependència:

- Instituto Nacional de Estadísticas de España (INE)
- Institut National de la Statistique et des Études Économiques (INSEE). França
- Istituto Nazionale di Statistica. Itàlia
- Instituto Nacional de Estatística (INE). Portugal

INDICADORS ECONÒMICS

Població per sectors d'activitat, atur i població ocupada::

- Instituto Nacional de Estadísticas de España (INE)
- Institut National de la Statistique et des Études Économiques (INSEE). França
- Istituto Nazionale di Statistica. Itàlia
- Instituto Nacional de Estatística (INE). Portugal

Turisme:

- Instituto de Estadística de Andalucía
- Institut d'Estadística de Catalunya
- Institut Valencià d'Estadística
- Institut Balear d'Estadística
- Instituto Aragonés de Estadística
- Servidor Económico-Estadístico de la Región de Murcia
- Institut National de la Statistique et des Études Économiques (INSEE). França
- Istituto Nazionale di Statistica. Itàlia
- Instituto Nacional de Estatística (INE). Portugal

Grans empreses i volum de negocis

- Bureau Van Dijk (2005): Base de dades AMADEUS. 250.000 principal empreses europees

INNOVACIÓ TECNOLÒGICA

Infraestructures de Suport a la Innovació – Centres de recerca i innovació

- CIDEM_Xarxa de Centres Tecnològics (Catalunya)
- IMPIVA_Directori dels Instituts i CEEIs associats amb l'IMPIVA (País Valencià)
- Instituto de Fomento de la Región de Murcia (Múrcia)
- Federación Española de Entidades de Innovación y Tecnología - FEDIT
- Centres régionaux d'innovation et de transfert technologique (Ministère délégué à l'Enseignement supérieur et à la Recherche)
- Agenzia nazionale per l'attrazione degli investimenti, creazione e sviluppo d'impresa - Sviluppo Italia
- RIDITT - Rete per la Diffusione dell'Innovazione e il Trasferimento Tecnologico alle imprese

- ADI Agência de Inovação de Portugal
- European BIC Network

Parcs científics i tecnològics

- APTE Asociación de Parques Científicos y Tecnológicos de España
- APSTI Associazioni Parchi Scientifici Tecnologici Italiani
- IASP International Association of Science Parks
- RETIS Centres Européens d'Entreprise et d'Innovation, Incubateurs, Technopoles
- TECPARQUES Associação Portuguesa de Parques de Ciência e Tecnologia

Universitats

- Ministerio de Educación y Ciencia de España
- Ministère d'Education Nationale de France
- Ministero dell'Università e della Ricerca d'Italia
- Ministerio da Educação de Portugal

INSTITUCIONS FIRALS

Principals fires

- AFE Asociación de Ferias Españolas
- AEFI Associazione Esposizione e Fiere Italiane
- Foires, Salons & Congrès de France
- AICEP Portugal Global

CULTURA

Museus

- Ministerio de Educación y Ciencia de España
- Direction de musées de France du Min. de la Culture et de la Communication
- Museionline Italia (pag web)
- Museos de Portugal (pag web)

Teatres, companyies i festivals

- Performing arts yearbook for Europe: PAYE 2007

INFRAESTRUCTURES DE COMUNICACIÓ

Ports

- Ministerio de Fomento de España
- Ministerio d'Infrastruttura d'Italia
- Ports de France (pag web de ports)
- Ministerio das Obras Públicas, Transportes e Comunicações de Portugal

Aeroports

- Ministerio de Fomento de España
- Ministerio d'Infrastruttura d'Italia
- Les aeroports de France (web d'aeroports)
- Aeroportos de Portugal (web d'aeroports)